

Darfurkonflikten

Militser og militarisering i Darfur

Inge Helland Eliassen

Masteroppgave i Historie AHKR

UNIVERSITETET I BERGEN

Våren 2014 15.05.2014

Innholdsfortegnelse

<u>1.0 Innledning</u>	side 1.
<u>1.2 Kart</u>	side 7.
<u>1.3 Problemstilling og avgrensing</u>	side 8.
<u>2.0 Teori, forskningsfront, metode og kilder</u>	side 12.
<u>2.1 Teori</u>	side 12.
<u>2.2 Kilder og arkiv</u>	side 13.
<u>2.3 Forskningsfront og sekundærlitteratur</u>	side 15.
<u>3.0 Historien og bakgrunnen til Darfur</u>	side 20.
<u>3.1 Geografi og klima i Darfur</u>	side 20.
<u>3.2 Framveksten av et sultanat</u>	side 21.
<u>3.3 Etnisitet i Darfur</u>	side 24.
<u>3.4 Landfordeling</u>	side 30.
<u>3.5 Native Administration</u>	side 33.
<u>4.0 Konflikten i Darfur</u>	side 39.
<u>4.1 Konfliktoversikt</u>	side 40.
<u>4.2 Deltakere</u>	side 47.
<u>4.3 Marginalisering, økonomiske faktorer</u>	side 52.
<u>5.0 Paramilitarisme i Sudan og Darfur</u>	side 56.
<u>5.1 Definisjon av paramilitære styrker og <i>janjaweed</i></u>	side 56.
<u>5.2 Militarisering</u>	side 59.
<u>6.0 Kronologisk analyse av paramilitære i Darfur</u>	side 66.
<u>6.1 <i>Janjaweed</i> 2003-2005</u>	side 66.
<u>6.2 Border Guard og Central Reserve Police 2005-2010</u>	side 76.
<u>6.3 Oppsummering og konklusjon</u>	side 89.

Forkortelser og begrepsforklaring:

Abbala: Kamelnomade, stort sett brukt for å skille de nordlige rizegataraberne fra de sørlige.

Ajawid: Tradisjonell mekling i Darfur, blodpenger eller *dhiya*, som er en vanlig måte å løse konflikt på.

Baqqara: Kvegnomade, først og fremst brukt for å skille de sørlige rizegat fra de nordlige.

Dar: arabisk for hjemland, overherredømmet stort sett etnisk betinget, ofte multietnisk oppbygd, gitt av sultanen.

Damrat: delvis permanent nomadebosetning, noen like rettigheter med *dar*.

Fartit: folkeslag som kunne gjøres til slaver, ikke-muslimer, i dag en stamme i Sør-Sudan.

Failed state: teoretisk begrep brukt innen statsvitenskapen om stater uten fungerende voldsmonopol, tjenester etc.

Fursan: arabisk for rytter, brukt historisk om sultanatets kavaleri, moderne Beni Halba militis.

Hakura/hawakir (flertall/entall): Landeiendom og bruksrett, gitt av sultanen.

Janjaweed: begrep historisk brukt på banditter, arabiske nomademilitser i konflikten.

Jellaba: kallenavn på handelsmenn fra Khartoum/Nilen, sikter til klesplagget de hadde på seg

JEM: Justice and Equality Movement, basis i islamistiske grupper.

Milits: væpnede sivile, i Sudan mobilisert langs stammelinjer/etniske linjer.

Murahilin: arabisk for de som vandrer, nomademilitis i Sør-Kordofan og Darfur, arabisk.

NCP: National Congress Party, nåværende regjeringsparti i Sudan.

NIF: National Islamic Front, knyttet til Hasan Al-Turabi, tidligere regjeringsparti i Sudan.

NS: National Security, den sudanesiske innenrikssikkerhetstjenesten

Paramilitære: organisert etter militære linjer, mellom den regulære hæren og det sivile samfunn.

SLA/M: Sudan Liberation Army/Movement, delt i Minni Minawi og Abdel Wahid etter intern konflikt, sekulær gruppe.

SPLA/M: Sudan People Liberation Army/Movement, Sør-Sudans opprørsbevegelse

Abstract

This thesis focuses on the phenomenon of paramilitaries and militias in Darfur in relation to the militarization of the Sudanese society. A general walkthrough of Darfur's history is also included, as are the ethnic, demographic and geographical aspects of the region. This background will serve as a platform to truly understand Darfur and its complex realities, and thereby combining this with the case of militarization in Darfur and the Sudan. The thesis has a separate chapter containing an overview of the history of warfare in Darfur, and how this regions unique geography and climate has influenced the way one wages war here. This is set in contrast to the warfare in the North-South conflict, and is likened to the war in Chad between the nomads of northern Chad and both Tombalbaye and Gaddafi.

Analyzing both UN sources and supplementing this with relevant research literature on the Darfur conflict, I have sought to ascertain the roles of the paramilitaries involved in the Darfur conflict. I have also sought to analyze their relations with the government, both when it comes to being supplied by said government and how the government has been involved in mobilizing these groups. The phenomenon of paramilitaries in Sudan, used in both in the wars in the south and in the other peripheries is analyzed in my thesis with a focus on Darfur.

The thesis makes use of a center-periphery theoretical perspective to analyze how the government of Sudan has reacted to political challenges in the peripheries with a military solution. Included in this is a reflection on the use of paramilitaries to retain power and the controversy of how this upholds the integrity of a monopoly of violence. A monopoly of violence, in which state actors such as the Army or other security forces are supposed to uphold the security of a country's inhabitants, is lost when large amounts of paramilitaries are allowed to operate with total impunity.

A discussion around the terms used to describe the different paramilitaries both in a contemporary and historical context has been conducted. This is with the purpose of separating the different groups and units and to see if there is a correspondence between tribal and ethnic identity and which unit one is associated with.

Concluding this paper is a discussion ascertaining that even though the roles of the paramilitaries have essentially stayed the same, their relation with the state is dictated by the states relations to other groups involved as paramilitaries. The autonomous groups that make up the rank-and-file of the militias have their own agendas, and these often differ from the government of Sudan. This has led to conflict, both between the state and the militias and between the militias themselves.

Forord

Denne oppgaven har krevd en enorm innsats i å sette seg inn i de forholdene som råder i Darfur. Takket være støtte fra flere hold har jeg klart å sette meg inn i disse komplekse forholdene og det vil derfor være på plass å takke de som har bistått meg.

Jeg vil takke min veileder Anders Bjørkelo for å holde meg fokusert på målet og for å hjelpe meg å forstå Sudan og Darfur, samt interessante diskusjoner rundt Sudan. Jeg vil takke Knut Vikør og Anne Bang, samt resten av masterseminaret mitt for konstruktive tilbakemeldinger i løpet av disse to årene. Jeg vil takke Rex Sean O’Fahey for mange interessante diskusjoner om Darfur og for hans enorme innsikt i temaet. Jeg vil takke Alaxandros Tsakos for å ha lært meg hvordan jeg skal lage et arkiv og katalogisere dokumenter, samt mange interessante diskusjoner om Darfur. Jeg vil takke Tor Sivertsen Prestegard for hans hjelp med EndNote, som har vært både en velsignelse og til stor irritasjon. Jeg vil takke min mor Bente Eliassen for å ha gått igjennom hver bidige side av oppgaven og for å ha gjort meg oppmerksomme på hvor kronglete setninger jeg kan skrive. Jeg vil takke Jerome Tubiana og Sharif Harir for deres innsikt i Darfurkonflikten og for å ha hjulpet meg med å forstå at også jeg har gjort antagelser om Darfur som var upresise. Jeg vil takke Leif Ole Manger for å ha gitt meg kilder og litteratur som jeg har brukt. Jeg vil takke min samboer Stine Yvonne Pedersen Apeland for hennes tålmodighet mens jeg har skrevet oppgaven og hennes støtte i medgang og motgang. Jeg vil takke Rolf Martin Landaas for konstruktiv tilbakemelding og for utenforstående innsikt på temaet og oppgaven.

1. Innledning

Konflikten i Darfur har mange aktører og for å unngå at dette skal bli uoversiktlig og kaotisk har jeg i oppgaven min valgt å dele dem i to grupper. Den ene gruppen er opprørsstyrker som SLA/MM, SLA/AW og JEM, som per definisjon er militser eller paramilitære, men som ikke er alliert med regjeringen. Den andre gruppen blir da de militsene eller paramilitære styrkene alliert med regjeringen, som *janjaweed*, *fursan*, Border Guard og PDF. Det vil forekomme at grupper flytter seg fra en kategori til den neste, men kategoriene består, da noen opprørsstyrker allierer seg med regjeringen og noen militser går til opprør mot regjeringen.

Den historiske regionen Darfur er et område i Sudan som i økende grad hadde opplevd militarisering og økning av bevæpnede grupper før konflikten brøt ut i 2003. To av de viktigste faktorene var tilgangen på våpen, og militser som opererte utfra Darfur for å delta i de forskjellige krigene i Tsjad. En del av disse deltakerne var innrullert i den såkalte «Islamske legionen» til Gaddafi og hadde baser i Darfur i perioden 1983-1987.¹ Dette kom i tillegg til konflikter mellom fur og arabiske nomader i 1988, hvor Libya bevæpnet de arabiske nomadene og fur-folket skaffet seg våpen fra Tsjad.² I tillegg kom det til kamper mellom i stor grad tsjadiske arabere og masalitfolket. Dette var en reaksjon på arabere som hadde forflyttet seg inn i grenseområdet *Dar Masalit* i 1999, befolket hovedsakelig av det bofaste masalit-folket. Her var det blant annet krav om lokale lederstillinger som skapte konflikt, disse kampene illustrerte igjen det økende konfliktnivået mellom arabiske nomader og bofaste.³

Selv om fenomenet med stammemilitser er noe som har vedvart i dette grenseområdet mellom Tsjad og Sudan, og som har økt i omfang, er ikke dette i seg selv grunnlag for en lang og ødeleggende konflikt som vi ser i dag. Plyndring, kvegtyveri, konflikter mellom medlemmer fra forskjellige stammer og etniske grupper, mellom nomader og bofaste har vært en realitet i både Darfur, Wadai og B.E.T i perioden 1880 og fram til 2003 hvor det eskalerte ekstremt.⁴ Befolkningspress fra nomader fordrevet fra konflikter i nabolandene som Tsjad og Libya,

---

¹ J. Millard Burr and Robert O. Collins, *Darfur : The Long Road to Disaster*, Enlarged and updated ed. (Princeton, N.J.: Markus Wiener Publ., 2008), side 200-01.

² *Ibid.*, side 238 og 44.

³ Jeg vil skrive arabiske ord og begreper i kursiv tekst, mens jeg ikke vil skrive stammenavn i kursiv. Derfor vil *baqqara*, som betyr kvegdriver på arabisk være i kursiv, mens *beni halba* og *fur* som er spesifikke stammer og etniske grupper være uten kursiv.

⁴Wadai er det østlige Tsjad som grenser mot Darfur, som var et eget sultanat samtidig som Darfur og var ofte en fiende. B.E.T står for Borkou-Ennedi-Tibesti og er den nordre delen av Tsjad, stort sett bosatt av afrikansktalende nomadefolk, blant annet zaghawa. Burr and Collins, *Darfur : The Long Road to Disaster*, Side 11-12.

samt ørkenspredning, tørke og sult fordrev folk fra nordre del av Darfur og inn i de mer fruktbare områdene som stort sett var bosatt av fur og mindre afrikanske grupper.

Det finnes allikevel en rekke mekanismer og avtaler, både inngåtte og underforståtte, som skal regulere slike former for stridigheter.⁵ Selv om denne framstillingen av Darfur kan få det til å virke som et område hvor vilkårlig vold er hverdagslig, har nomader og bofaste sameksistert over flere hundre år, og man har utviklet en mengde mekanismer og funksjoner som skal stoppe konflikter før de eskalerer.⁶ Det er snakk om konflikter hvor man gjennomfører forhandlinger og fastsetter kompensasjoner for overtramp, samt spesielle vandringsruter og vanningspunkt for nomader.

Under Fursultanatet som eksisterte fra 1604 til 1874 var det sultanens tunge kavaleri som holdt de forskjellige nomadefolkene under kontroll, mens innførselen av skytevåpen gjorde disse avleggs og dermed var det fritt fram for den som hadde nok europeiske rifler eller musketter til å styre.⁷ Poenget her er at man under sultanatet hadde et voldsmonopol basert på en sentral stat, og i mye mindre grad basert på stammetropper mobilisert av regionale ledere.⁸ I tillegg hadde man domstoler hvor lokale stormenn utnevnt av sultanen var dommere, og i siste instans var sultanen høyesterett. Systemet ble dermed felt av en moderne våpenteknologi håndtert av slavesoldater, som for en stund gjorde de mobile styrkene i regionen avleggs.

Da Mahdien gjorde opprør mot okkupasjonsmaktene fra det tyrkisk-egyptiske riket i 1881, var det nettopp nomader fra Darfur som utgjorde hoveddelen av styrken hans.⁹ Sudan har siden 1956 vært en uavhengig stat, med perioder av demokrati avbrutt av perioder med militærdiktatur i de tilfellene der reaksjonære og tradisjonalistiske lederne i Sudan viste seg mer interessert i å mele sin egen kake enn å stå til ansvar for sine velgere. Man har i disse periodene hatt ledere som har sett på den militære ledelsen som en politisk konkurrent, og som har valgt å opprette en del forskjellige paramilitære styrker for å utjevne maktbalansen. Sadiq al-Mahdi gjorde dette da han satt som statsminister mellom 1986-1989 for å kontre militsene til «Nationalist Islamic Front».¹⁰ Dette førte til en økende militarisering av

---

⁵ Leif O. Manger and Abdel Ghaffar M. Ahmed, *Understanding the Crisis in Darfur : Listening to Sudanese Voices* (Bergen: Bric, 2006), side 14.

⁶ R. S. O'Fahey, *The Darfur Sultanate : A History* (London: Hurst, 2008), Side 80.

⁷ Ibid., side 200.

⁸ Det handler om at en hadde en sterk sentralmakt i Darfur, og ikke at det ikke fantes stammesoldater under sultanatet som utgjorde en maktfaktor.

⁹ Burr and Collins, *Darfur : The Long Road to Disaster*, Side 10-11.

¹⁰ M. A. Mohamed Salih, *Understanding the Conflict in Darfur* (Copenhagen: Centre of African Studies University of Copenhagen, 2005), side 8-9.

samfunnet, som resulterte i at da det NIF-støttede militærkuppet ledet av Omar al-Bashir tok over i 1989, fortsatte han med den såkalte Popular Defense Forces loven.¹¹

Jeg vil gå gjennom «Popular Defence Forces» og PDF-loven i detalj i underkapittelet om militarisering, men denne loven vil også være en del av den historiske bakgrunnen, så en kort gjennomgang vil være på sin plass. PDF-policyen, i utgangspunktet Sadiq al-Mahdis forsøk på å skape en regjeringslojal militær motvekt til den regulære sudanesiske hæren, ga regjeringen lov til å mobilisere stammemilitser i periferien av Sudan og partiets ungdomsavdeling i byene og gi dem militær trening.¹² Da Sadiq al-Mahdi ble utsatt for et kupp av offiserer fra regjeringshæren, skulle man tro at de ville legge ned sine hovedkonkurrenter innenfor det militære i Sudan. Istedenfor foretok Omar Bashir utrensninger i den regulære hæren og gjennomførte et lovforslag om PDF som skulle gi trening til sivile i Sudan, en trening som skulle være forenlig med å stoppe eventuelle krisesituasjoner. I realiteten førte dette til at Omar Bashir kunne mobilisere både reservister i byene og stammemilitser på landsbygden med hjemmel i lovverket.

Denne politiske manøvreringen viste en mistro til statsapparatet, en vilje til å mobilisere private hærer for å løse «problemer» med vold og et system som ikke har klart å gi slipp på de sterke patron-klient forholdene som de tradisjonalistiske lederne som var sterke i politikken benyttet seg av.¹³ Elitene i Sudan er stort sett fra området rundt Khartoum, eller langs Nilen og er de som dominerer den politiske og økonomiske arenaen i Sudan. De har utkjempet to borgerkriger mot Sør-Sudan, de har forsøkt å skape en felles sudanesiske identitet som ekskluderer store deler av befolkningen og de har benyttet seg av stor mengder halvmilitære styrker for å kunne holde på makten og støtte opp under et vaklevorent militære som tjener deres interesser.¹⁴

Popular Defense Forces er både et ruralt og urbant fenomen, og de urbane troppene måtte fraktes til fronten, noe som var tidkrevende og kombinert med en varierende kvalitet på troppene skapte muligheter for andre grupper å bli PDF. Derfor oppmuntret man arabiske nomader i Kordofan og Darfur til å opprette sine egne militser eller at de eksisterende

---

¹¹ Jeg vil komme tilbake til dette på et senere tidspunkt, kort fortalt er PDF loven, Popular Defense Forces, som førte til at man ga store mengder mennesker paramilitær trening ispedd islamistisk propaganda.

¹² Jago Salmon, "A Paramilitary Revolution: The Popular Defense Forces," *Small Arms Survey* (2007): side 12.

¹³ Internal Commission of Inquiry on Darfur UN, "Report of the International Commission of Inquiry on Darfur to the United Nations Secretary-General Pursuant to Security Council Resolution 1564 of 18 September 2004 " (2004): side 28-29.

¹⁴ Alexander De Waal and Justice Africa, *War in Darfur and the Search for Peace* (Cambridge, Mass.: Global Equity Initiative Harvard University, 2007).

militsene ble en del av sikkerhetsapparatet via PDF.¹⁵ Disse ble kalt *janjaweed* av sine ofre i Darfur, og *Murahilin* i Kordofan, og de kjempet henholdsvis i konflikten i Darfur, i Kordofan og i konflikten i sør. *Janjaweed* hadde i utgangspunktet en del våpen som kom over grensen i forbindelse med Libya-Tsjad krigen, men både disse og *Murahilin* ble utstyrt med våpen fra lagre i Khartoum, og senere med våpen importert fra Kina, Russland og Hviterussland.¹⁶ Det har allikevel blitt slik at i 2006 slo en FN rapport fast at det var Tsjad som var den viktigste eksportøren av våpen til Darfur.¹⁷ *Fursan*, som betyr rytter, var først og fremst brukt om det tunge kavaleriet til sultanen og er i mye større grad positivt ladet enn *janjaweed*. Dette begrepet har positive konnotasjoner og historisk legitimitet som begrep i Darfur.¹⁸

Det er fordelaktig for denne oppgavens lesbarhet å få på plass en definisjon av begreper som *janjaweed*, *fursan* og *Murahilin*, og hvilke tilknytninger disse begrepene har i kulturene i Darfur. I tillegg er det interessant å se hvordan disse mer «uformelle» variantene av milits og paramilitære styrker kan sees i sammenheng med de mer formelle PDF og deres forskjellige avarter i Darfur, og hvordan dette kan sees som en tendens til å gjøre hæren mindre «regulær».¹⁹

Et argument som jeg vil komme tilbake til er at denne trenden har ført til at Sudan har en regulær hær som har store mengder med paramilitære eller militser som støttetropper. Det uoversiktlige og til tider uavklarte forholdet mellom regjeringshæren og de paramilitære gjør at de kan benekte enhver form for relasjon med dem når det måtte passe. I tillegg slipper de å lønne mange av dem på vanlig måte, fordi de skaffer seg ressursene de trenger selv, igjennom plyndring, kvegtyveri etc.²⁰

Problemet oppstår når kontrollen over disse gruppene har forsvunnet etter hvert som medlemmene av de paramilitære styrkene innser at konflikten er vanskelig eller nær sagt umulig å få avsluttet. Dette fører til at ingen vil legge ned våpnene av frykt for represalier,

---

¹⁵ Salmon, "A Paramilitary Revolution: The Popular Defense Forces," side 12 og 13.

¹⁶ International Amnesty, "Sudan: No End to Violence in Darfur Arms Supplies Continue Despite Ongoing Human Rights Violations" (2012): side 16 og 17. *Murahilin* betyr, «de som vandrer», og er en referanse til at deltakerne i denne militsen i utgangspunktet er nomader.

¹⁷ United Nations, "Arms Still Pouring into Darfur," *Sudan Tribune* (2006).

¹⁸ De Waal and Justice Africa, *War in Darfur and the Search for Peace*, side 114.

¹⁹ Salmon, "A Paramilitary Revolution: The Popular Defense Forces," side 11.

²⁰ UNCA, "Dar Kerne (Traditional Name for the Land Inhabited by the Fur Tribe Extending Throughout the Three Darfur States) Conference," *United Nations Civil Affairs* (2005). Referanse til at *Janjaweed* under Musa Hilal mottar beskyttelsepenger fra lokalbefolkningen. Human Rights Watch, "Sudan: Janjaweed Camps Still Active," (2004). Referanse til stjålet bufe i *janjaweed* baser, samt at disse eksisterer i samband med regjeringen.

særlig med tanke på hvor svakt hæren til Sudan har vært stilt, når det kommer til å beskytte sine egne innbyggere.²¹

Problemstillingen min har blitt påvirket av at jeg er interessert i forholdet mellom regjeringen og *janjaweed*, men også mellom regjeringen og andre paramilitære enheter. Den voldsomme militariseringen av det sudanesiske samfunnet som har dominert Sudans politikk over lang tid er interessant, særlig når det ofte er uoversiktlig hvilke relasjoner som eksisterer mellom de mange forskjellige militsene i Darfur og regjeringen i Sudan.

Viljen til å supplere de regulære styrkene med militser og paramilitære, fører til at skillet mellom sivilist og stridende blir mindre klart definert. Regulære styrker er underlagt andre krav enn militser og de skal i teorien være trent for å løse forskjellige situasjoner uten bruk av vold. Genève-konvensjonen stipulerer at militser har samme rettigheter som krigsfanger og må opptre likt som den regulære hæren. Paradokset er at både den regulære hæren og militsene opptrer på en måte som gjør at Sudan bryter denne konvensjonen.

Oppgaven vil deles inn i totalt seks kapitler, hvor de to første er innledning og problemstilling, etterfulgt av teori, metode, forskningsfront og kilder. Dette for å vise hva jeg ønsker å gjøre og hvordan jeg vil gjennomføre det, samt å gi en oversikt over arbeidet gjort før på Darfur. De neste to kapitlene gir en historisk oversikt over både Darfur og konfliktene som har påvirket Darfur og som har blitt utkjempet før konflikten jeg fokuserer på. I disse kapitlene er det viktig å få med både hvordan samfunnet i Darfur er og hvordan det fungerer. Det er viktig å få klarhet i hvordan konstellasjonene i de tidligere konfliktene i Darfur har skapt de alliansene vi ser i dag og hvordan disse konfliktene har vært med på å skape grobunn for militser. Til slutt kommer det to analysekapitler samt en konklusjon. Her har jeg analysert både militariseringen i Sudan og Darfur og hvordan krigføring faktisk fungerer i Darfur. Jeg har i tillegg et analysekapittel i først og fremst basert på primærkilder som er en kronologisk gjennomgang av de paramilitære styrkene i Darfur og hvordan deres rolle og relasjoner har forandret seg.

Målet med oppgaven er dermed å kartlegge bakgrunnen for militariseringen i Darfur, sett i lys av både militariseringen i Sudan og urolighetene i Tsjad. I tillegg vil forholdet mellom de forskjellige paramilitære gruppene i regionen, og deres relasjon til regjeringen, samt deres rolle i konflikten kartlegges. Jeg håper å kunne kartlegge mønstrene, tendensene og

---

²¹ Wikileaks, "Wikileaks: Janjaweed Leader Slams Vp Taha & Nafie, Blames Ncp for Darfur Crimes," *Sudan Tribune* (2011).

dynamikken disse gruppene opererer innenfor, for å bedre forståelsen av både bruken av disse i konflikten, men også hvordan relasjoner mellom grupper i Darfur har gjort dem villige til å mobilisere.

1.2 Kart

22

²² Sudan Survey Department 1955.

1.3 Problemstilling og avgrensning

1. Hvordan har militariseringen av det sudanesiske samfunnet skapt grobunn for militser og paramilitære?
2. Hvordan har de paramilitære styrkene i Darfur, deres rolle og relasjon til regjeringen utviklet seg siden konflikten startet i 2003 og fram til 2010?

Oppgaven min vil ha et hovedfokus på paramilitære styrker i Darfur, hvordan disse har oppstått på 1980-tallet og hvilke roller de hadde da den latente konflikten eskalerte i krigshandlinger mellom opprørsstyrkene og regjeringen i 2003. Jeg vil legge fram en historisk bakgrunn for å gi en oversikt over Darfur som region og så ta for meg militariseringen av fursamfunnet. Her vil *janjaweed* som begrep være viktig å gjennomgå og få definert fordi det figurerer ekstensivt i sekundærlitteraturen og media.

Definisjoner på *janjaweed* i sekundærlitteraturen

Begrepet *janjaweed* har i utgangspunktet ingen gjennomgående lik definisjon hos de som definerer, og majoriteten blant dem som definerer har vært bofaste stammer i Darfur. Det er allikevel noen fellesnevnerer som kan brukes, men det dukker også opp unntak. Forståelsen og betydningen av begrepet varierer til en viss grad fra region til region, og brukes om forskjellige grupper og handlinger, avhengig av historisk og kulturell kontekst.

For eksempel, i boken «*The Darfur Sultanate, A History*» av R.S O'Fahey, beskriver han begrepet som «Arab nomad militia».²³ I boken til Alex De Waal og Julie Flint, «*Darfur: A new history of a long war*», beskrives begrepet som «A term used on outlaw bandits from Chad».²⁴ I boken «*Counter-Insurgency on the Cheap*» beskriver De Waal begrepet *janjaweed* som et ord brukt om banditter i Vest-Sudan.

Vi kan dermed konkludere med at dette er begrepet som de bofaste bøndene i Darfur bruker om banditter, men at det under konflikten i Darfur fra 2003 brukes om arabiske nomademilitser, og at begrepet er negativt ladet. Det interessante er at det er vanskelig å slå fast at begrepet har en lingvistisk bakgrunn i noen språk i Darfur. Mange har resonnet seg fram til at det er en blanding av arabiske ord som oversatt betyr «djevel på hest», mens andre

---

²³ O'Fahey, *The Darfur Sultanate : A History*, side 136.

²⁴ Julie Flint, Alexander De Waal, and International African Institute, *Darfur a New History of a Long War*, Rev. & updated ed ed. (London New York: Zed Books : Distributed in the USA exclusively by Palgrave Macmillan, 2008), side 36.

antar at det betyr en nomade med en G3.²⁵ På persisk finnes det et ord «*jangjawid*», som betyr evig kriger, og dette kan også være et alternativ, men persisk er lite brukt i Darfur.²⁶ FN bruker også dette begrepet om arabiske nomademilitser, og det virker til å være det mest brukte begrepet på disse militsene innenfor forskningsfronten.²⁷

Det bør allikevel poengteres at *janjaweed* ikke kun har vært brukt om arabere, ei heller er alle arabere i Darfur *janjaweed*.²⁸ I tillegg har begrepet blitt brukt av arabiske nomader vest i Darfur om zaghawa-nomader som har emigrert inn i deres områder og angrepet dem. Det spørs om *janjaweed*, med sin brede mening og hyppige bruk, ikke kan være en slags paraplybetegnelse på nomademilitser. I tillegg har man den tradisjonelle *ghazwa*, fornorsket til *razzia*, som en betegnelse som er synonym med den rollen *janjaweed* kan virke til å ha, i hvert fall måten de opptrer på.²⁹ *Janjaweed*, *murahilin* og *fursan* er allikevel betegnelser mest hyppig brukt på arabiske nomademilitser, så unntakene gir oss kun en indikator på at det er en mulighet for at man har brukt begrepet om andre grupper. Særlig med tanke på at «Arab Gathering» ideologien brukt under den fur-arabiske krigen fremhevet en arabisk identitet som en samlende faktor.³⁰

I og med at begrepet *janjaweed* er så nært knyttet opp til de arabiske nomadene enten de er *baqqara* eller *abbala*, og såpass vanlig å bruke som standardbetegnelse på de militsene som kjemper med regjeringen, er det nødvendig å presisere et par faktorer her. Det finnes også andre stammer, av afrikansk herkomst, som har kjempet for regjeringen i Darfurkonflikten. Dette gjelder i hvert fall gimr og birgid, den første beskrives i liten grad i primærmaterialet utover at den er deltaker i flere konflikter. Birgidstammen og dens tilknytning til regjeringen er mer diffus, og er nært knyttet til den fiendtligheten som har utviklet seg mellom dem og zaghawaene i sør-Darfur og deres allierte i SLA/MM. Problemstillingen til denne oppgaven er

---

²⁵ G3 angrepsrifle, et vanlig automatvåpen i regionen sammen med forskjellige varianter av Kalasnikhov.

²⁶ Det er vanskelig å slå fast hvilke av disse som er antakelser og disse påstandene dukker opp flere plasser i sekundærlitteraturen så er det nesten helt likt alle plassene. Sharif Harir skriver at *janjaweed* betyr omtrent det samme som det engelske ordet «*horde*». Etter å ha diskutert med Sharif under et besøk hos han i Asker, 2014, så var dette noe han vektla denne manglende lingvistiske bakgrunnen. Sharif Harir, Terje Tvedt, and Nordiska Afrikainstitutet, *Short-Cut to Decay: The Case of the Sudan* (Uppsala: Scandinavian Institute of African Studies, 1994). *De Waal and Justice Africa, War in Darfur and the Search for Peace*, side 124.

²⁷ UN, "Report of the International Commission of Inquiry on Darfur to the United Nations Secretary-General Pursuant to Security Council Resolution 1564 of 18 September 2004".

²⁸ Det ble påstått fra Colin Powell at det har forekommet folkemord. BBC, "Powell Declares Genocide in Sudan," *BBC News* (2004).

²⁹ Burr and Collins, *Darfur: The Long Road to Disaster*, side 238.

³⁰ Den såkalte "Arab Gathering" er et begrep som jeg vil komme tilbake til, men kort fortalt var det en organisasjon som ytret et ønske om å bekjempe de afrikanske folkeslagene og sikre den arabiske identiteten og kulturen i Darfur.

de paramilitære styrkene i Darfur og deres rolle, og siden *janjaweed* har blitt synonymt med nettopp slike, vil det være fordelaktig å belyse det mangfoldet av etniske grupper som har knyttet seg til regjeringen.

Jeg vil også ta for meg historien bak militariseringen av det sudanesiske samfunn som nokså sikkert er påvirket av to lange borgerkriger med Sør-Sudan. Dette har også påvirket Darfur ved at bruken av paramilitære styrker mot sivile og opprørere har slått rot i den politiske diskursen i Sudan. Jeg vil trekke inn den historiske bakgrunnen til Darfur, hvordan man har fordelt land og hvilke grupper som har bodd der.

Prosjektplan

I analysedelen av denne oppgaven vil jeg også henviser til områder i Darfur hvor afrikanske stammer som gimr og tama har deltatt i angrep for å fordrive andre, først og fremst bofaste, afrikanske grupper. Jeg vil også henviser til at konflikter mellom bofaste zaghawa og birgid har forekommet, som en respons på opprørsstyrken SLA sin involvering i *Dar Birgid*.³¹

I tillegg til *janjaweed*, som har blitt en populær fellesbetegnelse på arabiske militser og paramilitære i Darfur, finnes det en rekke andre mer eller mindre formelle grupper inkludert her, blant andre «The Nomad police» og «The Popular Police Force».³² Det finnes i tillegg «Popular Defense Forces», som er fellesnevneren på de paramilitære styrkene som kjempet i Sør-Sudan, bestående av lokale militser som *Murahilin* og urbant mobiliserte ungdommer fra NIF. Prosjektet vil derfor ha en rolle utover å svare på problemstillingen, nemlig å holde en løpende diskusjon rundt de forskjellige begrepene som brukes om paramilitære styrker.

Jeg vil gå gjennom kildematerialet mitt kronologisk og tematisk der det er mulig, med et hovedfokus på å belyse de paramilitære gruppene og deres rolle i konflikten. Jeg vil i teksten diskutere de forskjellige begrepene om paramilitære styrkene som anvendes, for å prøve å knytte disse begrepene opp mot enten etnisitet eller andre faktorer.

Definisjoner av konflikt

Det at konflikten i 2003 blir definert som en konflikt, mens konflikten på 1980-tallet blir kalt den fur-arabiske krigen skaper jo noen spørsmål om hvordan man definerer krig og konflikt. Krig siden 2.verdenskrig skiftet fra symmetrisk krigføring mellom to forholdsvis like sterke

---

³¹ UNCA, "Sherria Brotherhood and Peaceful Coexistence Conference 31st of May - 2nd of June, 2005," (2005).

³² De Waal and Justice Africa, *War in Darfur and the Search for Peace*, side 113.

motstandere, til asymmetrisk krigføring mellom en militær overlegen part og en svakere part som benytter seg av taktikker som gjør at de kan spille på sine styrker. Den sudanesiske hæren hadde over lang tid problemer med å føre en effektiv krig mot de sørsudanesiske opprørsgruppene, noe som førte til at militæret deres fortsatt sto i Kordofan og langs grensen til Sør-Sudan da konflikten i Darfur brøt ut i åpen krig.³³

Det er dermed fruktbart å snakke om en konflikt innad i Sudan og innad i Darfur som handler om konflikter om ressurser, politisk makt og ikke minst deltagelse. I det større Sudan har også vært konflikter om religion, om lokal identitet og ikke minst om nasjonal identitet projisert utover. Det er konflikter som disse som har ført til utbruddet av væpnet konflikt i Darfur og dette bør kunne kalles en lavintensitetskrig hvor razzia blir avbrutt av regulære slag mellom regjeringen og deres allierte militser på den ene siden og opprørsstyrker som JEM og SLA på den andre siden. Regjeringsstyrkene i Sudan har tilgang til både tanks og flyvåpen, men dette har ikke fremstått som avgjørende i krigen mot Sør-Sudan eller i Darfur. Unntaket var under angrepet fra JEM mot Omdurman i 2008, hvor tanks og helikoptre ble brukt til å drive tilbake angrepet.³⁴

Oppsummering

Jeg vil ha et omfattende bakgrunnskapittel, som skal ta for seg en bred historisk kontekst for å vise rammene rundt konflikten, hvordan foranliggende konflikter har vært med på å bidra til krigen som brøt ut i 2003. Det vil også være relevant, som jeg tidligere har nevnt, å se på hvordan interne konflikter i Tsjad har vært med på å skape en usikker situasjon i Darfur, med særlig fokus på hvordan tsjadiske arabiske opprørere ble presset inn i Darfur.³⁵ Jeg vil derfor argumentere for at selv om Darfur er en formell del av Sudan, har regionen mer til felles med Wadai i Tsjad og Kordofan enn den nubiske ørkenen og områdene langs Nilen hvor «the riverine elite» bor.

---

³³ UN, "Report of the International Commission of Inquiry on Darfur to the United Nations Secretary-General Pursuant to Security Council Resolution 1564 of 18 September 2004 " side 23-24.

³⁴ The Economist, "A Bloody Tit for Tat," (2008).

³⁵ Harir, Tvedt, and Nordiska Afrikainstitutet, *Short-Cut to Decay : The Case of the Sudan*, side 163-68.

2. Teori, forskningsfront, metode og kilder

Dette kapittelet skal ta for seg den relevante forskningsfronten og litteratur, samt vise til hvilken teori jeg kan velge å bruke som analyseverktøy. Særlig en god gjennomgang av forskningslitteraturen og hva den skriver om *janjaweed* og andre paramilitære styrker i Darfur må inkluderes. Når det kommer til det teoretiske rammeverket, vil jeg fokusere på sentrum-periferi teorien som i aller høyeste grad er relevant for problematikken rundt paramilitære styrker og militser. Til slutt, vil jeg ha en kort beskrivelse av kildematerialet mitt, slik at det kommer frem hvilke primærkilder jeg i all hovedsak vil benytte meg av.

2.1 Teori

Sentrum-periferi konflikt kan brukes i denne masteroppgaven for å forklare en del faktorer rundt militser og militarisering. Sentrum-periferi teorien er originalt en teori utviklet av Stein Rokkan, og omhandler hvordan vesteuropeiske stater konsoliderer sine periferier og tilbyr disse politisk deltakelse og en del tjenester. Denne teorien om et avhengighets- og påvirkningsforhold har blitt brukt av flere forskere etter Rokkan, både Gunder Frank og Johan Galtung, for å forklare det de kaller moderne imperialismen og hvordan den første verden undertrykker den tredje verden. «Sentrum-periferi» analysen er brukt av Alex de Waal i «*War in Darfur, And the search for Peace*» for å vise hvordan relasjonen mellom sentrumet og periferien i Sudan har ført til problemene som i stor grad er skyld i konflikten i dag.³⁶

Sentrum-periferi teorien kan anvendes når det kommer til Darfur for å forklare marginalisering fra sentrum i Sudan, men også innad i Darfur kan denne være fruktbar å bruke.³⁷ Her kommer det faktum at kamelnomadene i nord-Darfur (både zaghawa, meidob og særlig de arabiske nomadene) er marginalisert innad i Darfur, de arabiske nomadene har argumentert med at de ikke har fått et eget *Dar* i Darfur som en faktor som har bidratt til konflikt med fur-folket. Men selv om vi ser bort fra dette, er disse araberne blant de etniske gruppene i Darfur som har dårligst tilgang på helsetjenester, utdanning, politisk påvirkning, infrastruktur og sikkerhet.³⁸ Det er jo et problem at de mest marginaliserte etniske gruppene, har stor tilgang til våpen og blir mobilisert som militser, da dette skaper en ustabil

---

³⁶ De Waal and Justice Africa, *War in Darfur and the Search for Peace*, side 8-9.

³⁷ Ibid., side 10-11. Darfur har vært delt i Vest, Nord og Sør-Darfur.

³⁸ Det er i stor grad nomader som har vandret inn fra Tsjad og nordlige arabiske nomader som er de mest marginaliserte og de som har deltatt mest i kampene.

sikkerhetssituasjon.³⁹ Når den sudanesiske hæren i tillegg har et dårlig rykte på seg når det kommer til å skille etniske grupper i konflikt, så har man en lettantennelig situasjon.

Sentrumet i denne oppgaven er selvfølgelig Khartoum og Nildalen, hvor størsteparten av elitene bor og hvor majoriteten av de økonomiske musklene befinner seg. Her er også den politiske makten konsentrert, samt alle større institusjoner. Innad i Darfur er det vanskelig å peke ut noe definitivt sentrum, men byer som Zalingei, el-Fashir og el-Geneina er selvfølgelig politiske og økonomiske sentra. Fjellkjeden Jebel Marra utgjør på en måte et sentrum, mens de fruktbare områdene sør for Jebel Marra også er sterke økonomisk. Periferien er derimot lett å peke ut, ved å definere alt nord for el-Fashir som periferi, både økonomisk, politisk, geografisk og beite/jordbruksmessig. Unntaket er på mange måter triangelet med Libya og Tsjad, som i seg selv er en periferi, men som er viktig i våpenhandelen i Darfur.

2.2 Kilder og arkiv

Kildematerialet jeg vil bruke i denne oppgaven er i stor grad bestående av fire typer kilder. Den første typen er situasjonsrapporter som FN har gitt ut. Disse er stort sett fra 2004 til og med 2008, og er såkalte «Situation Reports» som tar for seg hendelser som oftest over en periode på en til fire dager. Hendelser rapportert her er angrep på sivile, kamper mellom militser, situasjonen i leirene som huser de internt fordrevne og lignende. De vil utgjøre en stor del av oppgaven for å kunne påvise en generell usikkerhet i regionen og for å se hvilke angrep øyenvitner mener var utført av hvilke aktører. Eksempelvis referer en kilde til et angrep på en leir med internt fordrevne, hvor politimenn ble skutt og hvor angriperne flyktet inn i leiren. Dette kan tyde på at det finnes grener av opprørsgruppene i leirene, men også at det er konflikter mellom sikkerhetsstyrkene og folk i leirene.

Den neste typen kilde er diverse FN-kilde som for eksempel mer omfattende rapporter, blant annet «Tribal Reconciliation Meetings» og møter med forskjellige stammeledere i Darfur eller rapporter om miljømessige forandringer som for eksempel ørkenspredning. Dette kommer av at man forsøkte å gjenopprette fred i Darfur ved såkalte «reconciliation» møter hvor man ble enige om å betale for tort og svie, samt at den sudanesiske staten/FN skulle inn med penger i tillegg.

Den tredje typen er andre ikke-statlige organisasjoner og deres rapporter om Darfur. Det kan være alt fra en rapport fra Amnesty om våpeninnførsel i Darfur til Small Arms Survey sine

---

³⁹ Harir, Tvedt, and Nordiska Afrikainstitutet, *Short-Cut to Decay : The Case of the Sudan*, 187-89.

rapporter om mengden paramilitære grupper som opererer fra Darfur. Jeg vil til slutt benytte meg av avisartikler fra nettsiden «Sudan Tribune», som inneholder både kronikker og nyhetsartikler fra for eksempel Reuters. På denne nettsiden kan jeg også finne en del uttalelser og rapporter fra FN som har blitt publisert og samlet.

Til slutt vil jeg ta for meg både FN-resolusjoner vedrørende konflikten og hvilke faktorer de vektlegger for å stoppe konflikten. Det samme gjelder fredsavtalen fra 2006, som også inneholder ekstensive beskrivelser av hvordan man har tenkt å avslutte konflikten. Det interessante her er igjen begrepsbruken, og hvordan fredsavtalen og eventuelle resolusjoner skiller mellom hæren, paramilitære, militser etc.

Problematikken rundt bruken av primærkildene

Metodemessig utgjør denne typen primære og sekundære kilder en utfordring, fordi det ikke nødvendigvis er slik at de er troverdige. Viss man intervjuer øyenvitner som har observert menn på kamel som foretok et angrep på en landsby bebodd av fur, kan man anta at det er *abbala* nomader som kjemper som *janjaweed*. Det er dermed ikke gitt at det ikke er zaghawanomader som har utført angrepet, men at det kan være meidob (som har deltatt svært lite i krigen) som også er en nomadegruppe som holder kameler. Videre betyr ikke uniformerte angripere at det er den regluære sudanesiske hæren, det kan også ha vært PDF, *janjaweed* eller andre paramilitære grupper som foretok dette.⁴⁰

Fordelen med kildematerialet jeg har tilgjengelig er at mye av det er skrevet av FN-personale, eller personell fra andre NGOer som har vært i området. Særlig FN sitt personale bidrar med mange øyenvitneobservasjoner fra deres datainnsamling på bakken i Darfur.

Problemet med kildematerialet er at deler av det virker til å være skrevet av folk uten den nødvendige ekspertisen om lokale forhold i Darfur. I en region med mange forskjellige etnisiteter, stammer innad og på tvers av de forskjellige etnisitetene og en voldsom variasjon i paramilitære grupper, kan det være vanskelig å vite hvem som er hvem, derfor finnes det i arkivet mitt flere dokumenter som synes til å ha tjent som et innføringsverk i Darfur.

Etter å ha katalogisert dokumenter gitt til UiB av professor emeritus Rex Sean O'Fahey, sammen med postdoc Alexandros Tsakos, har jeg fått en god oversikt over og tilgang til en del kilder som ikke har vært publisert før. Det er nettopp i dette arkivet at jeg kommer over

---

⁴⁰ UN, "Report of the International Commission of Inquiry on Darfur to the United Nations Secretary-General Pursuant to Security Council Resolution 1564 of 18 September 2004 " side 30-37.

flere dokumenter skrevet for forskjellige ikke-statlige og/eller humanitære organisasjoner at kompleksiteten til og med for personell som oppholder seg i regionen kommer frem. Situasjonen er kaotisk, tilhørigheten til de væpnede gruppene som opererer er ikke nødvendigvis kjent. En konsekvens av dette er at generelle termer som «camelers», «horsemen» og «arab militias» brukes til å beskrive de væpnede aktørene. Dette kan med litt kvalifisert gjetning kanskje gi en identitet å tillegge aktørene, men dette er ikke spesielt hensiktsmessig.

Arkiv

Arkivet hvor majoriteten av primærkildene mine er hentet fra, består nesten utelukkende av kilder som ble overlevert til UiB da daværende professor Rex Sean O'Fahey ble professor emeritus. Mesteparten av disse dokumentene er det postdoc Alexandros Tsakos som har arbeidet med. Jeg fikk tilbud av Tsakos via min veileder Anders Bjørkelo om å jobbe med de primærkildene som vedrørte det moderne Darfur. Brorparten av dette er korrespondanse mellom professor O'Fahey og diverse representanter fra FN, Verdensbanken og lignende, samt en del korrespondanse med akademiske kolleger. I tillegg fantes det mengder med rapporter, workshops og så videre. I løpet av sommeren og høsten 2013 arbeidet jeg med å lage en katalog over alt dette, arrangert tematisk og kronologisk, slik at disse dokumentene kan brukes av andre på et senere tidspunkt. Den katalogen endte på totalt 425 forskjellige dokumenter, hvor ikke alt var relevant for oppgaven men som var med på å gi meg en forståelse av relasjonen mellom de forskjellige internasjonale aktørene.

Arkivarbeidet var spennende, og krevde en del dokumentanalyse for å lage presise kategorier og forstå konteksten rundt dette. Det at jeg ikke behersker arabisk kunne også vært et problem, men de dokumentene som tok for seg det moderne Darfur hadde få kilder på arabisk. Problemet med å bruke FN-kilder som primærkilder forsterkes på mange måter av dette arkivet, når deler av korrespondansen handler om at forskjellige representanter for organisasjoner involvert i Darfur ønsker at det skal skrives innføringsdokumenter om Darfur. Flere av disse dokumentene finnes også i arkivet, og de illustrerer en manglende kompetanse hos FN og Verdensbanken sitt personale. Dette betyr at det personellet som har samlet inn informasjonen i verste fall kan mangle inngående kjennskap til forholdene i Darfur.

2.3 Forskningsfront og sekundærlitteratur

Forskningsfronten om Darfur er vid og dekkes av flere forskjellige fagområder, som for eksempel historie, botanikk, sosialantropologi og mer tverrfaglige studier. Når det kommer til historieskrivingen på Darfur, har særlig professor Rex Sean O'Fahey vært viktig for å kartlegge sultanatet som har vært det dominerende riket i Darfur og tidvis i Kordofan. Hans bøker «*State and society in Dar Fur*», «*The Darfur Sultanate: A history*» og «*Land in Darfur*» er alle bøker som i hovedsak tar for seg Sultanatets historie, og er ansett som de viktigste verkene rundt sultanatets historie.⁴¹ Han har også gitt ut flere artikler om konflikten i Darfur, og har vært involvert med både FN og Verdensbanken som ekspert på temaet og på konflikten.

Gunnar Haaland er en sosialantropolog som også har vært svært delaktig i miljøet rundt Sudan og Darfur i Bergen, og blant annet har skrevet en artikkel om de svært flytende grensene rundt etnisk identitet i Darfur. Hans artikkel i «*Ethnic groups and boundaries: the social organization of culture difference*» er et svært godt eksempel på hvordan etnisitet og levevei er svært tett knyttet i Darfur.⁴² Denne artikkelen vil i stor grad danne bakteppe for å vise hvordan disse overgangene kan fungere i Darfur og hvordan dette er et godt eksempel på at det etnisk heterogene Darfur ikke alltid har stått steilt mellom «arabere» og «afrikanere».

Alex de Waal er en engelsk skribent og geograf som i lang tid har vært regnet som en av de største ekspertene på Sudan og Darfur, særlig når det kommer til moderne konflikter. Han kan vel kalles svært tverrfaglig, da han i stor grad har vært involvert i det som kalles «Peace studies», og han har vært med på å skrive og redigere artikkelsamlingen «*War in Darfur and the search for peace*» hvor en lang rekke eksperter tar for seg konflikten i Darfur.⁴³ Her tar de for seg det de mener er forskjellige faktorer som har bidratt til å skape konflikten i Darfur, og det de mener er grunnleggende problemer i den økonomiske og politiske fordelingen i Sudan. Han har også skrevet en mer narrativ bok om Darfur sammen med journalisten Julie Flint.⁴⁴

---

⁴¹ O'Fahey, *The Darfur Sultanate : A History*; R. S. O'Fahey and M. I. Abu Salim, *Land in Dar Fur : Charters and Related Documents from the Dar Fur Sultanate*, Fontes Historiae Africae. Series Arabica ; 3 (Cambridge: Cambridge University Press, 1983); Rex Se'Ājn O'Gfahey, *State and Society in Dāhr Fā'R* (London ,1980).

⁴² Fredrik Barth, *Ethnic Groups and Boundaries : The Social Organization of Culture Difference* (Oslo: Pensumtjeneste, 1994).

⁴³ De Waal and Justice Africa, *War in Darfur and the Search for Peace*.

⁴⁴ Julie Flint and Alexander De Waal, *Darfur : A Short History of a Long War*, African Arguments (London: Zed Books, 2005).

J. Millard Burr og Robert O. Collins er henholdsvis en tidligere FN-bistandskoordinator og amerikansk historiker som har skrevet flere verk om konfliktene mellom Sudan, Libya og Tsjad. I boken «*Darfur, The long road to disaster*» betinger de konflikten ut i fra at flere kriger mellom Tsjad og Libya har skapt uro i Darfur.⁴⁵ De mener også at det er faktorer som stammer fra denne konflikten som har vært med på å skape den store tilgangen til håndvåpen, samt det store antallet av paramilitære grupper. De vektlegger i tillegg tørke og økologiske forandringer til grunn for at det har brutt ut krig i Darfur, et argument som er populært over hele forskningsfronten.

Sharif Harir er en sosialantropolog fra Darfur, og som har skrevet mye om marginalisering i Sudan, blant annet har han vært med på å redigere «*Short-Cut to Decay, The Case of the Sudan*».⁴⁶ Han har også deltatt aktivt i konflikten i Darfur, da han tilhører den etniske gruppen zaghawa, og har opptrådt som en talsperson for opprørsgrupper i Darfur. Han er for øvrig i slekt med Idriss Deby, presidenten i Tsjad og er svogeren til Minni Arko Minnawi, som i en periode var lederen for den største fraksjonen av SLM/A.

Leif Manger er professor i sosialantropologi ved UiB, og har sammen med Abdel Ghaffar M. Ahmed har redigert boken «*Understanding the crisis in Darfur: Listening to Sudanese Voices*».⁴⁷ Denne boken er en artikkelsamling, hvor første del av boken består av artikler skrevet av sudanesiske akademikere som Musa Adam Abdul-Jalil og andre del av boken består av et møte samt en artikkel om konflikten i Darfur. Disse artiklene tar for seg faktorer som landfordeling, senter-periferi konflikter og etniske konflikter. Denne framgangsmåten har en del til felles med den som brukes i boken redigert av De Waal, med en samling av artikler som forklarer forskjellige aspekter av konflikten. Forskjellen er at De Waals bok er et historisk verk, mens artikkelsamlingen som Manger og Ahmed har redigert framstår som et sosialantropologisk eller statsvitenskapelig verk.

Mohamed Salih er en professor i statsvitenskap fra Sudan, som har skrevet om Afrikas Horn og Sudan. I denne sammenhengen har han skrevet en artikkel om Darfur «*Understanding the Conflict in Darfur*», som blant annet tar for seg en militarisering av samfunnet i Sudan som

---

⁴⁵ Burr and Collins, *Darfur : The Long Road to Disaster*.

⁴⁶ Harir, Tvedt, and Nordiska Afrikainstitutet, *Short-Cut to Decay : The Case of the Sudan*.

⁴⁷ Manger and Ahmed, *Understanding the Crisis in Darfur : Listening to Sudanese Voices*.

helhet.⁴⁸ Dette er svært interessant for konflikten i Darfur, da det gir militarisering i Sudan et bredere perspektiv enn kun stammemilitsene på landsbygden.

Martin Daly er en historiker som er ekspert på Sudan, og med Peter Holt blant annet skrevet «*A modern history of the Sudan*» som regnes som hovedverket skrevet om Sudan.⁴⁹ Daly har også skrevet en bok om konflikten i Darfur, en bok som først og fremst peker på Nord-Sudan som den aktive parten og Darfur som en mer passiv part som kun reagerer på sentrum sine handlinger.⁵⁰

Gerard Prunier er en historiker som først og fremst er ekspert på Afrikas Horn, men også på Sudan. Han har skrevet boken «*The ambiguous genocide*», og denne tittelen er i seg selv kontroversiell da Darfur aldri oppfylte de parameterne som skal til for å erklæres et folkemord.⁵¹ Dette blir blant annet tatt opp av Mahmoud Mamdani, i hans bok, hvor han kommenterer på det han kaller menneskerettighetsfundamentalisme.⁵²

Det som er en trend hos forskningsfronten når det kommer til selve konflikten i Darfur er å forklare den ut fra et sudanesiske standpunkt, ofte uten å legge nok vekt på påvirkningskraften Tsjad har hatt i moderne tid. En marginalisering overfor sentrum er selvfølgelig en viktig påvirkning for å gi grobunn for konflikten. Allikevel kan dette kan fort bli preget av Darfur kun som en passiv part i en relasjon med nordre delen av Sudan, uten at interne anliggender alltid får like stor plass. Dette preger særlig boken til Martin Daly og boken til Gerard Prunier, og til dels boken til Sharif Harir, hvor særlig Harir og Daly beskriver en omfattende økonomisk marginalisering fra sentrum. Mange er også bevisste på at Darfur har en lang historie som et uavhengig sultanat, og de bruker en del tid på å forklare hvordan klima og geografi har formet innbyggerne og vært med på å påvirke konflikten.

Det virker allikevel som om en stor del av forskningsfronten anser, underbevisst, Darfur som en naturlig del av Sudan. Darfur har en svært sterk tilknytting til nettopp Sudan via *Mahdien* og utdrivingen av det Tyrkisk-Egyptiske riket, men regionen er også svært tett knyttet til

---

⁴⁸ Salih, *Understanding the Conflict in Darfur*.

⁴⁹ P. M. Holt, *A Modern History of the Sudan : From the Funj Sultanate to the Present Day* (London: Weidenfeld and Nicolson, 1961).

⁵⁰ M. W. Daly, *Darfur's Sorrow : The Forgotten History of a Humanitarian Disaster*, 2nd ed. (Cambridge: Cambridge University Press, 2010).

⁵¹ Gérard Prunier, *Darfur : The Ambiguous Genocide*, Crises in World Politics (London: Hurst & Company, 2005).

⁵² Mahmood Mamdani, *Saviors and Survivors : Darfur, Politics, and the War on Terror* (New York: Pantheon, 2009).

Tsjad og Vest-Afrika, både via immigrasjon og via en historisk tilknytning hvor Wadai i Tsjad var viktig og Funj på grensen til Sør-Sudan.

Særlig konflikten mellom Tsjad og Libya, som også har blitt ført i Darfur, har vært en katalysator for den konflikten vi ser fra og med 2003, samt en viktig faktor i fur-araberkonflikten på 1980-tallet og masalit-salamat på 1990-tallet. Økonomisk og politisk marginalisering over lengre tid er selvfølgelig viktige faktorer for å forklare en generell nedgang og ustabilitet, det samme gjelder kollapsen av det administrative og sikkerhetsmessige systemet. Allikevel vil våpentilgang og dermed muligheten til å bevæpne de militssoldatene man kan mobilisere langs stammelinjer, være den utløsende faktoren i mine øyne. Også muligheten for at militser fra nabolandene har kunnet operere innenfor Darfur, samt folkeforflyttinger som øker befolknings- og ressurspresset vil være mer relevant å studere i dag.

3. Historien og bakgrunnen til Darfur

Jeg har med en historisk oversikt, som vil ta for seg historien til Darfur fra det tidlige sultanatet, for å vise relasjonene innad i gruppene mens Darfur var en uavhengig stat. Jeg har også flettet inn samfunnsmessige strukturer og mekanismer og forklart klimatiske og geografiske forhold. Jeg har gjennomgått hvordan etnisitet fungerer som begrep i konteksten Darfur. Dette er viktig for å gi et fullstendig overblikk over de historiske termene *janjaweed*, *fursan* og *Murahilin*, for å gi en oversikt over hvordan sameksistens mellom grupper, som nå er i konflikt, har fungert.

3.1 Geografi og klima i Darfur

Darfur utgjør den vestlige delen av Sudan, og grenser til Tsjad, Libya, Sør-Sudan og Den sentralafrikanske republikk. Store deler av Darfur ligger i det saheliske-beltet, som er grenselandet mellom Saharaørkenen og savannene. Dette er et område som i dag er svært utsatt for ørkenspredning, noe som er et miljømessig problem påvirket av tørke, nedbeiting av vegetasjon og hogst av vegetasjon til brensel.⁵³ Området har tradisjonelt vært dominert av de kamelholdene arabiske *abbala*-nomadene, samt *zaghawa*- og *meidob*-nomader.

Vest-Darfur inkluderer både Jebel Marra, som er en utdødd vulkankjede og hovedområdet til *fur*-folket som strekker seg inn mot Sentral-Darfur, samt *Dar Masalit* på grensen til Tsjad. Med Jebel Marra som knutepunkt for alle fire regioner, strekker det seg øst i Darfur et område med sanddyner mot Kordofan som kalles *qoz* (som betyr åsrygg eller ryggen på en sanddyne).⁵⁴ Her bor det både bofaste og nomadiske folkeslag, stort sett arabisktalende, som *birgid* og *berti*, samt innvandrede og stort sett bofaste *zaghawaer*. Dette strekker seg helt til Nubafjellene i Kordofan og opp i den sørlige delen av Nord-Darfur og den nordlige delen av Sør-Darfur.

Sør- og sørlige deler av Vest-Darfur består av savanne og noe skog, og er i stor grad bosatt av *fur*, *birgid* og *baqqara*-nomader, og er en av de mest fruktbare delene av Darfur sammen med Jebel Marra. Her driver man både med kvegdrift og jordbruk, og dette er det området i Darfur som har vært minst utsatt for tørke, men Jebel Marra er rimelig isolert rent kommunikasjonsmessig.

---

⁵³ O'Fahey, *The Darfur Sultanate : A History*, Side 2-3.

⁵⁴ *Ibid.*, side 3.

Darfur som region har, som jeg tidligere nevnte, et veldig typisk sahelisk klima med en tørkeperiode og en regnperiode hvor hovedforskjellene fra nord til sør er mengden regn, hvor ofte det kommer, samt mengden av grunnvann og elver. I regnperioden fra oktober til januar vokser det frem gress i ørkenområdene i nord, som blir brukt som beite av nomader som for eksempel zaghawa, meidob fra Darfur, kababish fra Kordofan samt zaghawa og gourane fra Tsjad.⁵⁵ Dette viser i hvor ekstrem porøse grensene mellom både de interne regionene i Sudan og grensen til Tsjad er, og at sesongbasert migrasjon er svært viktig for at nomadene skal kunne opprettholde sitt levebrød i sahlen.

Jeg har i denne oppgaven argumentert for at marginalisering innad i Darfur har påvirket deltakelse i *janjaweed* og de paramilitære styrkene, og dette kan også knyttes til den geografiske beliggenheten til de involverte stammene. Sør-Darfur er som nevnt den klart mest fruktbare delen av Darfur, og disse områdene er dominert av *baqqara*-stammer og afrikanske bofaste folkeslag. Der de fleste deltakerne i *janjaweed* og andre paramilitære styrker i 2003 var medlemmer av de arabiske *abbala*-stammene, så har deres motivasjon vært tilgang til ressurser, tjenester og land. Er det noe *baqqara*-stammene har nok av er det nettopp disse ressursene, de har klart definerte *hakura* og *dar* i området, og de har tradisjonelt delt disse områdene med fur og andre afrikanske grupper. Man kan dermed sette et skille mellom *baqqara* og *abbala* arabiske nomader innenfor *janjaweed* i 2003 og framover. Det er allikevel unntak fra denne regelen, og det spørres om dette skillet vedvarer utover i konflikten, det vil analysekapittelet vise.⁵⁶

3.2 Framveksten av et sultanat

Darfur er sammensatt av *dar* (land) og fur (majoritetsfolkegruppen i regionen) og består av flere andre etniske grupper som har sin majoritet bosatt i sine egne *dar*.⁵⁷ Darfur var først et kongedømme styrt av dajuene, før tunjur-folket kom og overtok og til slutt overtok Keira-dynastiet, som er en fur-klan.⁵⁸ Daju- og tunjur-dynastiene blir lite relevante for problemstillingen for oppgaven, og derfor skal jeg bare nevne dem kort.

---

⁵⁵ Ibid.

⁵⁶ Beni Halba er en *Baqqara* stamme som bor ganske så nærme de Fur dominerte områdene, og det var også denne stammen som ble mobilisert av regjeringen mot Daud Bolad i 1992. Derfor kan det diskuteres om man kan sette et strengt skille mellom *Baqqara* og *Abbala* sin deltakelse i konflikten.

⁵⁷ Dar Zaghawa og Dar Masalit har som majoritetsgrupper henholdsvis Zaghawaene og Masalit-folket, men inneholder også andre etniske grupper, som er vanlig i Darfur.

⁵⁸ O'Fahey, *The Darfur Sultanate : A History*, side 25-33.

Dajuene styrte ut fra Jebel Marra, som i dag er hovedområdet for fur bosetning, og ble senere forskjøvet av tunjur-folket. Det foreligger flere myter om at tunjurene egentlig var beni halba arabere som vandret inn og brakte sivilisasjon og islam til dajuriket, som de ble herrer over.⁵⁹ Tunjur-folket begynte å gifte seg inn i de forskjellige fur-klanene som fantes i Jebel Marra, og det var en fur fra Keira-klanen som til slutt tok over og man fikk det som i dag er kjent som Sultanatet i Darfur. Dette sultanatet varte fra 1603 til 1874, med en kort gjenopplivning fra 1898 til 1916 da britiske og egyptiske tropper felte Mahdistaten.⁶⁰

Sultanatet ekspanderte fra Jebel Marra og gikk fra et fur-dominert sultanat til å bli et etnisk mangeartert sultanat, med nomader som avgrenset ekspansjonen i nord og sør, Wadai-sultanatet i vest og Kordofan på sin østre grense.⁶¹ Ekspansjonen av sultanatet ble først og fremst foretatt mot øst og vest, i kriger mot funj og Wadai.⁶² Da de aldri klarte å slå Wadai militært, vendte de seg mot øst og erobret Kordofan. De mistet til slutt kontrollen over Kordofan og hadde en langvarig konflikt med funj-sultanatet som var den andre maktfaktoren i det som i dag er Sudan.⁶³ Den siste retningen man ekspanderte mot var sørover, særlig i forbindelse med anskaffelsen av slaver, både til intern bruk og til eksport, via slaveraid som ble utført av krigere fra sultanatet, *baqqara*-nomader og spesialiserte slavehandlere.⁶⁴ Det var også svært lukrativ handel med elfenben, strutsefjær og dyreskinn.

Tre viktige faktorer ved slaveriet har påvirket sultanatet i Darfur det ene er at de såkalte *fartit*, det vil si folkeslag som kunne bli tatt som slaver, ble integrert i fur-folket. Dette gjorde at ekspansjonen til Keira-sultanatet økte folketallet drastisk, fordi folkegrupper av annen etnisk bakgrunn kunne bli assimilert, og dette er noe som eksemplifiserer mobiliteten innenfor etniske skillelinjer i Darfur. En annen faktor var at slaver kunne fylle poster i administrasjonen, og dette gjorde at sultanen fikk folk som ikke hadde egne agendaer i viktige administrative poster, særlig siden mange av dem var evnukker og dermed ikke hadde en familie å være lojal mot.⁶⁵ Til slutt har vi den militære faktoren som var svært viktig for å gjøre sultanen selvstendig fra sine høvdinger og andre adelsfolk. Keira-sultanatets hær besto i utgangspunktet av fur stammesoldater til fots, bevæpnet med spyd og *sambal* kastekniver. Etter hvert ble *fursan*, det vil si tungt kavaleri, introdusert som en mer effektiv og mobil form

---

⁵⁹ Ibid., side 25-28. Wise stranger myten er relevant i denne sammenhengen her.

⁶⁰ Ibid., side 36-37, 265-74, 85-97.

⁶¹ Wadai ligger øst i det moderne Tsjad og var i likhet med Darfur et sultanat fram til ganske så moderne tid.

⁶² O'Fahey, *The Darfur Sultanate : A History*, side 41.

⁶³ Ibid., side 55.

⁶⁴ Ibid., side 247.

⁶⁵ Ibid., side 122-23.

for krigføring, særlig mot nomader og *fartit*.⁶⁶ Problemet var, at som i det føydale Europa, var det opp til adelen å stille med både stammesoldater og en god del av *fursan*-kavaleriet. Man fikk etter hvert en overgang til slavesoldater hentet fra de sørlige stammene, som supplement og som en uavhengig hærstyrke lojal mot sultanen.

Nå, som før, er Darfur en region med en svært mangeartet befolkning med grupper som blant annet zaghawa, masalit, fur, birgid, berti, meidob og mange forskjellige grupper med arabiske-nomader som bor i stor grad i nord og sør. Beni hussein, misseriya, beni halba og rizegat var eksempler på arabiske nomadestammer som migrerte innad Darfur, og ofte krysset grensen til Tsjad, Libya, Den sentralafrikanske republikk og inn i det som i dag er Nord- og Sør-Kordofan. Disse gruppene kommer jeg tilbake til senere, men det kan være verdt påpeke at man i Sør-Darfur ofte kombinerte noe jordbruk med nomadiske migrasjoner med husdyrene sine. I tillegg til disse gruppene var det innvandring fra Vest-Afrika, fulani og noen hausa, som i Darfur ble kalt fellata, fulbe og fulani. De var en blanding av vestafrikanere som var på pilgrimsferd mot Mekka og nomadefolk som vandret inn i Darfur fra Tsjad eller Den sentralafrikanske republikk.⁶⁷ Mer om de etniske gruppene og deres leveveier, samt relasjoner til hverandre vil komme i et senere kapittel.

Forholdet mellom sultanatet og disse forskjellige gruppene var enkelt nok i den grad at man fikk være i fred så lenge man betalte skatt og underkastet seg sultanen. Hæren til sultanatet i utgangspunktet besto av fursoldater bevæpnet med kastekniver av jern og spyd og utviklet seg etter hvert til et tungt kavaleri som ble kalt *fursan*, med hester og våpen importert fra Europa. Dette militæret hadde som hovedansvar å holde kontroll på særlig nomadene, som ofte bedrev bandittvirksomhet og plyndring av de bofaste, men som også var svært viktige for opprettholdelsen av det som hadde utviklet seg til å bli en av sultanatets viktigste inntektskilder, nemlig anskaffelsen av slaver.⁶⁸

Det var allikevel på denne tiden ikke land som var en begrensende faktor i Darfur, men heller dyrkbar jord og tilgang til vann og beite. Fur-folket, som er den største bofaste gruppen, har i lang tid hatt avtaler med de forskjellige nomadegruppene, alt fra arabiske nomader til zaghawaene. Disse avtalene handler om når og hvor nomadene kan drive krøtter og andre husdyr i forbindelse med regn og tørketid. Når fur-folket hadde høstet kornet sitt, fikk krøtter

---

⁶⁶ Ibid., side 41.

⁶⁷ Ibid., side 14-15.

⁶⁸ Ibid., side 247. Douglas H. Johnson and The International African Institute, *The Root Causes of Sudan's Civil Wars*, African Issues (Oxford: The International African Institute : James Currey, 2003), side 2-3.

drevet av nomader beite på det som var igjen etter høsting, og etterlot seg næring i form av gjødsel.⁶⁹ Man hadde også spesifikke traseer som skulle sikre at dyrene ikke beitet på dyrket mark når de ble drevet fra Nord-Darfur til Jebel Marra, og man hadde avtaler om hvilke vanningshull man skulle få benytte seg av. I tillegg var det tradisjon for at fur og de andre bofaste gruppene, særlig i Nord-Darfur, lot nomadene ta med seg krøtteren til de bofaste på vandringene sine og leverte dem tilbake når de returnerte i tørketiden igjen.

Innenfor dette innfløkte systemet av avtaler og symbiose, hadde man mange mekanismer for å løse konflikter seg imellom. Dette gikk blant annet på møter mellom ledere for de forskjellige gruppene viss det hadde vært beiting på dyrket mark, hvor man ble enige om erstatning.⁷⁰ Slike løsninger fantes også i tilfeller hvor vold var blitt utøvd av medlemmer av forskjellige stammer, særlig var såkalte *dhiya* eller blodpenger en vanlig løsning på dette.⁷¹ Dette betyr at vold og tyveri i Darfur var strengt regulert, og prisen man måtte betale for overskridelser var langt høyere enn det man oppnådde ved for eksempel tyveri. En mer langsiktig konsekvens av slike ulovlige handlinger, kunne være å skape mistro og fiendtlighet mellom grupper som var avhengige av hverandre. Dette var noe stammeledere, historisk hadde slått hardt ned på, siden det var klart for de fleste at relasjonene med folkene man delte landet med var viktige.

3.3 Etnisk i Darfur

Den posisjonen etnisk tilhørighet har i Darfur er viktig for å forklare *janjaweed*, *fursan* og *muraheelen*, og den komplekse etniske oppbygningen av regionen. Etnisitet har vært med på å påvirke relasjonene mellom gruppene som i dag er i konflikt. Grunnen til dette er at etnisitet som begrep i Darfur er definert utfra svært mange faktorer, noe som jeg vil se nærmere på. Etnisitet har vært med på å påvirke konfliktlinjene i konflikten, i kraft av å være polariserende på et rent raseideologisk plan som med den såkalte «Arab Gathering», og for å definere hvilke linjer man mobiliserte langs.⁷²

I tillegg har det oppstått konflikt på et mer stammeorientert plan, hvor etnisk tilhørighet til kategorier som arabisk eller afrikansk har vært mindre interessant, hvor en tilhørighet til en stamme som har en felles levevei, altså nomadiske stammer mot bofaste har vært viktigere. Dette er kanskje den konfliktlinjen som i minst grad har blitt tatt hensyn til i mye av den tidlige dekningen av Darfur-konflikten, men som har blitt en av de viktigste faktorene

---

⁶⁹ O'Fahey, *The Darfur Sultanate : A History*, side 80.

⁷⁰ Ibid., side 80.

⁷¹ Ibid., side 215.

⁷² De Waal and Justice Africa, *War in Darfur and the Search for Peace*.

senere.⁷³ Dette er fordi nomader som har blitt fordrevet inn i bofaste folks områder ofte har samme type konflikter med de bofaste uavhengig av noen form for etnisk solidaritet. Eksemplifisert med at de bofaste afrikanske birgid havner i konflikt med de afrikanske zaghawanomaden.⁷⁴ Tilgangen til land er også en svært viktig faktor, og dette vil derfor dekkes i et separat kapittel.

Etnisitet i Darfur

Etnisitet i dag handler om en kulturell, genealogisk og lingvistisk identitet, hva man vektlegger varierer fra land til land og fra folk til folk. I Darfur er en stor del av befolkningen arabiske nomader. Det blir argumentert med at disse heller bør kalles «arabiserte» nomader da det som hovedsakelig skiller dem fra andre «afrikanske» nomader og bofaste er at de snakker arabisk, føler seg tilknyttet en arabisk kultur, og sporer sine stamfedre tilbake til Profetens tilhengere.⁷⁵ Termen «arabisert» passer nok heller på grupper som har krysset dette skillet i moderne tid, heller enn på grupper som har blitt regnet av seg selv og andre som arabiske i flere århundrer. Et eksempel på en gruppe som på mange måter har krysset eller er i gang med å krysse dette skillet er jebel mileri, en stamme som i utgangspunktet har snakket et afrikansk språk og som har et afrikansk stammenavn. Denne stammen har etter hvert gått over til å kalle seg jebel misseriya og snakke arabisk, dette betyr at de har prøvd å knytte seg til den arabiske misseriyastammen og deres identitet.

Når det kommer til den arabiske identiteten som finnes i Sudan, så er dens tilknytning til den arabiske identiteten i Darfur er i beste fall overfladisk. Dette kan illustreres med at regjeringen i Khartoum mer eller mindre kun har vist interesse for sitt «broderfolk» når det var aktuelt å bruke dem som paramilitære styrker. De arabiske stammene innad i regionen anser seg heller som separate stammer heller enn et arabisk folk, med noen unntak når eksterne fiender har skapt en felles front.

Det er først og fremst tre faktorer som er knyttet tett til både den arabiske identiteten og til framveksten av Keira- og Funj-sultanatene. Den ene er teorien om den såkalte «*wise stranger*», den andre er ideen om at araberne var bosetterne som introduserte de lokale folkeslagene for en mer sivilisert levemåte og den tredje er genealogier som knytter arabiske stammer til etterkommere av profeten. Den teorien som knyttes til at en såkalt «*wise*

---

⁷³ UNCA, "Sherria Brotherhood and Peaceful Coexistence Conference 31st of May - 2nd of June, 2005."

⁷⁴ Ibid.

⁷⁵ O'Fahey, *The Darfur Sultanate : A History*, Side 13.

stranger», gjerne av arabisk opphav ankommer et sudanesisk rike og introduserer en bedre levevei, arabisk språk og Islam.⁷⁶ Bosetterteorien er reell nok i at arabiske nomader flyttet inn til Sudan i middelalderen, både fra Egypt og over Rødehavet, men disse er regnet som stamfedrene til araberne i Sudan. Det spekuleres i at araberne i Darfur vandret inn fra banu sulaym og banu hilal via det som i dag er Libya.⁷⁷ Genealogiene er også høyst reelle i den form at de skal vise bakgrunnen til de arabiske stammene i Darfur, om disse er fabrikkerte eller ikke, er irrelevant da man skal ta selvforståelsen til dem man studerer på alvor.

I Darfur har den nedverdiggende termen *zurqa*, som betyr svart, blitt svært vanlig å bruke på de ikke-arabiske folkeslagene, men dette er også misvisende på samme måte som *abid* som betyr slave og i stor grad har vært brukt om sør-sudanesiske folkeslag. En misseriya, en fur og til dels en dinka (majoritetsgruppen i Sør-Sudan) vil se ganske like ut. Skillelinjene mellom etniske grupper er svært flytende, og overganger er ikke bare vanlige, men ofte svært nødvendige for levekårene til folk som skal drive med for eksempel krøtter, noe Gunnar Haaland beskriver sin artikkel i Fredrik Barth sin artikkelsamling «*Ethnic Groups and Boundaries*».⁷⁸

Eksempelet som finnes i Gunnar Haalands artikkel om etnisitet i Darfur, og hvordan etnisk tilhørighet kan forandre seg er et godt eksempel, da det favner en overgang på et lingvistisk, kulturelt og næringsmessig plan.⁷⁹ En fur-bonde lever stort sett av jordbruk, hvor akkumulasjon av kapital er vanskelig og likvide midler er sjeldne. Unntaket er i det tilfelle at bonden klarer å kjøpe seg nok krøtter over tid, og dermed har kapital i form av kveg. Da vil det være naturlig å slutte seg til en gruppe med *baqqara* (kvegnomader), som han gjerne må for å få felles beskyttelse og for å ha en tilknytning til et samfunn som ligger hans næringsvei nærmest. Videre forventes det at han snakker arabisk og ter seg som en *baqqara*. En del sosiale konvensjoner, som å tilby gjester te og lignende viss de kommer til leiren til hans ledsagere, er forventet og han vil ikke lenger operere innenfor de sosiale konvensjonene som han gjorde som fur. Det samme skjedde i nordvest-Darfur, hvor grensene til zaghawa og fur møtes, med et sterkt press på fur-folket til å bli kamelnomader, mens både zaghawa og

---

⁷⁶ Ibid., side 22. Sudanesisk her i meningen sudanesisk Afrika eller *Bilad Al-Soudan*.

⁷⁷ Ibid., side 26.

⁷⁸ Fredrik Barth, *Ethnic Groups and Boundaries: The Social Organization of Culture Difference* (Oslo: Universitetsforlaget, 1969).

⁷⁹ Ibid., side 58-73.

baqqara gikk over til å bli bofaste og overtok en fur identitet i kriseperioder hvor de ikke kunne opprettholde sin egen levemåte.⁸⁰

Demografi

Folketallet i Darfur er også svært vanskelig å fastslå og tallene som blir lagt frem er ofte kontroversielle. En folketelling i 1874 mente det var 3,5 millioner innbyggere i Darfur, men under den britiske erobringen var folketallet nede i 1 million på grunn av utvandring (Mahdiens etterfølger tvang *baqqara* nomader til å flytte til Omdurman), tørke og sultkatastrofer i det som kalles *Umm Kwakiya* («The time of trouble»)⁸¹. I 1955-56 hadde folketallet steget til 1,5 millioner, mens FN i dag opererer med et folketall på 6,5 millioner. Dette viser en nær sagt usannsynlig vekst i en periode med utvandring, konflikter, tørke og sultkatastrofer i løpet av 1980- og 1990-tallet.⁸² De tidligere folketellingene i 1983 og 1955-56 er derimot for lave, på grunn av mange forskjellige utfordringer. Det er vanskelig å få til en nøyaktig folketelling i et område med en stor befolkning av nomadiske og semi-nomadiske folkeslag, som har tradisjoner for å reise fram og tilbake inn i andre regioner i Sudan, ikke minst til nabolandene.

Før konflikten bodde majoriteten av befolkningen på landsbygden eller vandret, mens i dag er majoriteten i flyktningleirer rundt urbane sentra i Sentral og Vest-Darfur, samt i Tsjad. Tallet på internt fordrevne er markant høyere enn flyktninger, særlig med tanke på at det å flykte til de mer ustabile nabolandene som Tsjad, Den sentralafrikanske republikk og Sør-Sudan ikke er en løsning.

Fur

Darfur har fått navnet sitt fra majoritetsgruppen i regionen, fur-folket, som er arvtagere etter tunjurene som dynastiske herskere. Disse bosatte seg i og rundt Jebel Marra, men finnes spredd over hele Darfur. Språket deres er først og fremst i slekt med språk som kommer fra områdene rundt Tsjadsjøen, enn de nilotiske språkene i Sudan ellers. Folket har nok sikkert vandret inn fra vest og forskjøvet tunjurene og dajuene, som i dag er minoritetsgrupper i Darfur. På grunn av mangelen på folketellinger er det vanskelig å vite hvor mange av regionens innbyggere som er fur, men de har lenge vært en majoritetsgruppe her. Fur-folket

---

⁸⁰ O'Fahey, *The Darfur Sultanate : A History*, side 19.

⁸¹ Ibid., side 7-8.

⁸² Ibid. O'Fahey har arbeidet med Ståle Dyrvik om demografien i Darfur og kommet frem til at tallene som blir brukt er vanskelig å knytte til virkeligheten når man tar den historiske utviklingen med i beregningen.

har stort sett livnært seg som bofaste bønder, drevet dyrking av sorghum (durra) og millet, samt hatt en del bufe. Tradisjonelt har de vært herskerne i sultanatet, og beholdt en sterk posisjon som de sakte mistet etter 1956 da Sudan ble uavhengig, selv om de fikk mindre å si allerede da Darfur ble inkorporert i Sudan i 1916.⁸³

Da fur-sultanatet ekspanderte sørover, ble mange stammer som tidligere var regnet som *fartit* assimilert av fur-folket, og konverterte til islam. Fur-folket har heller ikke en like sterk stammetilknytning og oppbygning som andre stammer, men er organisert i patrilineære avstammingsgrupper kalt *orrena* og i større klangrupper, og har ofte forholdsvis store forskjeller innenfor gruppen når det kommer til språk og kultur.⁸⁴ En av disse såkalte *orrena* og klanene er Katinga, som har en svært spesiell etnisk bakgrunn og er derfor relevant for å vise hvordan etnisk tilhørighet er både flytende, men også svært viktig å fastslå. Katinga klanen som bor i Nordvest Darfur på grensen mot Tsjad innenfor *Dar Suwayini*, har en blandet bakgrunn av fur, zaghawa og tunjur.⁸⁵ Det vil si at den herskende familien var en blanding av tunjur og zaghawa eller zaghawa og fur, samt at befolkningen innenfor *Dar Suwayini* består av disse gruppene.

Zaghawa

Zaghawaene er et afrikansk nomadefolk hvor majoriteten av befolkningen bor i Tsjad, men de har også store deler av folket sitt i nordvest-Darfur, i *Dar Zaghawa*. Språket tilhører Sahara-språkgruppen. De er delt opp i bideyat-, kobè- og wagi-undergruppene, og deres egen fellesbetegnelse er *bari*. Deres levekår i ørkenen og det sahelske beltet har vært varierende gjennom århundrer, særlig på bakgrunn av at de er svært utsatt for tørkeperioder. De anses av mange arabiske *abbala* (kamelnomader) som hovedkonkurrenter, mye fordi de deler samme landområder i nord-Darfur, og de har tradisjonelt hatt konflikter med hverandre om vann, beiteland og lignende.⁸⁶ Zaghawaene var en av flere «afrikanske» nomadegrupper som gjorde opprør i Tsjad, tok over landet og kjempet mot Gaddafi, og de er politisk, økonomisk og militært sterke både i Tsjad og Darfur.

---

⁸³ Ibid., side 296.

⁸⁴ Ibid., side 10-11.

⁸⁵ O'Fahey and Abu Salim, *Land in Dar Fur : Charters and Related Documents from the Dar Fur Sultanate*, side 79.

⁸⁶ O'Fahey, *The Darfur Sultanate : A History*, side 17-18.

Masalit

Masalit-folket er et folkeslag som har sin *dar* på grensen til den tsjadiske regionen Wadai. Språket de snakker er av en Nilo-Saharisk avstamning, og det finnes også masaliter i Tsjad, om enn i mindre grupper enn for eksempel zaghawaene. De er i stor grad bofaste, og dyrker sorghum og millet. Regionen de bor er en av dem som er hardest rammet av konflikten, samtidig som dette er en av regionene som har fått mest innvandrere fra Tsjad, særlig arabiske nomader som er vanlige allerede er vanlige i regionen.⁸⁷

Arabiske nomader

De arabiske nomadene deles ofte opp i *baqqara* og *abbala* igjen kan vi se at det er et sterkt fokus på levevei som skaper betegnelsen. *Baqqara* betyr kvegnomade, detter er tradisjonelt de arabiske nomadene som har hatt mest ressurser. Majoriteten bor i Sør-Darfur som er mer fruktbart og mindre utsatt for ørkenspredning og tørke enn i nord. Disse har også hester som sitt transportmiddel. I nord er de fleste arabiske nomadene *abbala*, og dette betyr at de er kamelnomader som lever i ørkenen og halvørkenen. De arabiske nomadefolkene snakker både tsjadisk og sudanesiske varianter av arabisk, og finnes i både Tsjad, Darfur og Kordofan.

Stammer som rizegat, beni hussein, beni halba, salamat, misseriya og mahamid er vanlige. De arabiske nomadene som bor i sør-Darfur er stort sett *baqqara* og er de mest folkerike, med misseriya som en av stammene som strekker seg inn i sør-Kordofan. Rizegat finnes i både nord- og sør-Darfur, og det er den nordre delen som i størst grad var deltakende i *janjaweed*. De sørlige rizegat er *baqqara* og har sitt eget *dar*, mens de nordlige rizegat er *abbala* og mangler et eget *dar*. I tillegg finnes det arabere som i utgangspunktet stammer fra Tsjad i Darfur, og ikke bare på en sesongbasert beitebasis, men som en faktisk innvandring i sudanesisk territorium.⁸⁸

«Resten»

I tillegg til de etniske gruppene nevnt ovenfor finnes det tre forholdsvis store grupper: berti, birgid og meidob. Både berti og birgid snakker arabisk, men har en kulturell etnisk identitet som skiller dem fra de arabiske stammene i Darfur. De har en seminomadisk livstil og bor i den østre delen av Darfur, i avsidesliggende områder. Meidob-folket snakker sitt eget språk, et Nilo-Saharisk språk, og bor i Jebel Meidob. Det finnes i tillegg små grupper av andre

---

⁸⁷ Ibid.

⁸⁸ De Waal and Justice Africa, *War in Darfur and the Search for Peace*, Side 115.

etnisiteter enn de som er nevnt her, blant annet grupper med fulani-nomader som vandrer inn fra Vest-Afrika. Det har også vandret inn folk fra Vest-Afrika som ble kalt fellata, forskjellen på disse og fulani er i utgangspunktet at fulani var nomader og ofte ble assimilert inn i *baqqara* stammer, mens fellata var bofaste. Fulani, fulfulde, fulbe og fellata er alle navn på grupper fra Vest-Afrika, som er av hausa og fulani opprinnelse. Grupper som identifiserer seg som både daju og tunjur finnes også i små grupper i Darfur, men om disse faktisk er etterkommere av forgjengerne til fur-sultanatet er uvisst. I tillegg finnes folk av etniske grupper som gimr og tama, som først og fremst finnes i Tsjad men som har vandret inn i Darfur og til tider involvert seg med regjeringen. Til slutt har vi jebel mileri, en stamme som jeg bruker som eksempel på den flytende etnisiteten i Darfur. Denne bor stort sett i og rundt Jebel Moon, derav har de også blitt kalt jebel moon eller jebel mun av andre grupper i Darfur.

I et charter skrevet i 1752 av Muhammad Tayrab brukes begrepet «*sultan al-‘Arab wa’l-‘Ajam*»⁸⁹ altså sultanen av araberne og ikke-araberne og dette viser at selv om skillet er veldig reelt, er også ideen om et felles samfunn i sultanatet der. Diskusjonen rundt arabisering er svært betent ettersom det har gått fra å være snakk om en identitet som også er knyttet til levemåte og språk, til å bli en form for etnisk polarisering. Her kommer den såkalte «Arab Supremacy» inn og Gaddafi sin tanke om det arabiske beltet i *Bilad al-Soudan*.⁹⁰ Men det var kun for de rette type araberne at arab supremacy var aktuelt «Arab Supremacy».

Arabisktalende stammer som birgid og berti kom ikke under dette, ei heller jebel mileri som har blitt «arabiserte» ser ut til å være ansett som arabere når mobiliseringen foregår langs etniske linjer.⁹¹

3.4 Landfordeling

I Darfur har man som tidligere nevnt egne *dar* hvor en høvding var øverste leder, og selv om noen av disse *dar* hadde navn etter majoritetsgruppen så hadde samtlige innslag av andre etniske grupper. I praksis vil dette si at majoritetsgruppen i et område fikk rettigheter til å bruke ressursene som fantes der, mens de gruppene som ikke var majoritet i noen områder endte delvis opp som marginaliserte grupper innenfor et allerede marginalisert område som

---

⁸⁹ O'Fahey, *The Darfur Sultanate : A History*, side 11-12.

⁹⁰ De Waal and Justice Africa, *War in Darfur and the Search for Peace*, side 121-22.

⁹¹ UNMIS, "Ntf on the Arrest of Amir-Hafiz El Shiekh, the Amir of the Misseriya Tribe," (2005).

Darfur er.⁹² Det er ingen selvfølge i dette, og mange stammeledere som hadde overherredømme over en *dar* delte ressursene med de andre i området.

Sultanen delte ut såkalte *hakura*, som ga bruksrett over et større område og over folkene som bodde der, mens *hakura al-jah* ga kontroll over et mindre «gods».⁹³ Forskjellene ligger like mye i hvem som fikk utdelt disse, altså hvilke eliter som fikk de forskjellige områdene. *Hawakir* var i utgangspunktet gitt som en administrativ kontroll over et område som allerede var kontrollert av en lokal lederskikkelse, *shayk*, *omda* eller lignende, mens *hakura al-jah* ble gitt til *fuqara*, handelsmenn og deler av den kongelige familien som ikke lå høyt oppe i arverekken.⁹⁴ Over disse *hakura* lå et *dar* og det var den øverste lederen i dette området som regjerte over lederne som hentet sin autoritet fra *hakura*.

Hakura var også et viktig redskap for å få bosatt nye områder i det tynt befolkede sultanatet, hvor man hadde tradisjon for å skape rom for innvandrere som for eksempel *jellaba*, det vil si handelsmenn oppkalt etter klesplagget de tradisjonelt har hatt på seg i Sudan. Også hellige menn som vandret inn fra vest eller øst fikk *hakura*, det samme gjaldt mange fulanier. Dette har forandret seg i moderne tid, hvor innvandrere ikke lenger virker til å være interessert i å underordne seg den etniske gruppen som har *dar* eller *hakura*. Et eksempel på dette var konflikten i *Dar Masalit* mellom de arabiske nomadene fra Tsjad, mest kjent er salamat, som innvandret til *Dar Masalit* fra Tsjad på 1980-tallet og som kom i konflikt med masalit. Et annet eksempel er de arabiske nomadene som forflyttet seg til nordre Jebel Marra på 1990- og 2000-tallet og som var med på å starte krigen som pågår i dag.⁹⁵

Konflikt over jord

Det er fordelingen av *dar* og *hakura* som er hovedargumentene for hvorfor det har oppstått krig i Darfur. Særlig de nordre *abala* nomadene bestående av blant annet nordre rizegat har ingen egen *dar*, og disse påstår at dette er grunnen til at de har blitt marginalisert og undertrykt av fur-folket.⁹⁶ Det er en påstand som er kontroversiell og må undersøkes nærmere. Selv om *baqqara* nomadene i sør-Darfur fikk sine egne *dar* har de historisk vært sterkere enn araberne i nord-Darfur, og de har vekslet mellom en semi-nomadisk livstil, hvor man har drevet med en del jordbruk, og nomadetilværelse.

---

⁹² De Waal and Justice Africa, *War in Darfur and the Search for Peace*, side 73.

⁹³ O'Fahey, *The Darfur Sultanate : A History*, Side 140.

⁹⁴ *Fuqara* eller *faqih* var hellige menn, som legitimerte Sultanens tilknytting til Islam. Ibid., side 141.

⁹⁵ De Waal and Justice Africa, *War in Darfur and the Search for Peace*, side 58-59.

⁹⁶ Ibid., 74-75.

Nomadene i nord-Darfur har ikke hatt bruk for egne *dar*, fordi de ikke har hatt noen interesse av å måtte oppholde seg i et spesifikt område. De har heller levd som nomader og bedrevet sesongbasert migrasjon, gjerne i samsvar med avtaler med bofaste folkeslag. Allikevel har dette blitt snudd på, siden de fleste ikke-arabiske folkeslagene i Nord-Darfur har sine egne *dar*, og dermed har argumentasjonen vært at disse har blitt prioritert framfor de arabiske nomadene.⁹⁷

De nordlige arabiske nomadene har fått *damrat* innenfor andre folks *dar* som var området hvor nomadene fikk bo i den delen av sesongen hvor de ikke vandret, og hvor de drev med begrenset jordbruk. Det var også slik at i disse *damrat* kunne de som ikke var i stand til å delta i vandringsbo og derfor var majoriteten av de som vandret menn, som senere skulle bli til *murahilin* i Sør-Kordofan og *janjaweed* i Darfur.

Land og etnisitet

Rent historisk har ikke land i seg selv noen stor verdi i Darfur, på grunn av en lav befolkningstetthet og at de delene av befolkningen som er nomader var avhengige av å ha avtaler med de bofaste folkeslagene, fremfor å eie landet som dyrene deres beitet på og vandret over.⁹⁸ I tillegg har man hatt flere forskjellige etniske grupper innenfor samme *dar*, men hvor den regjerende stammen har overherredømme. Man hadde, som tidligere oppgitt, avtaler mellom grupper for å unngå at de to forskjellige leveveiene som er vanlige i Darfur kommer i konflikt med hverandre. Konflikter oppsto oftere mellom folk med lik levevei, fordi disse konkurrerer om de samme ressursene.

Konfliktene som har oppstått og eskalert i Darfur er nok i stor grad påvirket av ørkenspredning og konkurranse om ressurser og land, men dette har i mindre grad vært påvirket av en urettferdig fordeling under sultanatets tid. Det er heller snakk om flere faktorer enn at det svært multietniske sultanatet har favorisert grupper på bakgrunn av etnisitet.⁹⁹ I utgangspunktet var samhandling i Darfur regulert av tradisjonelle systemer for konfliktløsning, avtaler om beiteområder og sesongbasert vandring som var viktig for nomadene.¹⁰⁰

---

⁹⁷ Ibid., side 75.

⁹⁸ O'Fahey, *The Darfur Sultanate : A History*, side 136.

⁹⁹ Ibid., side 11-12. Det er heller realistisk å anta at de stammene som giftet seg inn i den herskende familien fikk fordeler gjennom dette, enn at arabiske nomader fra nord ble marginalisert på bakgrunn av sin etniske tilhørighet.

¹⁰⁰ UNMIS/UNOCHA, "Arab Tribes of South-West Darfur," (2005).

Så lenge dette systemet ble opprettholdt, hadde ikke nomadene bruk for egne landområder, deres levevei og mobilitet var mer forenlig med sesongbasert vandring. Dette blir et problem når tørke, sult og ørkenspredning driver dem inn i områdene til de bofaste folkene, noe som fører til beiting på dyrket mark. Dette i kombinasjon med immigrasjon fra Tsjad fører til et for stort befolkningspress for at disse tradisjonelle reguleringene kunne hanskkes med dette presset.

Et eksempel på etnisk diversitet innenfor et *dar*, som også gjenspeiles innenfor den herskende familien er blant annet *Dar Suwayni* og *Dar Bire*, som tradisjonelt ligger under overherredømmet til *Dar Zaghawa*.¹⁰¹ Her er den herskende familien egentlig fur, mens de har giftet seg med tunjur. I og med at overherredømmet ligger hos zaghawaene, har de giftet seg inn der også, og har dermed en veldig brokete identitet. Den gjenspeiler allikevel innbyggerne i området som er en blanding av alle disse tre nevnte gruppene. I primærkildene som oppgaven bygger på finnes det flere referanser til at landsbyene og områdene i Darfur er bosatt av flere etniske grupper.

3.5 Native Administration

Da fursultatantet ble erobret av britene i 1916 etter en kort uavhengighetsperiode fra 1898 under Ali Dinar, brukte britene samme strategien som i resten av Sudan.¹⁰² Britene støttet seg på de maktstrukturene som allerede fantes i samfunnet, i Nord-Sudan var disse opprettholdt av sufi-ordener, mens i Darfur brukte man det som sto igjen fra sultanatet. Dette ga sjeiker og andre adelsfolk en god del juridisk og administrativ makt, det sikret en økonomisk administrasjon av Darfur, og det gjorde at man fikk en viss styrkning av bånd innenfor etniske grupper og stammer.¹⁰³

Mangelen på moderne utdanning innenfor juss og administrasjon hos de som fikk makten var stor, men det hadde en naturlig årsak. Det fantes verken tilgjengelige byråkrater eller kapasitet til å utdanne slike på kort sikt og i tillegg var store deler av det politiske liv i Sudan dominert av de såkalte tradisjonelle elitene. Dette betydde at de tradisjonelle elitene i Darfur på mange måter var bedre skikket til å administrere i Darfur, da alternativet var elitene fra Khartoum og langs Nilen. De lokale elitene hadde en reell tilknytting til folkene de skulle administrere, de

---

¹⁰¹ O'Fahey and Abu Salim, *Land in Dar Fur : Charters and Related Documents from the Dar Fur Sultanate*, side 79.

¹⁰² Ali Dinar var en adelsmann fra Darfur, som var hovedaktør i at sultanatet gjenoppsto når britene invaderte Mahdi staten i Sudan, han var en fjern slektning av den avdøde sultanen.

¹⁰³ De Waal and Justice Africa, *War in Darfur and the Search for Peace*, side 39-40.

var kjent med tradisjonell lov og rett i Darfur og med tanke på den nærmest totale mangelen på kommunikasjon i Darfur på 1920- og 1930-tallet, og helt fram til 60-70 tallet, var dette eneste måten å opprettholde lov og orden der.

Ved å beholde systemet til sultanatet i Darfur og kun bytte ut sultanen med en guvernør på toppen av hierarkiet, opprettholdt britene en fungerende administrasjon samt lov og orden i Darfur. Det var dermed beskyttelse av folk og eiendom, samt innsamling av skatter og avgifter som ble deres ansvar på billigst mulig måte, samtidig som skatter og avgifter som ble innhentet fra regionen først og fremst skulle drifte systemet. Etter en lang utvikling med flere forslag til varianter sto systemet klart i 1932, men det ble modifisert underveis.¹⁰⁴ I 1952 ble det hele omstrukturert til at stammelederne ble byttet ut med rådsforsamlinger hvor stammelederen fikk æresmedlemskap. Strukturen i systemet var bygd opp slik at de øverste stammelederne hadde *omda* og sjeiker under seg, og disse sto til ansvar for den øverste lederen, som hadde en tittel bestemt av etnisk og historisk bakgrunn.¹⁰⁵ De forskjellige *dar* som fantes i Darfur opprettholdt stort sett det systemet de alltid hadde brukt og de fleste hadde en demografi med et par større grupper, og innslag av mer perifere grupper i tillegg.

Forsøk på administrasjon av Darfur

Man kan si at tanken bak «Native Administration» var å opprettholde en administrasjon så kostnadseffektivt som mulig i Darfur, uten at regionen fikk spesielt mye oppmerksomhet. Dette forandret seg drastisk da det begynte å dukke opp nasjonalistiske og venstreorienterte partier, som var svært antikolonialistiske og som mente at denne administrasjonen var et verktøy for de reaksjonære religiøse partiene som DUP og Umma.¹⁰⁶ Disse partiene valgte i etterkant av opprøret i 1964 å prøve å oppløse «Native Administration», men dette ble aldri gjennomført da det demokratiske valget førte til en konservativ regjering.

Da en venstreorientert regjering ledet av Jafar Nimeiri gjennomførte et kupp i samband med hæren i 1969, valgte de å fjerne mye av makten til stammelederne, særlig i nord-Sudan, og de opprettet mer spesialiserte institusjoner til å ta seg av administrative og juridiske oppgaver.¹⁰⁷ Etter kort tid ble «Native Administration» oppløst og regjeringen delte landet opp i regioner som fikk egne råd, og stammelederne mistet all offisiell makt. Dette førte til at man

---

¹⁰⁴ Ibid.side 45.

¹⁰⁵ Diminghawi, emir og sultan er eksempler på slike såkalte «paramount chiefs», det samme kan også sjeik være. Ibid.side 47.

¹⁰⁶ Ibid., side 49-50.

¹⁰⁷ Ibid., side 60.

konstruerte et nytt system som ikke var rustet til å håndtere de konfliktene som kunne oppstå og som oppsto i Darfur. Det økonomiske rammeverket de opererte innenfor var for svakt til at de kunne utføre oppgavene de var satt til. Dette resulterte i at stammelederne satt igjen som de eneste som de facto kunne regulere samhandlingen i Darfur, men uten offisiell makt fra sentrum, noe som igjen førte til at de forskjellige stammene konkurrerte om å få inn sine egne ledere i administrative poster hvor de på ingen måte opptrådte på den nøytrale måten de skulle.¹⁰⁸

Administrasjon, jord og konflikter

Disse kaotiske forholdene med økt polarisering mellom stammer og konkurranse kom samtidig med at man oppløste alle politiske partier mens Nimeiri styrte, og man fikk en ny type elite i Darfur som i stor grad besto av handelsfolk, lærere og byråkrater.¹⁰⁹ Da dette systemet viste seg å være ute av stand til å tilby de tjenester og skjøte de oppgavene de var satt til, gjenintroduserte man «Native Administration» i 1989.¹¹⁰ Denne ble igjen omorganisert da NIF (National Islamic Front) kom til makten, hvor de skiftet navn på mange av titlene til titler på arabisk, med et islamistisk budskap. Den siste spikeren i kista for «Native Administration» som en regulerende faktor i de forskjellige gruppenes samhandling var i 1995, da man bestemte seg for at stammelederne skulle få et religiøst tilsnitt slik at de kunne lede folk i *jihad* i sør-Sudan.¹¹¹

Her har jeg gitt en oversikt over hvordan selve «Native Administration» ble forandret, og hvordan dette skapte problemer for lov og orden samt ytelsen av tjenester i Darfur. Hvorfor dette har relevans for problemstillingen min om paramilitære styrker viser jeg ved å referere til noen eksempler av konflikter som oppsto under de forskjellige regjeringene og regimenets ideologisk motiverte tukling med systemet.¹¹²

Et svært godt eksempel på dette var at man delte Darfur inn i tre regioner, noe som blant annet førte til at fur-folket ble en minoritet i alle tre. Dette ble ansett som et forsøk på å bryte den tradisjonelle makten fur-folket har hatt i Darfur, både i kraft av sin historiske legitimitet, men

---

¹⁰⁸ Ibid.side 50-51.

¹⁰⁹ Konflikten mellom de såkalte *jellaba* og lokalbefolkningen i de perifere områdene i Sudan er velkjent. De innehar stor makt fordi deres handelsnettverk monopoliserer handel i disse områdene, og deres bakgrunn er ofte fra Nord-Sudan eller områdene langs Nilen.

¹¹⁰ De Waal and Justice Africa, *War in Darfur and the Search for Peace*.side 51.

¹¹¹ Ibid.51-52. Men det viste seg under mobiliseringen av stammemilitser og folk til PDF at de tradisjonelle lederne fortsatt hadde mye makt i Darfur.

¹¹² Ibid.side 52.

også i kraft av å være majoritet i Darfur. Fur-folket var sentrert rundt fjellmassivet Jebel Marra, og delingen av Darfur inn i Vest-Darfur, Nord-Darfur og Sør-Darfur skapte fur minoriteter i samtlige av disse regionene.¹¹³ Det ble aldri skapt noe Sentral-Darfur, fordi dette ville ha samlet de mest fruktbare områdene i Darfur i en region, dominert av fur-folket.

Videre har konflikten mellom arabere og masalit-folket i 1995, som jeg har henvist til tidligere, vært et godt eksempel på at politisk motivert tukling med landfordeling og titler førte til konflikter. Her valgte regjeringen å opprette tretten emirater, hvorav seks var til arabiske stammer, i det som var *Dar Masalit* og som hadde en sultan som øverste leder.¹¹⁴ Bakgrunnen for konflikten var at salamat arabere hadde vandret inn i *Dar Masalit* på 1960-tallet, og som mange andre mindre stammegrupper begynte de å kreve titler til sine egne stammeledere. Det oppsto mistro og polarisering langs etniske linjer i de områdene hvor nyinnflyttede ønsket mer råderett, og dette førte til at arabere fra Tsjad og nomader fra nord-Darfur kom i konflikt med bofaste folk i Darfur. Dette er relevant av flere årsaker, først og fremst fordi det i stor grad var de stammene som i dag utgjør *janjaweed* som manglet egne *dar* eller titler og områder innenfor *dar*. En annen grunn er at regjeringen blandet seg inn i flere konflikter rundt land og titlene som fulgte med, som oftest med de innvandrede og lokale arabiske nomadene på sin side.

Dette kan sees i en bredere kontekst rundt verdien av jordeierskap i Darfur, hvor det under sultanatet ikke nødvendigvis var viktig å eie land, men å ha bruksrett samt rett til å migrere med krøtter og kameler. Det som har forandret seg er inngjerding av beitemark, intensivert jordbruk og jord som tidligere var felles for folk innenfor et *dar* har blitt privatisert. Samtidig har nomader ofte sluttet å følge de tradisjonelle vandringsrutene for å reise gjennom Darfur, de har sluttet å betale erstatning for eventuelle skader dyrene deres gjør på dyrket mark og det har blitt enda større konkurranse om ressurser. Det har dermed blitt viktigere å eie land, samt å ha et eget *dar* hvor man er øverst i hierarkiet, enn å opprettholde den forholdsvise symbiotiske samhandlingen man hadde under sultanatet.

To parallelle systemer

Dermed kan man se at selv om «Native Administration» ble fjernet fra sentralt hold, betydde det på ingen måte at lokalbefolkningen i Darfur sluttet å benytte seg av de tradisjonelle lederne. Selv om disse ble distansert fra den offisielle administrasjonen utgjorde de fortsatt

---

¹¹³ Ibid., side 55.

¹¹⁴ Ibid., side 57.

den lokale eliten, med ressurser, høy anseelse i stammen og de fortsatte med straffeutmåling og *ajawid*.

Når systemet får tilbake sin status som et offisielt statsorgan, har man to forskjellige administrasjoner som skal fungere parallelt i en overgangsfase som aldri kommer i gang fordi Darfur i større og større grad blir marginalisert.¹¹⁵ Dette betyr at man sitter med to forskjellige administrasjoner, begge uten nok statlige tilskudd til å fungere effektivt og med uklare ansvarsområder. Allikevel klarte regjeringen i Khartoum å benytte seg av disse ufullstendige og lite fungerende systemene når deres interesser sto på spill.¹¹⁶ Særlig en evne til å få koordinert den sivile administrasjonen med de tradisjonelle lederne var til stede når man skulle mobilisere militser.

Blant annet brukes den sivile administrasjonen i nord-Darfur som et mellomledd mellom regjeringen i Khartoum og tradisjonelle høvdinger som Musa Hilal som er en del av «Native Administration». Dette er i kontrast til hva Rex Sean O'Fahey skriver i slutten av boken sin «*The Darfur Sultanate*», hvor han beskriver en kollaps av «Native Administration» på landsbygden. Etter å ha diskutert dette med professor O'Fahey, har jeg kommet frem til at det virker som om kollapsen til det tradisjonelle systemet ikke har vært så total som man har trodd.¹¹⁷

Oppsummering av historisk bakgrunn

I dette bakgrunnskapittelet har min intensjon vært å vise hvordan de historiske relasjonene mellom folkeslagene i Darfur har fungert. Jeg har prøvd å vise hvordan omstruktureringer og avskaffelser av det tradisjonelle styresystemet i Darfur, uten å implementere effektive erstatninger, har vært med på å skape ustabilitet og konflikt.

Jeg har også vist hvordan forholdet til land og landeierskap har forandret seg i takt med økende folketall, klimatiske forandringer og et ønske om økonomisk gevinst. Grunnet denne omfattende innføringen i Darfurs interne anliggender som kanskje kan virke fjern fra problemstillingen min. Dette kommer av at jeg mener alle disse faktorene jeg har tatt for meg er svært relevante for hvordan man har fått en sikkerhetsmessig uholdbar situasjon, om i

---

¹¹⁵ Ibid., side 53.

¹¹⁶ Human Rights Watch, "Darfur Documents Confirm Government Policy of Militia Support" *Human Rights Watch* (2004): 173; P. M. Holt and M. W. Daly, *A History of the Sudan : From the Coming of Islam to the Present Day*, 5th ed. (Harlow: Pearson Education, 2000).

¹¹⁷ O'Fahey, *The Darfur Sultanate : A History*, side 302-03.

tillegg når man tar med økonomiske problemer og så videre, så er det viktig å få vist at situasjonen har blitt verre over en lengre periode og har blitt påvirket av ytre krefter.

Historiske forhold har blitt brukt som argumenter i konfliktene som er forløpere til konflikten i 2003. Et eksempel på dette er påstanden til de nordlige arabiske kamelnomadene om at de er den eneste gruppen som ikke har fått en egen *dar* eller *hakura* og dermed er uten rettigheter innad i Darfur.¹¹⁸ Dette er en påstand som er svært kontroversiell, både fordi det først i moderne tid har vært i deres interesse å eie land, da nomader vanligvis ikke har hatt behov for dette i Darfur. Selv om zaghawa og meidob har egne *dar*, det samme gjelder *baqqara* i sør-Sudan, har mange av disse allerede byttet til jordbruk som en binæring.

Et poeng er allikevel at *abbala*-nomadene nokså sikkert er den mest marginaliserte gruppen innenfor en allerede marginalisert region. Da disse også er marginalisert i nabolandet Tsjad, og man opplevde innvandring fra nettopp Tsjad og til Darfur, øker man antallet folk uten en egen *dar*.

---

¹¹⁸ Ibid., side 136.

4. Konflikten i Darfur

Dette kapittelet skal ta for seg krigen i Darfur og hvilke faktorer jeg mener har vært med på å skape den. Jeg vil se på historien til begrepet og gruppen som kalles *janjaweed*, samt se på beslektede begreper som *Murahilin* og *fursan*.

Det vil da bli relevant å se på konflikter som har eksistert innad i Darfur, innad i Sudan og regionalt mellom Sudan, Tsjad og Libya. Den siste konteksten blir mest relevant når en skal se på innførselen av våpen og hvordan lovløshet og paramilitære styrker ble normen i Darfur. Det vil også være interessant å bruke teoretiske rammer som sentrum-periferi konflikt når det kommer til forholdet mellom sentrum i Sudan og periferien, men det blir nok vanskeligere å finne et sentrum i den regionale konflikten, selv om grenselandet mellom Tsjad og Sudan definitivt er en periferi. Failed state begrepet har en bruksverdi for å måle de sosiale og sikkerhetsmessige tjenester som regjeringen i Sudan kan levere i Darfur, samt å være målestokk for i hvor stor grad staten er i stand til å opprettholde et voldsmonopol innenfor sine egne grenser.¹¹⁹

I den grad et voldsmonopol, evnen til å tilby grunnleggende tjenester som sykehus, skoler, sikkerhet og lignende er en målestokk på en fungerende stat, kan et enkelt overblikk på Sudans historie fortelle oss at disse faktorene mangler i flere tilfeller. Væpning av paramilitære styrker fratrar staten den kontrollen som et voldsmonopol utgjør, og i Darfur har disse styrkene angrepet institusjonene som skal bidra med grunnleggende tjenester til befolkningen.

Til slutt er det viktig å få oversikt om hvilke ressurser som det har vært konflikt om, og i Darfur er det særlig konflikt over politisk makt, land, beite og vann. Dette kan sees på som at politisk makt i Sudan har vært nært knyttet til elitene. Man lar sine støttespillere få posisjoner, ikke på bakgrunn av sine kvalifikasjoner, men oftest på bakgrunn av familietilknytning, etnisk eller religiøs tilhørighet og politisk støtte.¹²⁰ Dette betyr at etnisk tilhørighet har betinget hvilke grupper og personer som har fått makten i Darfur, og som har vært med på å skape skepsis og mistro langs etniske linjer.

---

¹¹⁹ UN, "Report of the International Commission of Inquiry on Darfur to the United Nations Secretary-General Pursuant to Security Council Resolution 1564 of 18 September 2004 " side 27.

¹²⁰ Harir, Tvedt, and Nordiska Afrikainstitutet, *Short-Cut to Decay : The Case of the Sudan*.

En annen faktor er at militær makt gir en mulighet til å kontrollere tilgang til ressurser som andre grupper råder over, og som de bofaste etter hvert begynte å sperre av for nomadene. Dette betydde at man i teorien kunne oppnå sine mål ved bruk av våpen og det skaper flere problemer som jeg vil ta for meg når det kommer til militser. Man projiserer sin stammes ønsker og mål via bruk av militær makt eller trusselen om å anvende militær makt, verktøyet blir her da stammemilitser.

Darfur har lenge hatt en historie som en region hvor etniske grupper opererte i avhengighetsforhold til hverandre, og hvor man fylte nisjer avhengig av levevei, område og etnisitet. Da dette systemet ble svakere fra og med 1950-tallet, var det en gruppe som sto igjen som svakest og mest utsatt for klimatiske forandringer, som manglet en sterk økonomisk makt, som var marginalisert politisk og administrativt i Darfur, og det var *abbala*-stammene i nord.¹²¹ Dette var, som tidligere nevnt, grupper med nomader som har en arabisk identitet og som var avhengig av å kunne migrere langs en nord-sør akse i Darfur. Det var disse, sammen med beni halba *baqqara*-nomadene i sentral-Darfur, som i stor grad utgjorde *fursan* og *janjaweed*, og disse gikk til krig med et ønske om rett til beiteland og politisk deltakelse i Darfur.¹²² Mange har forklart disse bevegelsene som en plan fra regjeringens side, men en kan heller si at grunnlaget var til stede da regjeringen valgte å benytte seg av disse gruppene for å supplere sine egne styrker.

4.1 Konfliktoversikt

Å se kun på konflikten i Darfur som brøt ut i 2003, isolert fra de konfliktene som fant sted på 80- og 90-tallet blir svært vanskelig. Da kan det virke som om denne konflikten oppsto fra nærmest intet, hvor klimaforandringer, folkeforflyttinger inn i de sentrale jordbruksområdene rundt *Jebel Marra* og økonomisk marginalisering er hovedforklaringene. Dette er for så vidt relevante faktorer, som har vært sterkt til stede for å skape en situasjon hvor væpnet konflikt ansees som den eneste utveien. Men det er tre andre konflikter på 80- og 90-tallet som har påvirket utbruddet av den nåværende konflikten og merkelig nok har det vært vanlig å omtale disse som kriger og den nåværende konflikten som en krise, et opprør eller en katastrofe.¹²³

---

¹²¹ Julie Flint, "Beyond "Janjaweed": Understanding the Militias of Darfur," *Small Arms Survey* (2009): side 13.

¹²² Harir, Tvedt, and Nordiska Afrikainstitutet, *Short-Cut to Decay: The Case of the Sudan*, side 168-70; UNMIS/UNOCHA, "Arab Tribes of South-West Darfur."

¹²³ Krigen i Darfur er også en krise for Sudans nasjonale og territoriale integritet, samt en katastrofe for områdets innbyggere og et opprør mot sentrum.

Disse tre konfliktene er i første omgang den vedvarende konflikten i Tsjad, den fur-arabiske krigen og krigen i *Dar Masalit* mellom masalit på den ene siden og tsjadiske arabere på den andre.

Borgerkrig i Tsjad fører til uro i Darfur

Konflikten i Tsjad har på mange måter skapt en situasjon i Darfur hvor paramilitære styrker var normen. Mengden våpen til salgs og de mange væpnede gruppene som reiste mellom Tsjad og Darfur førte til at lokale stammer bevæpnet seg.

Krigen var ledet av Hissene Habre, ofte støttet av Frankrike og USA og med en base i zaghawa, gourane og arabiske nomader fra nordre Tsjad.¹²⁴ Fienden var Gaddafi, vekselvis støttet av Egypt og Sudan, som i tillegg mobiliserte en Islamsk Legion bestående av forskjellige arabiske nomader fra blant annet Darfur og Tsjad. Underveis i denne konflikten forandret Sudans forhold til Tsjad seg flere ganger, stort sett betinget av hvilke regimer som styrte i de forskjellige landene.

Fellesnevner var at opprørsgrupper, enten av afrikansk eller arabisk opphav, opererte over grensen fra Darfur, og arabiske nomader ble fordrevet over grensen og inn i Darfur. Dette førte til at soldater fra Tsjad ofte foretok raid over grensen og brente ned landsbyer i Darfur. Samtidig gikk fordrevne tsjadiske arabiske nomader sammen med *abbala*-nomader og væpnet av Gaddafi, gikk de til krig mot henholdsvis fur og masalit i to forskjellige konflikter. Dette viste blant annet en manglende interesse hos den sudanesiske staten til å beskytte sine egne innbyggere, og det var også her man begynte å bruke *janjaweed* og *fursan* om arabiske militser.

Man fikk store mengder med våpen som enten ble solgt på markedet av *jellaba* eller som ble innført av styrkene til Gaddafi, og dette var særlig tilgjengelig for de arabiske militsene, noe som skapte en sikkerhetsmessig ubalanse i regionen og væpnede ran florerte.¹²⁵ Det skal allikevel nevnes at parallelt med krigen i Tsjad ble det utkjempet to egne kriger i Darfur mellom grupper innad i regionen. Tsjad har vært med på å legge premissene for våpenhandel i triangelet mellom Libya, Tsjad og Sudan. Midt i dette triangelet ligger Darfur, med en ikke-eksisterende grensekontroll og hvor de tre landene møtes og de omkringliggende områdene ligger delvis i *Dar Zaghawa*. Zaghawaene nyter i dag stor autoritet i Tsjad, der de dominerer

---

¹²⁴ Burr and Collins, *Darfur : The Long Road to Disaster*, side 76-77.

¹²⁵ Harir, Tvedt, and Nordiska Afrikainstitutet, *Short-Cut to Decay : The Case of the Sudan*, side 145. I Darfur henviser *Jellaba* til klærne som arabiske handelsmenn bar og disse var spredd utover Sudan.

hæren og maktapparatet. De var fram til Gaddafis fall også vanlige som offiserer og soldater i den libyske hæren. Det er via disse kanalene at våpen har ankommet Darfur, da den tsjadiske opprørsbevegelsen først var nomader fra nord i konflikt med de kristne bofaste i sør, deretter var det arabere mot gorane og zaghawa, og til slutt var det zaghawa mot gorane.¹²⁶ Dette resulterte i at Idris Deby, som er en zaghawa, tok makten og han sitter med makten den dag i dag.

Den fur-arabiske krigen og masalit-arabiske krigen

Den første krigen i Darfur i moderne tid var mellom fur og et konglomerat av 27 arabiske stammer i Darfur i 1987 og til forskjell fra mange andre konflikter før denne, var dette en konflikt som trakk inn ideologisk motivasjon og mobilisering.¹²⁷ Det ble oppfattet som at araberne uttalte et ønske om et arabisk belte i Sahelen uttrykt gjennom «Arab Supremacy» ideologien, kontra den fur-dominerte regionale regjeringen.¹²⁸ Dette, i kombinasjon med tørke, nomadenes vandringer inn i jordbruksbeltet og utrygghet i Tsjad og grenselandet skapte konflikter mellom disse gruppene.¹²⁹ Den ideologiske betingingen sprang ut i fra den såkalte «Arab Congregation», som var en teori om et «Arab Belt» som skulle strekke seg inn i Afrika sør for Sahara. Teorien kommer opprinnelig fra Gaddafi og hans syn på Pan-Arabisme, hvor de arabiske stammene i Darfur var mer enn villige til å bruke denne ideologien som motivasjon for å ta mer land i en tørke og sulteperiode.

Ideen om «The Arab Gathering» inneholder blant annet et brev fra de 27 allierte arabiske stammene, i seg selv misvisende, til Sadiq al-Mahdi hvor de appellerer til en felles etnisitet, kultur og identitet for å få hans støtte i krigen mot fur-folket.¹³⁰ Dette er til dags dato den eneste konflikten hvor samtlige arabiske stammer i Darfur har alliert seg, og hvor man i et åpent brev prøvde å knytte seg til den rådende nasjonale identiteten som regimene i Khartoum prøvde å promotere og sementere, nemlig en arabisk, muslimsk stat.

De stridende i konflikten mellom fur og de arabiske stammene var på fur sin side såkalte malishayat, landsbymilitser, som etter hvert ble utvidet til å være en slags fur-hær.¹³¹

Stammelederne hos fur-folket brukte sine nettverk og skaffet penger, våpen og utstyr, men

---

¹²⁶ Burr and Collins, *Darfur : The Long Road to Disaster*.

¹²⁷ Harir, Tvedt, and Nordiska Afrikainstitutet, *Short-Cut to Decay : The Case of the Sudan*, side 144, 45 og 49.

¹²⁸ Ibid.side 174-175. Dette må forstås på den måten at ikke alle fur var involvert i regionsregjeringen og den politiske maktkampen, men den utdannede eliten som styrte Darfur, stammet i stor grad fra Fur gruppen.

¹²⁹ Ibid., side 161-65.

¹³⁰ Ibid., side 166-68.

¹³¹ Ibid., side 165.

militsene til fur-folket hadde sine utfordringer. For det første var og er ikke fur-folket nomader, de mangler den mobiliteten som det er selvsagt at nomader har. Hos de arabiske nomadene var det militser som *fursan* og *murahiliin*, av fur kalt *janjaweed*, som var svært mobile og reiste rundt og brente ned fur-landsbyer.

Den neste krigen eksemplifiserer det som i Darfur viste seg å være regjeringens sterkeste våpen mot mektige stammeledere tilhørende etniske grupper man ikke kunne stole på. Salamat-arabere fra Tsjad vandret inn i *Dar Masalit* og etter en 30-års periode begynte de å kreve sine egne *hawakir* i området. Dette skapte en konflikt med den bofaste masalit stammen, som hadde en sultan som øverste leder og som styrte hele *Dar Masalit*. En historisk dimensjon var det også i denne konflikten, siden *Dar Masalit* var det siste området som ble inkludert i Darfur og hadde lenge vært et uavhengig sultanat.

Både i krigen mellom fur og de arabiske nomadene og krigen i *Dar Masalit* har begrepet *janjaweed* blitt brukt. I begge instanser har det begrepet vært brukt om sudanesiske og tsjadiske arabere. Selv om betydningen av begrepet *janjaweed* er omdiskutert, er en av de vanligste betydningene banditter på hest fra Tsjad. Det er selvfølgelig mulig, og ikke usannsynlig, at *janjaweed* har en spesiell betydning i *Dar Masalit* hvor det har vært mer kontakt med de tsjadiske salamat-araberne enn de arabiske mahamid *abbala* i de mer sentrale og nordlige delene av Darfur.¹³²

Denne kronologiske og korte oversikten over de store konfliktene som kommer i forkant av krigen i 2003 kan til tider skjule andre faktorer som i mindre grad skal være fokus for denne oppgaven. Klimaforandringene som skapte folkeforflytninger i Darfur hadde ingen bedringsperiode fra konflikt til konflikt, de ble verre og mer omfattende. Ørkenspredning arter seg også slik at når nomadene blir trengt sammen på mindre og mindre områder, vil dyrene deres beite ned vegetasjonen i utsatte områder, noe som fører til erosjon fra vinden og dermed sprer ørkenen seg. I tillegg fører hogst av kratt til brensel av både nomader, og i senere tid, folk i flyktningleirer også til jorderosjon.

---

¹³² Anders Hastrup, "Voices from Darfur, Reclaiming Sudanese History," (2010): side 127. Anders Hastrup har drevet feltarbeid i Øst-Tsjad og intervjuet Masalitfolk fra Darfur som har flyktet dit for sin PhD. Jeg vil benytte meg av noen av intervjuene han har i sin PhD som primærkilder for å vise en regional forskjell i bruken av ordet *janjaweed*.

Daud Bolads ekspedisjon

Sist men ikke minst, kommer et særtilfelle i Darfur sin konflikthistorie hvor SPLA finansierte en ekspedisjon ledet av en tidligere NIF topp, som i tillegg var fur. Daud Bolad ledet omkring 3000 SPLA tropper inn i sør-Darfur i et forsøk på å nå Jebel Marra. Ønsket om å nå Jebel Marra og muligens konsolidere de forskjellige militsene til de bofaste folkeslagene i Darfur mot regjeringen i Khartoum for å starte et opprør kan på mange måter virke som en logisk strategisk avgjørelse.

Uavhengig av hvor strategisk smart det var å gjennomføre denne ekspedisjonen, støtte den på flere forskjellige problemer, først og fremst at den ble utradert av en hærstyrke bestående av beni halba *fursan* som var støttet av regulære hærstyrker. I denne sammenhengen er *fursan* det «offisielle» navnet på beni halba stammens milits, og dette var en levning fra krigen mellom fur og de arabiske stammene på 80-tallet og krigen i Sør-Sudan.¹³³ Beni halba er en arabisk stamme som bor litt sør for Jebel Marra og har et ambivalent forhold til fur-folket, da de har delt beitemarker og vanningshull og *dar* i mange årtier.¹³⁴ Samtidig var beni halba en av fur-folkets første konkurrenter når det begynte å bli tørke og de ble fort arge fiender. Andre problemer med ekspedisjonen var at hærstyrken til Daud Bolad i stor grad besto av kristne n'gok dinka, og eneste fellesnevneren deres med fur-folket var en vedvarende konflikt med arabiske stammer.

Disse trefningene kan allikevel ha hatt en viss effekt på regionens videre utvikling, da de var et av de først tilfellene av et koordinert angrep utført av en arabisk milits og den regulære hæren i Darfur.¹³⁵ I tillegg kan denne ekspedisjonen ha ført til økt mistro og paranoia mot en provins som allerede var delt i en konflikt langs linjer som rent overfladisk kunne ligne på nord-sør konflikten. Dermed blir det lagt til grunn en rasjonalisering for den hardhendte håndteringen regjeringen hadde da det kom til konflikter i Darfur. Sist men ikke minst kan denne kampen ha forsterket inntrykket hos både regjeringen og de arabiske nomadene av at de kun hadde hverandre å stole på i kampen mot de «afrikanske» folkeslagene i Darfur og Sudan generelt. En indikator på dette var nettopp det at *fursan* og regjeringsstyrkene brant ned store mengder av lokale landsbyer befolket av bofaste folk for angivelig å ha støttet Bolad og hans styrke.

---

¹³³ Flint, "Beyond "Janjaweed": Understanding the Militias of Darfur," side 16.

¹³⁴ UNMIS/UNOCHA, "Arab Tribes of South-West Darfur," side 4.

¹³⁵ Ibid.

Darfurkonflikten anno 2003

Den konflikten vi i dag regner som «Darfur krisen» har ingen offisiell dato for når den startet, imidlertid det er konsensus om at angrepene på sikkerhetsapparatet i Darfur i løpet av 2002, som kulminerte med rasingen av El-Fashir flyplassen i 2003, hvor SLA og JEM påførte det sudanesiske flyvåpenet store skader, står som milepælen for det væpnede opprøret i Darfur.¹³⁶ Dette førte til en økende militarisering av fur samfunnet, påvirket av at store mengder med håndvåpen skapte klima for at man kunne mobilisere segmenter av befolkningen som var ansett som lojale.

Regjeringen i Khartoum slo hardt tilbake mot opprørsgruppene med sine regulære styrker støttet av *janjaweed*, men det var i hovedsak de sivile i Darfur som fikk gjennomgå. Man brukte *janjaweed*, i samband med Antonov fly til å bombe landsbyer hvor innbyggerne hadde samme etniske bakgrunn som opprørerne. Taktikken som ble benyttet ble popularisert under Sovjetunionens kamp mot Nazi-Tyskland under andre verdenskrig, nemlig «brent jord», selv om denne da ble brukt mot en invaderende styrke.¹³⁷ Det å anvende en såpass ressurs- og livsgrunnlagsødeleggende strategi mot egen befolkning i en region rammet av sult og tørke vil nok bli betegnet som hardhendt av mange.

I Darfur endte det med at landsbyer ble brent ned, brønner ble forgiftet, man stjal kveg og annet bufe og ødela både avlinger og frukttrær. *Janjaweed* kjempet så å si alltid på heste- eller kamelryggen, og dyrene deres beitet ned avlingene til de bofaste, trampet dem flate og satte fyr på resten med bensin. I denne formen for krigføring var *janjaweed* svært effektive, da de var billige å lønne og svært mobile samt villige til å fordrive folk fra områder de selv var blitt lovet å få.

Her kan vi se et historisk veikryss, hvor man går fra tradisjonelle razzia som nomader i regionen drev med og som innebar kvegtyveri, plyndring og landeveisrøveri til angrep på siviles levemåte og fordrivelse av hele etniske grupper fra landområder som de hadde fått tildelt av sultanen.¹³⁸ Mange påsto at angrepene ble gjennomført for å endre hele Darfur sin demografi, og trakk paralleller tilbake til krigen mellom fur og araberne hvor det var ressurser

---

¹³⁶ SLA står for Sudan Liberation Army og er den første opprørsgruppen som startet i Darfur, stort sett Zaghawa, Masalit og Fur som er med i den. JEM står for Justice and Equality Movement og er i stor grad Zaghawaer som er med der.

¹³⁷ UN Security Council, "Monthly Report of the Secretary-General on Darfur," (2005): side 2.

¹³⁸ Dette er en referanse til arabiske nomaders tradisjonelle form for lavintensitetskonflikter, som har en nesten rituell status. Man stjal, men det var få drap og de som forekom ble betalt med blodpenger. Harir, Tvedt, and Nordiska Afrikainstitutet, *Short-Cut to Decay: The Case of the Sudan*, side 169.

som var et av hovedkonfliktområdene, og hvor araberne angrep jordbruksressursene til de bofaste. Det er allikevel store forskjeller på konflikten som startet i 2003 og den fur-arabiske krigen på 80-tallet, nemlig at nå var regjeringen involvert i mye større grad. Angrepene i 2003 av opprørsgruppene var på regjeringsstyrkene sine baser og regjeringens sikkerhetsapparat, ikke på arabiske nomader.

Irregulære styrker som stridende

I de tidligere konfliktene hadde kampene stort sett vært utkjempet av militser på begge sider, irregulære styrker som kunne mobiliseres på kort varsel, men som i utgangspunktet verken hadde logistikken eller koordineringen på et strategisk plan til å operere i felt over lengre tid.¹³⁹ Det er dette vi kaller militser, og når de har fått en noe mer formalisert struktur med kommandohierarki og grader blir det heller paramilitære styrker.

Forskjellen ligger i at paramilitær betyr organisert langs militære linjer, uten å være en offisiell hærstyrke til noen nasjon. Det kan virke kontraproduktivt å bevæpne grupper som det er vanskelig å kontrollere, og som ikke har samme treningen og utstyret som hæren. Men her kommer flere tendenser i det sudanesiske samfunnet inn, som har utviklet seg over lang tid med interne stridigheter.¹⁴⁰

Den ene tendensen er at militæret ikke nødvendigvis er ansett som lojalt av de politiske lederne, og derfor oppretter man styrker som skal være et alternativ til disse. Dette vil jeg komme mer tilbake til i neste kapittel, men denne tendensen kan vi se i hele Sudan.¹⁴¹ Den tendensen som er mer aktuell for Darfur knyttes til at militæret har flere «oppgaver» enn den klarer å skjøtte, som når det var konflikt i Darfur parallelt med krigen i sør. Dette var en av grunnene til at den regulære hæren til Sudan ikke grep inn i kampene mellom fur, masalit og araberne, fordi de ikke hadde nok personell til å trygge sikkerhetssituasjonen. Kort oppsummert, er det ikke nødvendigvis i statens interesse å stoppe konflikter eller å begrense paramilitære gruppers bevegelser i Darfur.¹⁴²

Dette forandret seg da regjeringen ble involvert, de stilte med en profesjonell hær, flyvåpen og logistikk, men de fikk likevel problemer med å vinne krigen mot opprørsstyrkene. De forsynte *janjaweed* med våpen, forsyninger og utstyr og koordinerte ofte angrep på sivile via

---

¹³⁹ Ibid., side 199.

¹⁴⁰ Ibid., side 200-01.

¹⁴¹ Dette er en tendens som var vanlig i krigen i sør og det var først og fremst her de arabiske militsene ble "kjent" for verdenssamfunnet.

¹⁴² Flint, "Beyond "Janjaweed": Understanding the Militias of Darfur," side 16.

offiserer som var utplassert i leirene deres. Den etniske rensingen i Darfur ble da gjennomført av milits som var støttet av hæren der det var nødvendig, mens opprørsstyrkene i stor grad angrep hæren og plyndret de sivile nomadene som de enten beskyldte for å delta i *janjaweed* eller når det var snakk om kvegtyveri fra opprørernes side.¹⁴³

For å summere opp den konflikten som er hovedfokus for denne oppgaven, vil jeg se det som sannsynlig at den nåværende konflikten er en fortsettelse av tidligere etniske konflikter mellom konkurrerende grupper i Darfur. Det er viktig å påpeke er at de tidligere konfliktenes har vært med på å legge premissene for den som brøt ut i 2003, både når man ser på hvor konfliktlinjene går og hvilke grupper som mobiliserer på hvilken side. Det var i denne omgangen også fur og masalit mot regjeringen som allierte seg med arabiske nomader. Men til forskjell fra tidligere konflikter, hadde de nomadiske zaghawa denne gang alliert seg med fur og masalit, selv om de som nomader i utgangspunktet hadde en del til fells med de arabiske nomadene i Nord-Darfur.¹⁴⁴

Zaghawaenes afrikanske bakgrunn gjorde dem uegnet til å passe inn i tanke om «Arab Supremacy». Det skal også legges til at zaghawaene hadde vært i flere konflikter med arabiske *abbala* nomader på grunn av at de, etter hvert som den klimatiske situasjonen ble verre og de ble stengt ute fra sine tradisjonelle vandringsruter, konkurrerte om de samme knappe ressursene i nord-Darfur.¹⁴⁵

Jeg vil fokusere mer på hvordan de forskjellige paramilitære styrkene i Darfur opererer, hvordan de blir mobilisert og med hvilken aktør de er alliert i kapittel 5. Dette kapittelet vil inneholde en kronologisk gjennomgang av de paramilitære styrkene i Darfur i to perioder, her nevner jeg kun opprørsstyrkene kort.

4.2 Deltakere

Dette delkapittelet skal handle om deltakerne i krigen i 2003, og da vil jeg legge mest vekt på de militsene som støttet regjeringen og mindre vekt på opprørsgruppene. Det vil bli noen tilbakeblikk på krigene på 80- og 90-tallet, særlig fordi disse har påvirket krigen og deltakerne som de står ved utbruddet i 2003. Jeg vil også i dette kapittelet vise hvordan det har vært en utvikling både i rollene til de paramilitære styrkene og *janjaweed*, samt å ha en løpende diskusjon rundt begrepet *janjaweed*. Dette er knyttet til at siden begrepet *janjaweed* ikke kan

---

¹⁴³ Ibid.

¹⁴⁴ Harir, Tvedt, and Nordiska Afrikainstitutet, *Short-Cut to Decay : The Case of the Sudan*, side 161-62.

¹⁴⁵ Ibid., side 174-75.

knyttet direkte til en paramilitær styrke, men heller virker til å fungere som en fellesbetegnelse på arabiske nomademilitser, så er det hensiktsmessig å etterprøve om dette er tilfellet.

Paramilitære styrker og *janjaweed*

En taktikk rettet mot utenforstående aktører og media, som regjeringen i Khartoum har bruk ekstensivt, er å benekte enhver kontakt med det de selv omtaler som *janjaweed*. Regjeringen i Khartoum har brukt retorikk hvor de kaller militsene som kriget i Darfur for utlendinger og fremmede elementer, og dermed impliserer de at det er tsjadiske arabere det er snakk om.¹⁴⁶ Dette for å distansere seg fra disse bevæpnede gruppene, selv om det finnes flere rapporter fra øyenvitner som bekrefter at *janjaweed* og andre militsgrupper har hatt leirer sammen med den regulære sudanesiske hæren.¹⁴⁷

Den mest profilerte lederen for *janjaweed* er Musa Hilal, som er stammeleder for Um Jalul, en undergruppe av mahamid-stammen og som er *abbala* rizegat. Han har fungert både som regulær militær leder i felten for *janjaweed* under fordrivingen og den etniske rensingen, samt at han etter hvert fikk en stilling som rådgiver for presidenten. Jeg vil komme mer tilbake til hans rolle i relasjon til regjeringen og hvordan forholdet mellom han og regjeringen har forandret seg.

I de to nevnte konfliktene kalte araberne seg heller for *fursan*, i og med at *janjaweed* er et såpass negativt begrep. Det finnes, som tidligere nevnt, et utall av uniformerte, halvuniformerte og sivilt kledde styrker, ofte på hester eller kameler, som kjemper sammen med regjeringen. Disse har regjeringen varierende kontroll over, avhengig av i hvor stor grad de er integrert i de stående styrkene, og det virker som om de styrkene som har vært nærest knyttet til regjeringen har fått de beste våpnene og utstyret.¹⁴⁸

Styrken til mange av de væpnede gruppene i Darfur, også de som i utgangspunktet kommer under samlebetegnelsen *janjaweed*, virker til å ligge i at de har fått tilgang til kjøretøy av typen Toyota Land Cruiser og Hilux som er påmontert tunge våpen. I en konflikt over et så stort område, hvor mobilitet er alfa og omega, er muligheten til å frakte tyngre våpen over større avstander utslagsgivende for stridsevnen til *janjaweed*. Dette er utstyr som fattige arabiske nomader neppe hadde hatt råd til å kjøpe, og tunge militære våpen som luftvernsskyts,

---

¹⁴⁶ Flint, "Beyond "Janjaweed": Understanding the Militias of Darfur," side 23.

¹⁴⁷ Watch, "Sudan: Janjaweed Camps Still Active."

¹⁴⁸ Flint, "Beyond "Janjaweed": Understanding the Militias of Darfur," 21-22.

som brukes til å beskytte bakkemål, og rekylfri kanoner er utstyr som de nokså sikkert har fått overlevert av regjeringen. Da er spørsmålet om de fortsatt kan regnes som en uavhengig nomademilits, for med tyngre utstyr kommer ofte offiserer fra hæren for å ha kontroll med dette.

Kontroversen om *janjaweed* som begrep brukt om paramilitære styrker eller milits tilknyttet regjeringen øker da det i en FN-rapport om emnet har vist seg at flere angripere som øyenvitner har blitt definert som *janjaweed*, formelt sett er underlagt PDF.¹⁴⁹ Mange som har blitt identifisert som *janjaweed*, er formelt sett tilknyttet paramilitære enheter eller tilknyttet innenriksetterretningen. Derfor må vi stille oss spørsmålet, hvordan vil vi definere *janjaweed* og enda viktigere, hvem mener vi skal falle under den betegnelsen? Til forskjell fra PDF, Border Intelligence Force, Nomad Police og lignende enheter som virker til å bestå av paramilitære styrker ledet av regulære offiserer, framstår *janjaweed* mer autonome og ledet av sine egne stammeledere.¹⁵⁰

PDF eller Popular Defence Forces er en annen deltaker i Darfur-konflikten, som har en ulik bakgrunn enn *janjaweed* og en annen oppbygning.¹⁵¹ I utgangspunktet er dette styrker som er mobilisert og hentet fra de urbane områdene i nord-Sudan, og brukt i kamper i sør-Sudan, med storhetstid i perioden 1986-1989. Disse oppsto da Sadiq Al-Mahdi regjerte og er ideologisk motivert av islamisme og en form for *jihad*, noe som på det rent ideologiske planet ga mening når man kjempet mot folk som både var kristne og hadde egne folkereligioner i Sør-Sudan.¹⁵²

Opprørsgruppene SLA og JEM

For å gi litt innsikt i konflikten, er det relevant å skrive litt om opprørsgruppene og deres relasjon til *janjaweed*. Som jeg kommer til å vise i kapittel 5, hvor jeg skal skrive om utviklingen til *janjaweed*, vil det være viktig å få definert hvem som i utgangspunktet var opprørere da konflikten startet i 2002-2003. Dette er viktig, fordi det kan ha forandret seg fra 2006 og utover, og da blir andre grupperinger til opprørere på bakgrunn av andre motiver og man får en annen dynamikk. Da konflikten startet, besto opprørsgruppene av Sudan Liberation Army og Justice and Equality Movement, hvor SLA besto av zaghawa, fur og

---

¹⁴⁹ UN, "Report of the International Commission of Inquiry on Darfur to the United Nations Secretary-General Pursuant to Security Council Resolution 1564 of 18 September 2004 " side 32-34.

¹⁵⁰ De Waal and Justice Africa, *War in Darfur and the Search for Peace*, 113-14 og 28-30.

¹⁵¹ Salmon, "A Paramilitary Revolution: The Popular Defense Forces."

¹⁵² Julie Flint, "Beyond "Janjaweed": Understanding the Militias of Darfur," *ibid.*(2009): side 22.

masalit, mens JEM i stor grad var zaghawa. Det interessante var at zaghawa på mange måter utgjorde de viktigste militærstyrkene i begge bevegelsene, til tross for at de er færre enn både fur og masalit, samt at de kommer fra et av de mest utsatte strøkene i Darfur.

En av grunnene til at det er så mange zaghawaer med i opprørsstyrkene, er en langvarig konflikt med de arabiske nomadene som er deres naboer. Men forholdet kan være interessant å studere nærmere, nettopp fordi det er mange likheter mellom de arabiske nomadene og zaghawaene i Darfur, men også noen svært viktige forskjeller. Grunnen til at dette er relevant for deltakerne er at zaghawa militssoldater utgjør brorparten av de stående styrkene til opprørsstyrkene. I tillegg har den i utgangspunktet største opprørsgruppen i Darfur, nemlig SLA, blitt splittet opp i flere mindre fraksjoner. Dette er på ingen måte uvanlig for opprørsgrupper i Afrika eller opprørsgrupper generelt, men det som kan være relevant for oppgaven er at de delte seg langs etniske linjer.

Etnisk tilhørighet virker til å være viktigere enn deltakelse i et politisk prosjekt både for opprørsstyrkene og militsene tilknyttet regjeringen. I tilfellet til *janjaweed*, er det det såkalte arabiseringsprosjektet og «The Arab Gathering» som skal skape en form for etnisk solidaritet med den arabisk dominerte regjeringen. Denne solidariteten forsvinner fort når nomadene føler at regjeringens interesser er andre enn deres egne.¹⁵³ Innenfor opprørsgruppene, og særlig SLA som har en struktur hvor formannen skal være masalit, generalsekretæren skal være fur og hovedkommandøren skal være zaghawa, splittet de seg opp på grunn av interne konflikter. Dette førte til at SLA ble delt inn i to fraksjoner som har fått navn etter lederne sine, Minni Minawi og Abdel Wahid Al-Nur, som er henholdsvis zaghawa og fur.¹⁵⁴

Mobilisering langs etniske linjer

De arabiske nomadene og zaghawaene har lenge delt samme områder i nord-Darfur, og har hatt et lignende vandringsmønster sør inn i Darfur mot områdene til fur og andre bofaste grupper. De har på samme måte hatt avtaler om vandringsrute, beite og vanningshull. Det som skiller dem er i hvor stor grad de har blitt integrert i det fur-samfunnet over tid, en forskjell som vi kan følge siden sultanatet. Zaghawa adelsfolk giftet seg inn i sultanatet sies det, og det finnes en egen fur «klan» eller *orrena* som er en slags fur-zaghawa blanding hvor de er har en seminomadiske.

---

¹⁵³ De Waal and Justice Africa, *War in Darfur and the Search for Peace*, 152-53.

¹⁵⁴ *Ibid.*, side 141-42.

Mens det pågikk konflikt mellom de 27 arabiske stammene og fur-folket, og i forkant av denne, pågikk det en politisk maktkamp i Darfur om kontrollen over den regionale regjeringen, og i denne maktkampen sto zaghawaene på samme side som resten av nomadene i regionen.¹⁵⁵ Til tross for at det var en klar rasistisk motivasjon i den såkalte «Arab Congregation» som i teorien ville ha utelukket de «afrikanske» zaghawaene, så var det en allianse utfra nødvendighet. Denne rasistiske dimensjonen førte til at zaghawaene hadde avsluttet sin allianse med de arabiske nomadene før krigen brøt ut i 1987, en allianse de som sagt inngikk for å bedre sine kår som nomader heller enn en tro på ideologien i «Arab Supremacy».¹⁵⁶

Etniske grupper som birgid, fur, masalit, berti, tunjur og daju er alle bofaste afrikanske grupper som ved starten av konflikten støttet opprørerne og deres ide om et Darfur som ikke var marginalisert. Motivasjonen var å tvinge regjeringen til å forbedre situasjonen i regionen, og folk som masalit og fur hadde lidd i konflikter med regjeringen og grupper regjeringen sympatiserte med. Det var ingen del av manifestet til SLA som utelukket arabere fra prosjektet, men de valgte stort sett å kjempe med regjeringen eller å holde seg utenfor. Mobiliseringen langs etniske linjer går begge veier, da det oppsto konflikter mellom de forskjellige etniske gruppene som utgjorde opprørerne så fortsatte de å mobilisere, denne gangen langs stammelinjer heller en den felles «afrikanske» identiteten de delte. Poenget er at dette var alle grupper som følte seg marginalisert i forhold til sentrum og som følte at deres identitet ikke var forenlig med den som Khartoum stilte seg bak. Dette er en konflikt som har visse likheter med Nord-Sør, kampen om hvem som skal ha retten til å definere den nasjonale identiteten til det å være en sudanesiser.

Nettopp marginalisering og styrkeforholdene mellom de forskjellige etniske grupperingene i Darfur blir hovedtema for det neste underkapittelet mitt. Jeg vil her vise at marginaliseringen ikke bare er en faktor mellom Darfur og Khartoum, men at det også har forekommet en marginalisering innad i Darfur som har skapt grobunn for militarisering.

---

¹⁵⁵ Harir, Tvedt, and Nordiska Afrikainstitutet, *Short-Cut to Decay : The Case of the Sudan*, side 161.

¹⁵⁶ Ibid. Den regionale regjeringen var dominert av fur eliten, og zaghawaene fryktet deres hegemoni skulle føre til dårligere kår for nomader.

4.3 Marginalisering og økonomiske faktorer

Marginalisering og en sentrum-periferi konflikt har preget både Darfur sitt forhold til Khartoum, men det har også preget forhold innad i Darfur. Samtidig har folkeflyttinger som vi kan dele i fire kategorier vært en bidragsyter. De fire kategoriene er vanlige nomadevandring, klimaflyktninger, innvandring fra Tsjad og Niger samt internt fordrevne. Grunnen til at disse faktorene får et eget kapittel, er at det har vært med på å skape en situasjon hvor konflikten har vært mulig, samtidig som de har forverret konflikten og blitt forverret av konflikten kontinuerlig.

Marginalisering innad i Sudan er et kjent fenomen, og manglende utbygging av infrastruktur og ujevn økonomisk fordeling er to av grunnene til at Sudan har vært involvert i to borgerkriger med det som i dag er Sør-Sudan, samt en rekke andre interne konflikter. Marginaliseringen kan sees igjennom en sentrum-periferi modell eller teori, hvor man i det postkolonialistiske Sudan ikke arbeidet aktivt for å integrere periferien i staten. Dette ser man i prosentvise økonomiske overføringer mellom de forskjellige regionene i Sudan, i hvor liten grad sikkerhetsapparatet var effektivt til stede og sist men ikke minst mangel på helse og utdanningstilbud.¹⁵⁷

Politisk dominans fra sentrum

Den politiske marginaliseringen har vært vanskeligere å tallfeste, utover at folk fra stemmekretser i periferien ikke ble stemt inn i parlamentet. Det er derimot skrevet mye om den politiske marginaliseringen i sekundærlitteraturen, og den peker på uformelle sosiale strukturer som sufibrorskapene som et viktig mobiliseringsverktøy for de politiske lederne i Sudan.¹⁵⁸ Dette var ledere som i liten grad var interessert i å integrere de rurale massene som stort sett stemte på dem utfra et patron-klient forhold og fordi de var sufisjeiker, inn i det politiske livet i Sudan. Det var forventet en nesten ubetinget lojalitet fra klienten, uten at patronen følte seg ansvarlige overfor sin fattige, ofte rurale og lite utdannede, velgermasse.¹⁵⁹

Relasjonene mellom eliter i Sudan er med på å skape en økt marginalisering overfor periferien, noe som i stor grad betinges utfra at alle aktuelle statsinstitusjoner og alle utdanningsmuligheter er konsentrert i Khartoum. Dette fører til at de rurale elitene tvinges til å konsolidere rundt et sentrum som ikke viser særlig vilje til å støtte de områdene de kommer

---

¹⁵⁷ Ibid., side 155.

¹⁵⁸ De Waal and Justice Africa, *War in Darfur and the Search for Peace*, side 14-15.

¹⁵⁹ Ibid., side 27 og 29.

fra. Dette fører til at eliter som sitter som stammeledere ofte går på akkord med ansvaret om å forsøke å oppnå rettigheter for sitt eget folk.¹⁶⁰ Det er også en avhengighetsdimensjon mellom sentrum, hvor hovedtyngden av makten er plassert, og periferien hvor mesteparten av befolkningen befant seg. De rurale elitene trengte de urbane elitene for å få innpass i politikken, og de urbane elitene trengte de rurale for å kunne mobilisere stammemilitser via «Native Administration» og for å få stemmer.¹⁶¹

Som jeg har vist i flere av kapitlene og viser i neste kapittel, både ved å vise til statsvitenskapsteori og til faktiske historiske hendelser, er Sudan en stat som har utviklet en ryggmargsrefleks når det kommer til konflikter med periferien. Denne refleksjonen er å svare på problemet militært, gjerne kombinert med allianser med lokale krefter som de anser som passende med den aktuelle profilen de prøver å opprettholde. Her passet muslimske, arabiske militser fint inn i profilen som både Nimeiri, al-Mahdi, al-Turabi og Omar Bashir prøvde å opprettholde, både når det kom til konflikten med kristne og animistiske folkeslag i Sør Sudan, samt de såkalte afrikanske folkeslagene i Nuba Mountains og Darfur.¹⁶²

Krigen har i tillegg ført til at den allerede svake økonomien kollapset mer eller mindre fullstendig i Darfur. Måten krigen har blitt utkjempet på har hatt flere, svært distinkte konsekvenser for den økonomiske situasjonen i Darfur, og det skal jeg ta for meg her. Først og fremst har mesteparten av de bofaste stammene som drev med jordbruk blitt fordrevet.¹⁶³ Dette gjelder ikke bare fur og masalit som utgjorde hovedkontingenten av de bofaste folkene i opprørsgruppene, men også birgid som jeg skal ta for meg i neste underkapittel.¹⁶⁴

I tillegg førte konflikten til et utstrakt landeveistrøveri, noe som gjorde det svært utfordrende å få fraktet varer til markedet og ferdes langs veiene i Darfur. Det fikk allikevel også en negativ påvirkning på de etniske gruppene som i stor grad utgjorde *janjaweed*, nemlig kamelnomader av arabiske opprinnelse fra Tsjad og Nord-Darfur. Det ble vanskeligere å få fraktet dyr langs tradisjonelle vandringsruter, dyrene blir mer utsatt for angrep og tyveri samt at man mister hovedmarkedet man tradisjonelt har solgt dyrene sine på.¹⁶⁵

Nomader som blir tvunget til å flytte på seg, enten på grunn av tørke eller på grunn av voldelige konflikter, har vært med på å øke trengselen på områder som i utgangspunktet ikke

---

¹⁶⁰ Ibid., 4-5.

¹⁶¹ Ibid., side 30 og 61.

¹⁶² Ibid., side 25.

¹⁶³ UN Civil Affairs, "Regional Office El-Fasher Daily Report, Subject: Economic Deterioration," (2005).

¹⁶⁴ UNCA, "Sherria Brotherhood and Peaceful Coexistence Conference 31st of May - 2nd of June, 2005."

¹⁶⁵ Affairs, "Regional Office El-Fasher Daily Report, Subject: Economic Deterioration."

er preget av konflikter. Nomader innad i Darfur har flyttet på seg på grunn av tørke i nord-Darfur, mens arabiske nomader har blitt fordrevet fra Tsjad hvor de allerede har blitt marginalisert i den langvarige konflikten der.¹⁶⁶ Marginaliseringen økte i flere omganger, den første marginaliseringen oppsto da president Tombaybale, som var fra den kristne og afrikanske etniske gruppen sara, kom i konflikt med periferien som var befolket av muslimske nomader av både arabisk og afrikansk bakgrunn. Det var disse som opprettet leirer i Darfur, og som brukte området som baser for å krige i Tsjad. Dette førte til represalier fra den tsjadiske hæren mot opprørerne og kamper som ofte ble utkjempet i Darfur.¹⁶⁷ I disse kampene ble bofaste stammer i vest-Darfur og Jebel Marra skadelidende, med både drap, plyndring og kvegtyveri som konsekvenser. Dette fortsatte da Gaddafi brukte Darfur som base for å angripe Tsjad, og kulminerte med at Idris Deby brukte området som base i maktkampen mellom ham og Hissene Habre.

For å bøte på vannmangelen i Darfur valgte regjeringen å bore ned til grunnvannet for å skaffe vann til både dyr og jordbruk. Det å pumpe opp grunnvann som ikke lar seg erstatte av jevnlig regn for jordbruk og krøtterdrift i stor skala fører til enda mer uttørking og er en kortsiktig og lite visjonær løsning. Dette gjenspeilte forsøk på å bøte på både de klimatiske, men også de økonomiske problemene som ledet til uro, folkeforflytninger og kamper om ressurser i Darfur.

De økonomiske problemene er blitt tatt for seg i sekundærlitteratur som Sharif Harir og Terje Tvedts bok «*Short Cut to Decay*» og i Alex De Waal sin bok «*War in Darfur and the Search for Peace*», og derfor vil jeg ikke fokusere på dem utover å poengtere at Darfur er en økonomisk marginalisert region, hvor de nordlige araberne er blant de mest marginaliserte innad i regionen. Livsgrunnlaget til nomadene er basert på handel med kveg eller kameler, og nå som krigen har brutt ut i Darfur er det like vanskelig å drive med dyr som det er å drive med jordbruk. De tradisjonelle markedene hvor handel med dyr foregikk er borte, og man må reise langt for å få solgt dyr, som i tillegg er sårbare for tyveri og angrep. Dette gjør at myten om at nomadene har alt å vinne og ingenting å tape, må modifiseres, siden de sørlige nomadene har mer å tape enn de nordlige.

Da mange ledere for det som blir kalt *janjaweed* har pekt på innhegning av beiteområde, blokkeringer av vandringsruter og lignende som hovedfaktor for hvorfor de sluttet seg til

---

¹⁶⁶ De Waal and Justice Africa, *War in Darfur and the Search for Peace*, side 116-17.

¹⁶⁷ Harir, Tvedt, and Nordiska Afrikainstitutet, *Short-Cut to Decay : The Case of the Sudan*, 163-68.

regjeringen, er dette reelle problemer som nomadene har støtt på. Grunnen til at de arabiske nomadene fra sør har holdt seg utenfor konflikten, i den grad de har det, er fordi de har mye å tape. De har både sine egne *dar*, de har store flokker med kveg som de fortsatt har mulighet til å flytte på, og de har tjent regjeringen i Sudan som milits i kampen mot dinkaene i sør-Sudan.¹⁶⁸

Etnisk identitetskonflikt – sentrum mot periferi

Til slutt er det en etnisk dimensjon ved marginaliseringen, og som jeg har påpekt tidligere har etnisk tilhørighet blitt tungt vektlagt i moderne tid. Jeg har nevnt «Arab Gathering», «Arab Congregation» og «Arab Supremacy», som viktige faktorer innad i Darfur for å skape en etnisk polarisering. Disse tankene og ideene har også vært viktige i sentrum av Sudan, men med en annen variant enn den som har vært i Darfur, og som de fikk fra Gaddafi. Forskjellen ligger i at periferien som Darfur er, ble påvirket av Gaddafi og Libya, hvor den Islamske Legionen og de forskjellige tsjadiske opprørsgruppene opererte.¹⁶⁹ At Sudan var et arabisk muslimsk land, som uttrykt fra sentrum, skapte problemer med Sør-Sudan, som ikke kjente seg igjen i denne identiteten.

I første omgang skapte ikke denne identitetskonflikten de samme problemene i Darfur, derimot skapte konflikter med blant annet arabiske nomader av andre grunner enn etnisitet problemer. Etter hvert har etnisitet blitt mer og mer vektlagt innad i Sudan, noe som gjorde at de afrikanske folkeslagene i Darfur opplevde at regjeringen støttet grupperinger i Darfur på bakgrunn av etnisitet. Folk med afrikansk bakgrunn ble for eksempel kastet ut av både hæren og PDF.¹⁷⁰ Sentrum har dermed frontet en identitet uforenlig med store deler av innbyggerne i Sudan sin selvforståelse. Når dette blir kombinert med Hasan al-Turabis islamistiske prosjekt, som ikke var forenlig med sufismen i Darfur får man en nærmest total identitetsmessig og etnisk fremmedgjøring av store deler av befolkningen som bor utenfor sentrum, og dette fører til polarisering i Darfur og Kordofan som har både afrikanske og arabiske etniske grupper.¹⁷¹

---

¹⁶⁸ De Waal and Justice Africa, *War in Darfur and the Search for Peace*, side 74-75.

¹⁶⁹ Ibid., 120-22.

¹⁷⁰ UNCA, "Sherria Brotherhood and Peaceful Coexistence Conference 31st of May - 2nd of June, 2005."

¹⁷¹ De Waal and Justice Africa, *War in Darfur and the Search for Peace*, side 93 og 98.

5. Paramilitarisme i Sudan og Darfur

Dette kapittelet vil forsøke å klargjøre og analysere hvordan militariseringen av det sudanesiske samfunnet har påvirket Darfur, det vil ta for seg PDF-loven som jeg har referert til flere ganger i oppgaven og det vil vise hvordan staten Sudan falt for fristelsen til å mobilisere militser og paramilitære parallelt med den regulære hæren.

Fenomenet stammemilitser er godt dekket i sekundærlitteraturen og ekstensivt forsket på særlig innad i Sør-Sudan. Denne oppgaven skal fokusere på *janjaweed* og andre paramilitære styrker, som i likhet med PDF og *Murahilin* i Kordofan koordinerer offensiver mot både sivile og opprørsgrupper sammen med den regulære hæren.¹⁷² Oppgaven viser for eksempel at den såkalte PDF-loven gjorde det mulig å institusjonalisere en form for ekstrem stammekrig i periferien og i de rurale områdene, altså at måten man kriget på ble den samme, med et nasjonalt rammeverk for mobilisering av paramilitære og med moderne våpen.

5.1 Definisjon av paramilitære styrker og *janjaweed*

Etter å ha gjennomgått både sekundære og primære kilder rundt begrepet *janjaweed* og paramilitære styrker vil jeg presentere hva som på mange måter kan sies å være fellesnevnerne i sekundærlitteraturen og media. *Janjaweed* er fellesnevneren på nomadiske arabiske militser i Darfur, som fra 2003 og til og med 2010 kjempet for regjeringen, mot opprørsgruppene og sivile som tilhørte etniske grupper assosiert med opprørsstyrkene.

Janjaweed er ikke navnet på en formell paramilitær enhet underlagt den sudanesiske hæren, men heller en fellesbetegnelse på arabiske militssoldater som etter hvert har blitt integrert i forskjellige paramilitære enheter i samband med den sudanesiske hæren.¹⁷³ Eksempler på slike enheter er; «The Nomad Protection Force» og «*Quwat al Saalam*» i tillegg til de såkalte «Popular Defence Forces», men jeg argumenterer for at det er forskjell på disse og *janjaweed*, samt at det nok er bedre å si at PDF-loven har vært brukt som rammeverk for å rekruttere folk til *janjaweed* og kunne gi dem våpen på samme måten som med *Murahilin* i Kordofan.¹⁷⁴ Per 2014 har mange av gruppene som opererte som *janjaweed* uten å være inkorporert i andre grupper blitt samlet i en såkalt «Rapid Support Force» som har blitt flyttet til Kordofan for å

---

¹⁷² Med offensive mener jeg spesifikke angrep av hæravdelinger supplert med paramilitære styrker for å angripe opprørerne og deres baser, samt offensive for å fordrive deres antatte støttespillere fra et geografisk område.

¹⁷³ UN, "Report of the International Commission of Inquiry on Darfur to the United Nations Secretary-General Pursuant to Security Council Resolution 1564 of 18 September 2004 " side 32.

¹⁷⁴ De Waal and Justice Africa, *War in Darfur and the Search for Peace*, side 113-14.

bekjempe opprøret som pågår der.¹⁷⁵ Dette er en direkte konsekvens av at opprørsgruppene fra Darfur har alliert seg med SPLM-N i Kordofan, og det betyr at *janjaweed* i enda større grad blir regularisert.¹⁷⁶

Janjaweed er et begrep nært knyttet til arabiske nomader, både fra Tsjad og Sudan, og som var knyttet til kvegtyveri, landeveisrøveri og *ghazwa*.¹⁷⁷ For å oppfylle kriteriet om å være *janjaweed* måtte en i utgangspunktet være araber, og man måtte kjempe på regjeringens side mot opprørerne. I en rapport fra Human Rights Watch, som jeg vil gå igjennom i detalj senere, refereres de til som «allied and loyalist tribes» og som «volunteers»¹⁷⁸

Begreper som *murahilin* og *fursan* er som tidligere nevnt nært beslektede begreper om arabiske militser i Sudan, men disse er sjeldnere brukt i Darfur av flere grunner. *Fursan* har en svært positiv ladning, og er det navnet militsene foretrekker å bruke på seg selv, med mindre de tilhører en mer regulær paramilitær enhet. *Murahilin* er et begrep som de arabiske militsene i sør-Kordofan og sør-Darfur brukte om seg selv, og det betyr de som vandrer og det relaterer til deres levevis.¹⁷⁹ I tillegg ga FN ut en oversiktsrapport i 2004, hvor de definerer *janjaweed* som «arab nomad militia». Deres rolle, og et av de største problemene i konflikten, har ifølge denne rapporten vært å angripe og fordrive sivile.¹⁸⁰

Arabere og paramilitære styrker

En av hovedgrunnene til at man brukte arabiske nomader som *janjaweed*, handler om deres mulighet for mobilisering langs stamme- og klanlinjer, samt at de som nomader er svært mobile og kan dekke store områder i Darfur som regjeringen ikke kan. I tillegg trakk man fram «Arab Gathering» og deres budskap om «Arab Supremacy», noe som gjorde at fattige rurale nomader fra Darfur og de rike elitene i Khartoum, begge av arabiske herkomst, kunne finne felles mål.¹⁸¹ Dette har vært en av grunnene til at de arabiske stammene i nord-Darfur har vært villige til å mobilisere, denne kunstige fellesetniske solidariteten som også ble brukt under den fur-arabiske krigen.

---

¹⁷⁵ Sudan Tribune, "Sudanese Army Recaptures Rebel-Held Area in South Kordofan," *Sudan Tribune* (2014).

¹⁷⁶ Ibid.

¹⁷⁷ Dette er et arabisk begrep som omfatter nomader, i utgangspunktet beduiner på den arabiske halvøy, sin tradisjonelle måte å plyndre på, en slags lavintensitets stammekonflikt.

¹⁷⁸ Watch, "Darfur Documents Confirm Government Policy of Militia Support".

¹⁷⁹ UN, "Report of the International Commission of Inquiry on Darfur to the United Nations Secretary-General Pursuant to Security Council Resolution 1564 of 18 September 2004" side 21.

¹⁸⁰ Ibid., side 27 og 32.

¹⁸¹ Harir, Tvedt, and Nordiska Afrikainstitutet, *Short-Cut to Decay: The Case of the Sudan*, side 174 og 75.

I 2004 ga FN ut en rapport i sammenheng med en spesialkomite som tok for seg Darfurkonflikten. FN har gjennom intervjuer, øyenvitneobservasjoner og lignende kartlagt forholdet mellom den sudanesiske hæren, etterretningsvesenet, *janjaweed*, PDF og så videre. Denne har mange gode observasjoner, og er både grundig og velskrevet, men den trekker noen slutninger som jeg vil diskutere.¹⁸²

Den ene påstanden er at PDF, *janjaweed*, *fursan* og politi i stor grad er utskiftbare definisjoner. Jeg vil heller hevde at det faktisk er slik at det finnes en egen PDF-lov, gjør det mulig å bruke det lovverket til å gjennomføre en «lovlig» mobilisering og bevæpning av *janjaweed* og bruke dem som paramilitære styrker, og at de er markant forskjellige fra de PDF-styrkene som kjempet i sør-Sudan og Kordofan og som var en del av et islamistisk prosjekt.¹⁸³

Janjaweed og det mer positivt ladede *fursan* er heller mer sammenlignbare med *murahilin* som en ad-hoc militærstyrke enn med de urbant mobiliserte PDF. På den andre siden ble det mobilisert PDF ruralt også, men jeg vil argumentere for at det er forskjeller på nivået av treningen de fikk, hvordan deres relasjon til den regulære hæren var og hvilke oppgaver de skulle utføre.¹⁸⁴ Forskjellen ligger altså i at de rurale PDF ofte var eksisterende militser som havnet inn under loven fordi de etter hvert ble væpnet av regjeringen, mens det ble mobilisert faktiske sivile både på landsbygden og i byene. De eksisterende militsene beholdt navnene de hadde gitt seg selv eller fikk av ofrene sine, som *janjaweed*, *fursan* og *murahilin*.

Målet med PDF-loven var å skape et felles paraplybegrep som skulle gjøre det mulig å mobilisere store mengder med paramilitære for å supplere den regulære hæren, under en felles kommandostruktur. Dette ble aldri noen suksess, da man fikk mange forskjellige militser i både Kordofan, Sør-Sudan og Darfur som skapte sine egne relasjoner med den regulære hæren, og som aldri kom inn under PDF på den måten som det var ment at de skulle.¹⁸⁵ Dette kan være påvirket av at stammelojalitet er viktigere enn lojaliteten til regjeringen og til det islamistiske prosjektet til Sadiq Al-Mahdi. Etter hvert som Hasan Al-Turabi fikk mer makt i

---

¹⁸² UN, "Report of the International Commission of Inquiry on Darfur to the United Nations Secretary-General Pursuant to Security Council Resolution 1564 of 18 September 2004".

¹⁸³ Salmon, "A Paramilitary Revolution: The Popular Defense Forces," side 16-17.

¹⁸⁴ Ibid., side 15.

¹⁸⁵ Murahilin, Anya Nya 2 og *fursan* er eksempler på disse militsene.

regjeringen, fortsatte han det islamistiske prosjektet innenfor PDF, men hans var forskjellig fra Sadiq Al-Mahdi.¹⁸⁶

Det er også viktig å få med at de fleste militsene som kommer inn under begrepet *janjaweed*, har eller har hatt en svært nær tilknytting til den regulære sudanesiske hæren, til den sudanesiske staten eller til en eller flere av de paramilitære styrkene som «Border Guard».¹⁸⁷ De utgjør jo i stor grad mesteparten av de paramilitære styrkene som opptrer i Darfur og en av de mest gjenkjennbare angrepsmåtene i Darfur var at flyvåpenet bombet før *janjaweed* angrep kort tid etterpå. Man kan og bør skille de forskjellige gruppene fra hverandre, men samtidig være bevisst at det finnes kontakt mellom paramilitære og folk fra de forskjellige nivåene av den sudanesiske staten, hæren og det generelle maktapparatet.

Til slutt er det en interessant observasjon at mange av de nomadeleirene som *janjaweed* og militser sprang utfra, hovedsakelig inneholdt unge menn som var isolert fra stammens tradisjonelle ledere.¹⁸⁸ Det var disse som oftest mobiliserte når zaghawa-nomader eller fur-bønder stjal dyr fra flokkene deres. Dette mønsteret ser vi også hos nuer-folket i sør-Sudan, da deres såkalte «White Army» var en svært løst organisert gruppe som drev kveg under den sesongbaserte vandringen, og som oftest grep til våpen når folk fra nabostammen murle kom for å plyndre kveg fra dem. Dette har en kulturell basis i sør-Sudan, hvor folk som murle, dinka og nuer bruker kveg til å betale medgift, og hvor det som i resten av Sudan finnes store mengder unge menn uten muligheter for å få jobb eller utdanning.¹⁸⁹

5.2 Militarisering

Militariseringen i Sudan og Darfur gjennomsyrrer alle deler av samfunnet, fra politikken via media til de tradisjonelle administrative stillingene som fortsatt eksisterer i Darfur. Stammeadministrasjonen som utgjør «Native Administration» og som i utgangspunktet ble fjernet av regjeringen i Khartoum, har fått nytt liv som instrument for regjeringens mobilisering av det de kaller «allied and loyalist tribes».¹⁹⁰ Dette gjelder selvfølgelig ikke de

---

¹⁸⁶ Salmon, "A Paramilitary Revolution: The Popular Defense Forces," side 11. Sadiq al-Mahdi var lederen for Ansar og Umma, og er i teorien en Sufi sheikh, mens Hasan al-Turabi var nærere knyttet til det muslimske brorskap i Egypt.

¹⁸⁷ Harir, Tvedt, and Nordiska Afrikainstitutet, *Short-Cut to Decay: The Case of the Sudan*, side 187-88.

¹⁸⁸ De Waal and Justice Africa, *War in Darfur and the Search for Peace*, side 30.

¹⁸⁹ Darfur Assessment Mission, "Assessment of Conflict Affected Populations in Kabkabiya & Kutum Localities, North Darfur State," (2004): side 32.

¹⁹⁰ Watch, "Darfur Documents Confirm Government Policy of Militia Support".

etniske gruppene som man anser som et problem, de har heller fått en svakere administrasjon som følge av de lokale elitenes konflikt med den sentrale regjeringen.

Militariseringen vi har sett i Darfur tok i utgangspunktet i bruk mekanismer for mobilisering som allerede fantes der, men dette forandret seg etter hvert som regjeringen i større grad ble involvert i konfliktene som fortsatte å ulme etter masalit-araber krigen. Innføringen av PDF-loven var en del av Sadiq al-Mahdis islamistiske prosjekt og den skulle skape en motvekt til hæren som han mistrodd. Dette ble videreført av Omar Bashir og Hasan al-Turabi etter kuppet i 1989.¹⁹¹ Det islamistiske prosjektet til Hasan Al-Turabi var i større grad knyttet til Egypt, og han var i opposisjon til de tradisjonelle *Mahdist*- og sufi-dominerte partiene i Sudan.

Paramilitær mobilisering

I perioden 1989-1997 var PDF et av de viktigste verktøyene for å mobilisere samfunnet og for å supplere hæren som kjempet i Sør-Sudan og Kordofan.¹⁹² Dette ga både legitimitet til mange av militsene som allerede fantes i Sudan og det ga regjeringen et verktøy for å kunne bevæpne nye grupper, forsyne dem med ID kort som identifiserte dem som PDF og det økte mengden tropper på bakken. Man fikk dermed sementert tradisjonen for å bevæpne de delene av samfunnet i Darfur, Nuba Mountains og Sør-Sudan som var interessert i å samarbeide med regjeringen eller i det minste angripe regjeringens fiender.

Selv om utgangspunktet til PDF var ganske annerledes enn den rollen det fyller i dag, som er å utstyre eksisterende militser i periferien samt å tilrettelegge for mobiliseringen av slike styrker, lever loven i beste velgående nettopp av denne grunn.¹⁹³ Dette er kanskje den viktigste levningen fra Popular Defense Forces, som på 1990-tallet supplerte den sudanesiske hæren med villige rekrutter til å kjempe *jihad* i Sør-Sudan. Allikevel var en av de viktigste støttepilarene for at ordningen ble anvendt i så stor grad som den ble, eksisterende militser hos de arabiske nomadene som fantes i Kordofan og Sør-Darfur.

I 2003 er argumentasjonen for bruken av paramilitære styrker at hæren hadde nok problemer i Sør-Sudan, og dermed fikk man legitimert bruken av «lojale stammer» i utsatte områder som støttetropper. Dette kombinert med Hasan al-Turabis ideologi om at den sudanesiske hæren på sikt skulle erstattes av en islamsk folkehær ga gode vilkår for paramilitære styrker som falt

---

¹⁹¹ Salmon, "A Paramilitary Revolution: The Popular Defense Forces," side 15-17.

¹⁹² Ibid., side 15.

¹⁹³ Ibid., side 15-16.

utenfor hærens direkte kontroll og system. Etter hvert mistet Hasan al-Turabi makten, og PDF fikk en nedgang i mengden soldater de klarte å rekruttere, og prosjektet sto svært svakt i 2000. Færre midler og ressurser er knyttet til PDF og de er i større grad avhengig av lokale krefter, prosjektet møtte motstand i byene. I Darfur er disse lokale kreftene de samme arabiske militsene som fikk våpen fra både PDF, tsjadiske opprørere og Gaddafi på 80- og 90-tallet. Dermed sto disse arabiske militsene klare til å bli mobilisert da opprørsstyrkene angriper i 2003.

Når dette blir kombinert med en nesten total mangel på et fungerende sikkerhetsapparat og at de gruppene som er PDF eller blir assosiert med PDF skal fungere som ad hoc politi/militære, i en region som flommer over av håndvåpen, har man store sikkerhetsmessige utfordringer.¹⁹⁴ Regjeringen skyldte denne generelle ufreden på landeveisrøvere og opprørsgrupper, og det vil være naivt å anta at disse ikke er med på å skape en utrygg situasjon, men en fungerende stat vil være i stand til å opprettholde et minimum av sikkerhet. Det finnes flere eksempler på tilfeller i grenselandet mellom sør- og nord-Sudan, altså i Kordofan, Den Hvite Nilen og Bahr el-Ghazal på at selv om man flyktet til politistasjoner så ble man ikke beskyttet.¹⁹⁵

Sikkerhetsapparatet i Darfur stort sett alltid har vært underdimensjonert og underbemannet, men det finnes flere faktiske eksempler hvor enten politi eller hærstyrker har prøvd å skille grupper som har vært i konflikt.¹⁹⁶ Dette skjedde nesten utelukkende før opprøret, etter opprøret har sikkerhetsstyrkene i vist liten interesse for å beskytte egen befolkning, men det viser en interesse for å beskytte en egen befolkning som i det minste eksisterte på et grunnleggende plan hos politi og militæret før opprøret.¹⁹⁷

Hæren i Sudan er en av de viktigste arbeidsgiverne i landet, og folk fra marginaliserte områder som Darfur endte ofte opp her. Dette i kombinasjon med mengden av unge arbeidsløse menn som fantes i regionen, så var det enten det kommersialiserte jordbruket i nord-Sudan og langs Nilen eller hæren som var arbeidsgiver. Sett i lys av at Sudan hadde utkjempet to langvarige borgerkriger mot sør-Sudan og en av dem startet med et mytteri fra den sudanesiske hæren, måtte nok SAF finne sine rekrutter fra andre områder, og i Darfur er fur-folket en klar majoritet og kanskje en av de største etniske gruppene i et Sudan hvor sør-Sudan er ekskludert.

---

¹⁹⁴ Ibid., side 29.

¹⁹⁵ UN, "Report of the International Commission of Inquiry on Darfur to the United Nations Secretary-General Pursuant to Security Council Resolution 1564 of 18 September 2004".

¹⁹⁶ Ibid., side 27.

¹⁹⁷ James Morton, "Conflict in Darfur, a Different Perspective," *HTSPE* (2004).

Uklare skillelinjer

Situasjonen forandret seg da konflikten brøt ut. Nettopp fordi partene konflikten i Darfur organiserte seg etter etnisitet, begynte både politi og militæret å anse alle medlemmer av de etniske gruppene som utgjør opprørsstyrkene som en del av konflikten. Dette er svært typisk for konflikter hvor militser utgjør store deler av de kjempende styrkene, hvor de i liten grad har militær trening, og hvor det er uklare skillelinjer for hvem som kan regnes som mål. Uten uniformering, anerkjente strukturer innad i sikkerhetsapparatet og standardiserte kjennemerker er det nesten umulig å skille en deltaker i militsen til beni halba, *fursan*, fra en deltaker i PDF. *Janjaweed* kan være medlemmer av PDF, sin egen stammemilits og Border Intelligence Guard samtidig, uten å inneha en uniform eller ID-papirer.

Dette gjør det vanskelig å skille mellom sivile og stridende, særlig når man mobiliserer enten langs stamme- eller etniske-linjer, hvor man dermed assosierer en hel etnisk gruppe eller stamme med en aktør.¹⁹⁸ Forskjellen på om man er i strid eller ikke kan være om man bærer våpen, mens i moderne hærer er det en hel del krav før man kan regnes som et legitimt mål. Dette kommer frem når *janjaweed*, som er en av gruppene denne oppgaven skal ta for seg, blir synonymt med arabisk nomade eller at fur, zaghawa og masalit blir synonymt med opprørerne.

Opprettelsen av paramilitære enheter er også et ledd i militariseringen av det sudanesiske samfunnet. Dette er selvfølgelig ikke utelukkende begrenset til Darfur, men i Darfur ble de ofte integrert i forskjellige enheter for å skape en forvirrende situasjon for det internasjonale samfunnet. Man bruker i dag ofte begrepet sikkerhetsstyrker om disse og dette er i seg selv interessant, når dette begrepet blir en substitutt for politi eller militære. Dette er nettopp fordi grensene mellom disse og paramilitære styrker er så diffuse at man sitter igjen med mange væpnede grupper som ikke har noen offisiell plass i militærhierarkiet. Dette gjelder jo ikke PDF som har en lovmessig legitimitet i Sudan, mens de irregulære styrkene som *janjaweed* utgjør ofte har blitt integrert i grupper som Border Intelligence Guard eller blitt satt sammen for å fungere som en operativ enhet sammen hæren.¹⁹⁹

Særlig mobiliseringen av *janjaweed* for å inkorporere dem i den såkalte Border Intelligence Guard, som har hatt som hovedoppgave å patruljere Darfur, virker til å være viktig for

---

¹⁹⁸ De Waal and Justice Africa, *War in Darfur and the Search for Peace*, side 5-6.

¹⁹⁹ UN, "Report of the International Commission of Inquiry on Darfur to the United Nations Secretary-General Pursuant to Security Council Resolution 1564 of 18 September 2004 " side 26-30.

regjeringen. Dette kan være påvirket av at regjeringsstyrkene i stor grad ble begrenset til byene etter de første angrepene og denne mobile enheten herjet i hele Darfur, og begrenset dermed mobiliteten til opprørsstyrkene.²⁰⁰

Krigføring i Darfur

Krig i Darfur har som i andre savanneområder vært diktert av mobilitet og muligheten til å forsyne styrkene sine. Krigen mellom Tsjad og Libya viste hvor effektive nomader kan være, særlig når de har byttet ut kamelen og hesten med pickup-lastebiler. Både den libyske og sudanesiske hæren er modellert etter europeiske hærer, som er svært effektive i kriger hvor de kan møte en hær av samme type og vinne slag. Kombinasjonen av flyvåpen, tanks, samband, og kjøretøy til å frakte soldater og utstyr gjør at dette er en enormt kostnadskrevende operasjon, og den krever mengder med spesialister for å fungere. Når alt fungerer er det få irregulære styrker som har mulighet til å slå dem, særlig med tanke på at man i disse tilfellene trenger en mengde spesialisert utstyr bare for å oppdage motstanderen.

Kontrasten til zaghawa og gorane nomader om bord i pickuper påmontert maskingevær og antitankvåpen er slående, som oftest hadde de kun forsyningene de kunne bære med seg tilgjengelig og intet flyvåpen til å støtte dem.²⁰¹ Fordelen disse styrkene hadde i det åpne slettelandet og ørkenen som finnes i B.E.T, Wadai, Darfur og Fezzan, var kjennskap til oaser og dermed tilgang til vann, samt at de var voldsomt mobile og dermed vanskelige å oppdage annet enn fra lufta. Denne taktikken har også blitt brukt av opprørsstyrkene i Darfur, og paramilitære styrker som *janjaweed*, nemlig bruken av kjøretøy kombinert med hester og kameler. Selv om hester og kameler har blitt byttet ut med Toyota Hilux pickuper, og spyd har blitt erstattet av moderne angrepsrifler, spiller fortsatt hesten og kamelen en viktig rolle for å forflytte seg i Darfur.

Angrepene på garnisonen i Kutum, angrepet på Omdurman og angrepet på den militære flyplassen i El-Fashir er alle eksempler på hvordan opprørsstyrkene i Darfur har benyttet lignende taktikker. Som da Tsjads hær slo Gaddafis styrker ved Fada og ødela flybasen i Wadi Doum i 1987. Forskjellene mellom disse forskjellige slagene er hvor godt befestet de var, og hvilke aktører som var involvert, men det er blitt fokusert lite på krigføringsaspektet i sekundærlitteraturen om Darfur, utover J. Millard Burr og Robert O. Collins «*Darfur, The*

---

²⁰⁰ Salmon, "A Paramilitary Revolution: The Popular Defense Forces," side 30.

²⁰¹ Burr and Collins, *Darfur : The Long Road to Disaster*. Unntaket her er selvfølgelig når Frankrike valgte å støtte dem via Fremmedlegionen og med flyvåpenet sitt.

Long Road to Disaster», samt artikler fra Small Arms Survey. Mangelen på fokus på krigføringen gjør at sekundærlitteraturen mangler komponenter for å forklare for eksempel hvorfor krigen ikke har blitt vunnet av regjeringen, hvorfor de fredsbevarende troppene kommer til kort og lignende.

FNs rapport fra 2004, beskriver den regulære hærens tilstedeværelse i Darfur som svak, stort sett begrenset til baser og garnisoner rundt de urbane områdene.²⁰² Angrepene på to forskjellige militærkolonner av opprørsstyrkene i 2006 viste hvor effektive opprørsstyrkene kunne være. Begge disse kolonnene besto av opp mot tusen mann, og resultatet ble at opprørsstyrkene fikk tak i både kjøretøy, tunge våpen og ammunisjon. Et av sikkerhetsproblemene som legges til grunn for den økende volden i Sherria, sør-Darfur, er nettopp at regjeringsstyrkene trakk seg fra området, sammen med demobiliseringen av birgid fra PDF og NS.²⁰³

Mange vil nok argumentere for at både opprørsstyrkene i Darfur og de paramilitære enhetene har en måte å føre krig på som ligner på det som defineres som geriljakrig. Jeg vil argumentere for at det er mer komplisert enn som så. Den tradisjonelle *ghazwa* som en form for raid eller lavintensitetskonflikt og som motiveres av ressurskonkurransen. Den kjennetegnes i regionen Darfur og Wadai av ryttere, enten på kamel eller hest, og stammekriger foregår på stort sett samme måte om enn i en større skala. Utviklingen av denne formen for kriging etter innførselen av automatvåpen har ført til enda større tap av menneskeliv og fratatt de tradisjonelle ledernes tropper muligheten til å regulere volden i Darfur, derfor har også disse anskaffet seg våpen. Hver stamme har egne militser og hver stamme har våpen, noe som gjør at man forsøker å oppnå sine mål ved bruk av ekstrem vold.

Delkonklusjon

En delkonklusjon vil være på plass nå som det har vært såpass mange kapitler, og særlig siden dette kapitlet har vært et analysekapittel. Sudan har et svært militarisert samfunn, hvor mobilisering av nok styrker til å bekjempe opprørsgruppene i sør-Sudan og senere i Darfur og Kordofan har preget politikken. Tendensen til å behandle politiske problemer som militære, og dermed løse dem militært er vanlig. Samfunnet i de perifere områdene i Sudan og i grenselandet mellom nord og sør er preget av tradisjonelle samfunnsstrukturer, og disse har

---

²⁰² UN, "Report of the International Commission of Inquiry on Darfur to the United Nations Secretary-General Pursuant to Security Council Resolution 1564 of 18 September 2004 " side 26-27.

²⁰³ UNCA, "Sherria Brotherhood and Peaceful Coexistence Conference 31st of May - 2nd of June, 2005."

vært utnyttet av regjeringen gjennom en institusjonalisering av militssystemet i Sudan. Staten er også villig til å utnytte latente konflikter mellom grupper, som den ofte selv ved neglisjering har vært med på å skape, til å mobilisere styrker som kan supplere hæren deres. Dette betyr at man får en avhengighetsdimensjon mellom staten og de lokale elitene, hvor staten trenger soldater og de lokale elitene trenger penger, land, våpen og ammunisjon.

Hæren til Sudan har hatt problemer med å slå opprørerne i Sør-Sudan, og har hatt lignende problemer med å få til avgjørende slag og kamper i Darfur. I konflikten med sør-Sudan ble ikke-muslimer fienden, og det var langs disse linjene deltakerne i konflikten i stor grad mobiliserte. I Darfur har polariseringen gått langs etniske linjer, skillet er arabere mot afrikanere.

De paramilitære styrkene har mindre stridstrening enn de regulære styrkene, og har historisk vist like mye interesse for plyndring som for å bekjempe opprørere. De har også vært involvert i flere massakre, hvor de har tatt hevn mot de etniske gruppene de har vært i konflikt med før de ble knyttet til regjeringen. I tillegg har de vist liten interesse for å skille mellom sivile og stridende, og dette skillet er i utgangspunktet uklart i en region hvor mesteparten av de stridende styrkene har varierende grad av uniformer og kjennetegn som kan skille dem fra sivile.

Janjaweed som begrep har historisk vært synonymt med de arabiske militsene som kjempet i to separate kriger i Darfur, før konflikten jeg ser på brøt ut. Dette betyr at det eksisterer et begrep og en diskursiv tanke blant de bofaste om at *janjaweed* er arabere og at måten å krige på favorisert blant araberne er nært knyttet til dette begrepet, siden majoriteten er nomader. Dette kommer fra sekundærlitteraturen skrevet om emnet, men det er hensiktsmessig for denne oppgaven å utforske de mange begrepene som brukes om paramilitære grupper i Darfur, både de lokalt tilknyttede som *fursan* og *janjaweed* og de opprettet av regjeringen som PDF, Border Guard etc. Det er også viktig å prøve å få klarhet i rollene deres, i den grad dette er mulig å skille ut.

6. Kronologisk analyse av paramilitære i Darfur

Dette kapittelet vil være en kronologisk gjennomgang av det tilgjengelige kildematerialet om Darfur og konflikten der. Jeg vil fokusere på å analysere hvordan de forskjellige paramilitære styrkene omtales i kildematerialet og hvordan relasjonene mellom hæren, paramilitære og militser blir portrettert.

Mengden kildemateriale jeg har tilgjengelig fra de to forskjellige periodene jeg har valgt å dele konflikten opp i er svært ulik. Jeg har store mengder tilgjengelig fra 2006-2010, og færre dokumenter tilgjengelig fra 2003-2004, hovedtyngden i den første perioden ligger klart i 2005 og 2006. Størsteparten av de kildene jeg har tilgjengelig fra 2005 er såkalt «Tribal Reconciliation Conferences» og dermed viser dokumentene fra denne perioden svært godt relasjonene mellom de forskjellige stammene. Jeg supplerer derfor med Human Rights Watch rapporter og FNs «Report of the International Commission of Inquiry on Darfur to the United Nations Secretary-General» som jeg vil anse som en svært viktig kilde, da den gir en bred oversikt over relasjonene mellom de forskjellige stridende på regjeringens side.

2006-2010 har store mengder med daglige rapporter fra FN, som beskriver sikkerhetssituasjonene i de forskjellige regionene i Sudan, samt en del intervjuer og lignende. Jeg vil unngå å knytte meg for nært opp til kildene og rapportene, men jeg vil når det er nødvendig og fruktbart reflektere over begrepsbruken i kildene.

6.1 *Janjaweed* 2003-2005

Dette underkapittelet vil ta for seg *janjaweed* og andre paramilitære styrker og deres rolle tidlig i Darfur-konflikten. Det er her det internasjonale samfunnets bilde av *janjaweed* som en horde av arabiske nomader som massakrerte og fordrev bofaste og fredelige bønder utviklet seg, først og fremst fordi det var denne fremgangsmåten som ble brukt. Opprørsstyrkene hentet sine folk fra spesifikke etniske grupper, eller ble i hvert fall assosiert med dem, og det var ved konfliktens utbrudd få militser blant fur eller masalit som ikke deltok i opprørsstyrkene. Dette betydde at angrepene fra *janjaweed*, hæren og andre paramilitære enheter på landsbyer befolket av folk assosiert med opprørsgruppene, møtte liten eller ingen motstand. En faktor her er også at de militsene som fantes hos de bosatte i 2003 hadde blitt med i opprørsstyrkene og var i felt da angrepene kom. Angrepene på sivile mål var og er en svært kynisk strategi, satt i verk for å fjerne de sivile støttespillerne til opprørsstyrkene, både de antatte og reelle

Konfliktutbrudd i 2003 og militære mangler i Darfur

I 2003 bryter konflikten ut for fullt i Darfur, med angrep på den militære flyplassen i El-Fashir. Konsekvensen av dette er at regjeringsstyrkene trekker troppene sine tilbake fra landsbygden og konsentrerer dem om byene hvor militæret har baser.²⁰⁴ Regjeringsstyrkene fremstår på dette tidspunktet som ute av stand til å møte opprørsstyrkene militært, og med størsteparten av hæren sin mobilisert langs grensene til det som i dag er Sør-Sudan, henvender de seg til lokale stammeledere for å supplere hæren sin. Disse stammelederne, som har erfaringer fra krigen mellom Libya og Tsjad samt tilgang på våpen via disse kanalene, blir av regjeringen lovet økonomiske fordeler for å delta i kampene mot opprørsgruppen.²⁰⁵

Som jeg har skrevet om tidligere er dette på ingen måte en uvanlig strategi fra regjeringens side i Sudan, brukt i Nuba Mountains, Sør-Sudan og Kordofan. I Nord-Darfur er alle faktorene på plass, med marginaliserte stammer utsatt for tørke som har blitt drevet sørover.²⁰⁶ Disse mobiliserer villig under Musa Hilal som blir beskrevet som en alliert leder og man får ordre fra høyeste regjeringshold om å mobilisere «volunteers» og bekjempe opprørerne og deres allierte.²⁰⁷ Dette leder til demobilisering av etniske grupper som kan anses som suspekte av sikkerhetsstyrkene, eksemplifisert av 400 birgid som blir demobilisert fra PDF og NS, samt angrep på jebel mileri stammen etter at de opprettet sin egen milits for å forsvare seg mot *janjaweed* og militser fra gimr stammen.²⁰⁸ Resultatet blir en polarisering langs etniske linjer, hvor stammer med arabisk bakgrunn blir betraktet som lojale, mens stammer med afrikansk bakgrunn blir ansett som illojale, selv om denne fremstillingen ikke er absolutt.

Latente konflikter, som den mellom zaghawa og *abbala* arabiske-nomader og mellom birgid og zaghawa fører til at konfliktspekteret får flere dimensjoner enn kun lojale stammer mot illojale. Dette vil belyses senere, men fellesnevneren er at integriteten til regjeringen ovenfor de arabiske nomadene ikke strekker seg lenger enn at de allierer seg med de gruppene som er villige til å kjempe på deres side, i første omgang arabere og gimr, men senere birgid og berti.

---

²⁰⁴ UN, "Report of the International Commission of Inquiry on Darfur to the United Nations Secretary-General Pursuant to Security Council Resolution 1564 of 18 September 2004 " side 22-23.

²⁰⁵ Watch, "Darfur Documents Confirm Government Policy of Militia Support " side 7-9.

²⁰⁶ "Abuses by the Government-Janjaweed in West Darfur," (2004): side 7.

²⁰⁷ Deres allierte blir i dette tilfellet sivile medlemmer av de stammene som utgjør opprørsstyrkene.

²⁰⁸ UNCA, "Sherria Brotherhood and Peaceful Coexistence Conference 31st of May - 2nd of June, 2005."; UNMIS, "Ntf on the Arrest of Amir-Hafiz El Shiekh, the Amir of the Misseriya Tribe."

Mobilisering av «volunteers» og ansvarsfraskrivelse

Statsapparatet i Sudan samarbeider aktivt med det lokale sivile administrasjonsapparatet, samt de tradisjonelle lederne. De er tradisjonelle autoriteter og som har en viss legitimitet fra «Native Administration». Kombinert med PDF-loven får regjeringen og deres allierte både juridisk hjemmel og en rasjonalisering om at politiske problemer måtte løses militært. Parallelt med at det kommer innrømmelser fra sentralt hold om problematikken rundt de militsene som opererer i regionen, her beskrevet med begrepet *janjaweed*, lover man å avvæpne disse gruppene.²⁰⁹

Det eksisterer en tendens til å fraskrive seg ansvaret for disse gruppene fra regjeringens side, ved å bruke den historiske tilknyttingen til begrepet *janjaweed* som banditter fra Tsjad. Dermed blir ansvaret lagt over på Tsjad for manglende grensekontroll, og med den ustabile situasjonen i Tsjad så er argumentet plausibelt, men det gjenspeiler kun deler av situasjonen. Vi kan også lese ut fra dette at problemet med opprørerne er det som skaper en såpass ustabil sikkerhetsmessig situasjon og dermed kan ikke den sudanesiske hæren utføre oppgavene den er satt til. Regjeringen i Sudan definerer sine allierte som PDF, og begrunner dette i at *janjaweed* og opprørsstyrkene har gjort regionen utrygg.²¹⁰ Det kommer en resolusjon fra FN i 2004, med ordre om å avvæpne de paramilitære gruppene ansvarlig for den etniske rensingen, uten at dette blir gjennomført.²¹¹

Det mobiliseres også militser i Sør-Darfur fra *baqqara*-stammene, men dette møter motstand fra tradisjonelle ledere som er lei av å føre krig og som har mye å tape.²¹² Til forskjell fra sine stammefeller fra nord-Darfur, har de arabiske *baqqara* stammene klart definerte *dar* og de bor i et av de beste beite- og jordbruksområdene i regionen. De har kjempet i flere år for regjeringen som *murahilin* og i krigen mellom fur og araberne, uten å sitte igjen med noe for dette.

Taktikken til *janjaweed* blir som tidligere nevnt å fordrive sivile fra landsbyene sine, slik at opprørsgruppene ikke kan hente støtte der, og man får rapporter om utallige brudd på

---

²⁰⁹ Watch, "Darfur Documents Confirm Government Policy of Militia Support ".

²¹⁰ Regjeringen vil i størst mulig grad legge skylden for situasjonen i Darfur på *janjaweed* eller andre og distansere seg fra disse.

²¹¹ UN Security Council, "Resolution 1556," *United Nations Security Council* (2004); Reuters, "Darfur Rebels Say Militias Still on Offensive," *Sudan Tribune* (2004).

²¹² Watch, "Darfur Documents Confirm Government Policy of Militia Support " side 7. Victor Tanner and Jérôme Tubiana, "Divided They Fall: The Fragmentation of Darfur's Rebel Groups " *Small Arms Survey* (2007): side 46-47.

menneskerettigheter samt bevisst fordrivelse av fur, masalit og zaghawa samt andre etniske grupper. *Janjaweed*-militserne lønnes via PDF i tillegg til at de plyndrer gruppene de angriper, og stjeler for eksempel bufe. Angrepene skjer ofte i operasjoner koordinert mellom regjeringsstyrkene og *janjaweed*, hvor også andre militser som den tilhørende gimr-stammen, PDF eller andre paramilitære enheter deltar.²¹³ Dette fører til at det blir vanskelig, om ikke umulig å skille de forskjellige gruppene fra hverandre ettersom de blir inkorporert i de stående styrkene innenfor et multiplum av paramilitære enheter som bærer navn som «Nomad Police», «Central Reserve Police» og «Border Guard».²¹⁴

Etnisk rensing i Darfur og internt fordrevne

Et av de implisitte målene til *janjaweed* og regjeringen er å bedrive etnisk rensing i Darfur, slik at man får de etniske gruppene assosiert med opprørsstyrkene i leirer. Tanken er å nekte opprørsstyrkene den mobiliteten som de har, samt å ødelegge rekrutterings- og forsyningsgrunnlaget deres. Dette benektes fra sentralt hold, men det dokumenteres i en rapport fra Human Rights Watch at dette er et uttalt mål fra sentralt hold.²¹⁵

Ved å endre demografien og skape en majoritet av arabiske nomader i områder tidligere befolket av bofaste, vil man sikre at disse områdene forblir lojale mot regjeringen. Man ønsker også at arabiske stammer fra Tsjad, som står mye svakere enn i Sudan, skal komme over grensen for å skape en demografisk majoritet.²¹⁶ En av de viktigste bakgrunnene til konflikten handler om marginalisering, og særlig problemene med tørke og ørkenspredning i nord-Darfur har ført til at mange nomader herfra allerede har forsøkt å flytte sørover. Dette kan også sees på som en av grunnene til at arabiske *abbala* nomader velger å kjempe for regjeringen, det samme gjelder eventuelle tsjadiske arabere som ønsker å komme til et område hvor de vil stå sterkere. Relasjonen mellom regjeringen og *janjaweed*, samt i noen grad gimr, blir dermed at regjeringen forsyner dem med midlene til å sikre seg egne *dar*, mens regjeringen får supplert sine tropper og får tilsynelatende en gruppe som de kan ta avstand fra til å være i fronten av konflikten.

Dette viser et avhengighetsforhold mellom regjeringen og de forskjellige militserne de knytter til seg i Darfur. Regjeringen lover å øke levestandarden i de arabiske stammenes områder og

---

²¹³ Mission, "Assessment of Conflict Affected Populations in Kabkabiya & Kutum Localities, North Darfur State."

²¹⁴ Flint, "Beyond "Janjaweed": Understanding the Militias of Darfur," side 22.

²¹⁵ Watch, "Darfur Documents Confirm Government Policy of Militia Support " side 8.

²¹⁶ Steve Bloomfield, "Aarabs Pile into Darfur to Take Land Cleansed by the Janjaweed," *Africa Correspondent* (2007).

lar dem tilegne seg de ressurser de kan fra sine naboer, i bytte så stiller de med soldater som hjelper regjeringen å utradere støttegrunnlaget til opprørsstyrkene. Dette viser en ekstrem militarisering av samfunnet, hvor både offisielle regjeringsorganer som den sivile administrasjonen, medlemmer av regjeringen og den regulære hæren alle kan fungere som kanaler til de paramilitære styrkene. Dette gjør det uoversiktlig for det internasjonale samfunnet å følge opp påstander om slik involvering, og mye av kontakten mellom de tradisjonelle lederne og regjeringsapparatet skjer nok via uformelle kanaler.

De internt fordrevne blir så samlet i leirer rundt de urbane sentraene i Darfur, hvor de skal beskyttes fra *janjaweed* og andre grupper som vil utnytte den ustabile sikkerhetssituasjonen. Det oppstår problemer når det blir en tendens fra regjeringen sin side til å inkorporere *janjaweed* i politiet og sikkerhetstjenesten, og at disse så skal beskytte de samme gruppene de har fordrevet.²¹⁷ Dette skaper i enda større grad utrygghet og øker på ingen måte tilliten til regjeringen og deres sikkerhetsstyrker. Grupper som har operert som *janjaweed* fortsetter å overta rollene tiltenkt den regulære hæren eller politiet, og ved å flytte dem over i politiet eller i enheter som «Nomad Police» forsøker man å legitimere disse gruppene. I realiteten skaper man en uoversiktig situasjon hvor det er vanskelig å stole på profesjonaliteten til sikkerhetsapparatet. Dette er nok en bevisst strategi fra regjeringen sin side, da dette gjør det vanskelig for FN eller lignende organisasjoner å få oversikt over hvilke grupper som er delaktige i angrepene.

Regjeringen og *janjaweed*

Jeg har diskutert relasjonene mellom regjeringen og *janjaweed*, samt de andre paramilitære styrken til dels i bakgrunnskapittelet og i analysekapittelet om militarisering i Sudan og Darfur. Dette har vært med fokus på deres rolle i konflikten, hvilke oppgaver de er tiltenkt og hvordan de er mobilisert.

Det finnes ekstensive bevis på samarbeid mellom *janjaweed* og de regulære styrkene på bakken, noe som allerede har blitt dokumentert både av primære og sekundære kilder.²¹⁸ Det er allikevel hensiktsmessig å få en gjennomgang på hvordan dette fungerer rent praktisk.

Det finnes i 2004 cirka 16 leirer benyttet av både *janjaweed* alene og i samarbeid med den regulære sudanesiske hæren, som er dokumentert av HRW.²¹⁹ Leirene ligger spredt utover

---

²¹⁷ Watch, "Darfur Documents Confirm Government Policy of Militia Support " side 10.

²¹⁸ Ibid.; Reuters, "Darfur Rebels Say Militias Still on Offensive."; Flint, "Beyond "Janjaweed": Understanding the Militias of Darfur."

sentrale og nordlige deler av Darfur, og har forskjellige tropper som oppholder seg der. Disse leirene ligger svært ofte i landsbyer hvor lokalbefolkningen har blitt fordrevet, og det blir også beskrevet i deler av primærkildene hvilke grupper som tidligere oppholdt seg her og hvilke stammer *janjaweed*-styrkene der tilhører. Det som er interessant her er at flere av leirene har *janjaweed* og regulære soldater i seg, og samtidig har de kjøretøy. I tillegg finnes det landingsområder for helikoptre i noen og det flys inn forsyninger utenfra, samt at de større leirene fungerer som forsyningsentrum for andre, mindre leirer.

Inkorporering av *janjaweed* i politi og militæret virker til å være en trend i hele Darfur, i tillegg til samarbeid mellom disse tre gruppene.²²⁰ Ved å se på dette fenomenet fra et tverrfaglig perspektiv får vi noen interessante observasjoner. En stats integritet skal og bør opprettholdes ved at statens regulære tropper og politi har voldsmonopol. Når integriteten blir truet av for eksempel opprørsgrupper, vil en stat så militarisert som Sudan reagere med maktbruk. Når denne staten ikke klarer å undertrykke opprøret med sin regulære hær, har historien vist at den supplerer med militser, særlig fra arabiske nomader som har en etnisk tilknytning til regimet og som kan identifisere seg med nevnte regime. Det fører med seg en del problemer å supplere, integrere eller erstatte regulære tropper med uavhengige militser. Disse militsene er alliert med regjeringen, men ikke en del av regjeringen. Man mister i stor grad voldsmonopolet ved å la disse i utgangspunktet sivile borgerne opptre som soldater, man mister legitimitet via måten de opptre på og man øker mengden våpen i omløp utenfor regjeringens kontroll.

Denne ryggmargsrefleksjonen som den sudanesiske staten har utviklet er svært kortsiktig, og presedensen for dette ble allerede skapt via PDF-loven. Man kan i noen grad bøte på dette ved å trene militsene, ikke kun i strid men også i de stridsjuridiske feltene som regulære soldater skal være skolert i, samt å tilknytte regulære offiserer disse gruppene. PDF samt andre paramilitære enheter er også et alternativ, i den grad man kan anta at slike halvmilitære organisasjoner ønsker å opptre på en mer regulær måte. Primærkildene viser også at dette i liten grad er tilfellet, så tilhørigheten til de forskjellige militsene, om de er formelt underlagt en paramilitær enhet tilknyttet hæren eller ikke er i stor grad irrelevant utover en statsvitenskapelig diskusjon rundt rollen og kravene til slike enheter.²²¹

---

²¹⁹ Watch, "Sudan: Janjaweed Camps Still Active."

²²⁰ "Sudan: Janjaweed Camps Still Active," *Human Rights Watch* (2004); UNCA, "Assessment Mission to Shattaya and Kailek, South Darfur, 5. July 2005," *United Nations Civil Affairs* (2005).

²²¹ Council, "Monthly Report of the Secretary-General on Darfur."

Musa Hilal, som jeg tidligere har nevnt som militsleder og koordinator for mobiliseringen av de paramilitære styrkene særlig i Nord-Darfur hvor mahamidstammen som har er fra står sterkt, figurerer også i primærkildene på et møte. Han har av Diminghawien i *Dar Kerne*, Fadul Sesse, blitt fremstilt som en tradisjonell leder kun ute etter å skape sikkerhet.²²² Han ankommer møtet med over 200 mann på hester og det blir holdt en tale av både han og Diminghawien hvor han berømmes for å stille med sikkerhetsstyrker når regjeringen ikke kunne. Rapporten fra dette møtet er den eneste jeg har som korresponderer med historien som blir fortalt her, og jeg stiller meg svært kritisk til det som blir påstått, særlig når rapporten fortsetter med å beskrive hvordan disse «sikkerhetsstyrkene» operer. Det beskrives en situasjon hvor det er utstasjonert militssoldater i flere landsbyer, og disse får betalt både i beskyttelsespenger og i mat av landsbyboerne som er totalt forsvarsløse. Flere landsbyer i området har også blitt ødelagt, mest sannsynlig av militsen til Musa Hilal i tråd med de forholdene som ble beskrevet av HRW.²²³

Andre paramilitære styrker i Darfur

Det er viktig å gjennomgå de andre paramilitære styrkene og militsene som finnes i Darfur på dette tidspunktet. Innenfor denne kategorien vil militsen til gimr-stammen, militsen til bergid og militsen til jebel mileri innordnes. Jeg vil utelate PDF, *janjaweed* og andre paramilitære enheter, og denne underoverskriften og følgende avsnitt blir skrevet kun for å prøve å unngå generalisering, skille deltakerne og prøve å gjøre det hele mer oversiktlig.

Militsen til birgid har først og fremst oppstått som en reaksjon på manglende sikkerhetsgarantier og gjennomførelse fra staten sin side. Det var allerede et økende konfliktnivå i området mellom birgid, misseriya, rizegat og zaghawa på grunn av beskyldninger fra birgid mot de andre gruppene om økende tyveri, ran og drap som kulminerte med angrep fra *janjaweed* hentet fra rizegat og misseriya mot birgid.²²⁴ I tillegg har opprørsstyrker fra SLA/MM okkupert deler av området og birgid blir beskyldt for å stå i ledtog med disse på bakgrunn av sin afrikanske identitet. Birgid påstår på sin side derimot at det nettopp er zaghawaene som er hovedårsaken til konflikten, med rizegat og misseriya som sekundære årsaker. Birgid mener at de har blitt sviktet av regjeringen som er ansvarlig for deres sikkerhet og at dette har ført til at de er prisgitt SLA/MM og *janjaweed*. Dette har ført til

---

²²² UNCA, "Dar Kerne (Traditional Name for the Land Inhabited by the Fur Tribe Extending Throughout the Three Darfur States) Conference." Diminghawi er en fur tittel, og Diminghawien er en tradisjonell leder i sitt område.

²²³ Watch, "Darfur Documents Confirm Government Policy of Militia Support".

²²⁴ UNCA, "Sherria Brotherhood and Peaceful Coexistence Conference 31st of May - 2nd of June, 2005."

at de mobiliserer sin egen milits, som er ansvarlig for å trakassere og angripe særlig zaghawaer og dette blir ledet av en lokal sikkerhetskomite.²²⁵

Det er en del spørsmål som må stilles til denne militsen, nemlig hvor de får våpen fra, hva målet deres er og hvordan de har klart å mobilisere. Våpnene blir levert fra regjeringen, og tilgangen til våpen er svært høy i Darfur.²²⁶ Mobiliseringen kan være knyttet til de demobiliserte birgid fra PDF og NS, da demobiliserte soldater uten arbeid historisk har vært deltakere i paramilitære enheter og militser. Målet deres er også vanskelig å slå fast, men grupper som rizegat og misseriya er arabiske nomader og har neppe problemer med å delta i *janjaweed* og få tak i våpen derfra. Zaghawaene er nært knyttet til SLA/MM og det er naturlig å tro at de enten er støttet av disse, eller medlemmer av denne gruppen. Birgid er en afrikansk gruppe som i utgangspunktet støttet opprøret, men oppførselen til SLA/MM har ført dem i opposisjon.

Området Sherria som birgid-militsen opererer utfra, og som er deres hjemland, har skiftet hender fra SLA/MM til regjeringen flere ganger, og fra og med den 22. september er området under regjeringens kontroll. Dette har økt volden og trakasseringen mot lokale zaghawaer anklaget for å støtte SLA/MM.²²⁷ I oppdragsrapporten blir hovedaktørene omtalt som «civilian militia», men hadde det vært arabiske nomader hadde de blitt kalt *janjaweed* eller «government militia». Noen av deltakerne i militsen blir gjenkjent som lokale politi og soldater, dette viser hvor uklare rollene til sikkerhetsstyrkene kan være i Darfur.

De to neste gruppene er begge å finne i samme rapport i sekundærlitteraturen og derfor velger jeg å skrive om disse sammen, og de har begge en delt afrikansk/arabisk identitet. Det er jebel mileri og gimr-stammen sin milits jeg tenker på. De kom i konflikt da den tradisjonelle lederen i området hvor jebel mileri er bosatt kom på kant med den sudanesiske regjeringen, noe som førte til trakassering av ham og hans folk fra «*janjaweed* from both the arab and the gimr tribes».²²⁸ Reaksjonen var å bevæpne en egen milits for å bekjempe disse gruppene, og den tradisjonelle lederen deres ble arrestert og byttet ut med en kandidat fra regjeringen, som så ble drept av militsen til jebel mileri.

---

²²⁵ "Mission to Sherria," (2005).

²²⁶ Nations, "Arms Still Pouring into Darfur." UNCA, "Mission to Sherria."

²²⁷ "Mission to Sherria."

²²⁸ UNMIS, "Ntf on the Arrest of Amir-Hafiz El Shiekh, the Amir of the Misseriya Tribe."

Definisjoner av *janjaweed* og paramilitære styrker så langt i analysen

Janjaweed består stort sett av nomader fra Nord-Darfur av arabisk herkomst, samt afrikanske minoritetsstammer som følte de måtte knytte seg til overmakten, særlig slike som gimr som har folk som bor på begge sider av den tsjadisk-sudanesiske grensen. De arabiske nomadene var stort sett kamelnomader som allerede var i konflikt med de bofaste afrikanske stammene og afrikanske nomader som zaghawa, både på bakgrunn av ideologi, konkurranse om ressurser og tørke i deres kjerneområder. Det har også vært arabiske stammer fra sør-Darfur, såkalte *baqqara*, involvert i konflikten, men i mindre grad enn *abbala*.

Om man kan snakke om *janjaweed* som en enhetlig gruppe, om de er et paraplybegrep eller om de er som *Murahilin*, en del av PDF, kommer jo an på hvordan man definerer dem. Jeg har tidligere i oppgaven et eget underkapittel for å definere hva sekundærlitteraturen mener med *janjaweed* og paramilitære styrker, og innenfor denne definisjonen blir det vanskelig å si at det finnes en enhetlig gruppe som er *janjaweed*. Innslaget av afrikanske folkeslag gir den en etnisk slagside, men det er viktig å poengtere at majoriteten er arabiske nomader fra nord-Darfur. Deltakere i *janjaweed* har videre blitt rekruttert til mer spesialiserte paramilitære grupper som «Border Protection Force» og «Nomad Police». PDF gir derimot juridisk hjemmel og fungerer som verktøy for å lønne deltakere, mobilisere styrker og gi mulighet til å legitimere militser som en formell og lovlig del av den sudanesiske hæren.

Delkonklusjon

Det vi først og fremst kan slå fast, er at rollen til de arabiske militsene i Darfur etter 2003 var å fordri de etniske gruppene som var assosiert med opprørsstyrkene. Dette gjaldt først og fremst fur, masalit og zaghawa, men også stammer som birgid og jebel mileri har blitt angrepet. Både birgid, jebel mileri og gimr-stammen har hatt sine egne militser, og styrkene til birgid har vært involvert i vold mot andre afrikanske stammer. Det er vanskelig å skille ut hvilke militser som har eksistert før konflikten bryter ut, men vi vet at de arabiske nomadene har deltatt før. Vi vet også at birgid, som er en arabisktalende stamme som kommer inn under det afrikanske paradigmet, har fått folk fra sin egen stamme demobilisert fra PDF og NS, noe som kan oppfattes som en mistillitserklæring.

Musa Hilal har fungert som bindeledd mellom den formelle administrasjonen i Darfur og de forskjellige arabiske stammene i Nord-Darfur. I forrige kapittel konkluderte jeg med at dette var normen i Sudan, altså å henvende seg til lokale eliter og stammeledere som bindeledd til

de militsene man ønsker å benytte seg av. Både den offisielle administrasjonen i Darfur, hæren og regjeringsmedlemmer har vært involvert i mobiliseringen av de paramilitære styrkene i Darfur

Regjeringen i Sudan har mobilisert langs, og polarisert dermed de etniske skillene i Darfur, men de har også vist en vilje til å la afrikanske stammer mobilisere egne militser så lenge de tjener deres ønsker. En slik militser er den birgid-stammen opprettet i Sherria, og denne har blitt anklaget for å trakassere og angripe zaghawaer, uten at regjeringen er interessert i å stoppe dette eller nødvendigvis har muligheten til det. Samtidig har både tama og gimr, som er stammer som kommer inn under det afrikanske paradigmet, vært involvert i konflikten. Dette viser igjen at de ideologiske føringene i «Arab Supremacy» ikke er totalt ekskluderende, og regjeringen fremstår som veldig pragmatisk og opportunistisk.

Det har allikevel ikke gått fullstendig knirkefritt å mobilisere disse styrkene, noe som kommer fram i Julie Flints artikkel «*Beyond Janjaweed*». Artikkelen argumenterer for at situasjonen ikke er endimensjonal som det har blitt fremstilt av media og andre interessegrupper, og at forholdet mellom regjeringen og deres allierte militser ikke alltid er så nært.²²⁹ Den beskriver en manglende kontroll fra regjeringens side, særlig etter at fredsavtalen ble underskrevet i 2006 som jeg vil ta for meg i neste underkapittel, og mange militsledere som Musa Hilal underskrev egne fredsavtaler med opprørsstyrkene. Jeg vil gjennomgå denne artikkelen i neste underkapittel.

Det er vanskelig å skille de forskjellige gruppene som PDF, *janjaweed*, *fursan* og andre militsergrupper fra hverandre utover at de alle er knyttet til regjeringen og henter majoriteten av sine deltakere fra arabiske nomader fra nord-Darfur. Disse gruppene har et nært samarbeid med både regjeringen, hæren og innenrikssetterretningen, og det finnes flere referanser til at de skal inkorporeres i politisstyrker som har blitt etterspurt for å passe på de internt fordrevne. Regjeringen i Sudan har ved flere anledninger benektet enhver kontakt med disse styrkene, selv om det finnes store mengder med bevis for at de paramilitære styrkene kjent som *janjaweed* og regjeringshæren opererer leirer sammen.

---

²²⁹ Flint, "Beyond "Janjaweed": Understanding the Militias of Darfur," side 30 og 31.

6.2 Border Guard, Central Reserve Police 2006-2010

Jeg har valgt å dele opp periodene i to, dette er fordi det underskrives en fredsavtale mellom regjeringen og SLA/MM i mai 2006, noe som betyr at SLA/MM i teorien skal inkorporeres i regjeringshæren. Man får dermed ny dimensjon i diskusjonen rundt de paramilitære styrkene, i og med at man får en ny paramilitær enhet som ikke har den samme bakgrunnen som de andre regjeringsorienterte militsene, men denne dimensjonen vil jeg ta for meg lenger ut i underkapittelet.

Kildeoversikt og definisjoner

Kildene mine fra 2006 domineres av såkalte FN-situasjonsrapporter, som kommer ut med jevne mellomrom og som tar for seg situasjonen i forskjellige deler av Sudan. De har kategorier som sikkerhet, humanitær status og retur av internt fordrevne, samt at de tar for seg Sudan region for region og legger ved en kort beskrivelse og dato under aktuelle hendelser. For eksempel nevner de i en rapport datert til 26. mars, 2006 at «armed Arab militias attacked Karandy village»²³⁰ og det er vanskelig for meg å etterprøve om dette er arabere eller arabere i samband med gimr-stammen, som i konflikten med jebel mileri.²³¹

Jeg har færre kilder fra 2007-2009 og ingen fra 2010, jeg vil derfor støtte meg på artikler fra «The Sudan Tribune», sekundærlitteratur, FN kilder jeg finner på nettet og artikler fra forskningsgrupper som Small Arms Survey. Hovedgrunnen til at jeg går fram til 2010 er at da trekker Minni Minawi seg fra fredsavtalen med regjeringen og returnerer til nord-Darfur for å kjempe mot både Musa Hilal og mot regjeringen. Minni Minawi er lederen for den zaghawadominert fraksjonen av SLA.

Janjaweed fortsetter sine angrep

Janjaweed fortsetter å fordrive bofaste grupper i 2006 uten at regjeringen har agert noe særlig for å begrense dette. De offisielle sikkerhetsstyrkene til regjeringen virker ikke til å ha noen som helst interesse av å stoppe angrepene, og listen over mål blir større. Angrep på humanitære organisasjoner, trakassering av disse og FNs personale på bakken er blitt en norm.²³² Det kan virke som konflikten har degenerert til en form nærere de tradisjonelle måtene å føre krig på i Darfur, nemlig såkalte razziaer eller raid. Tyveri av kveg og verdier

---

²³⁰ United Nations, "United Nations Sudan Situation Report," (2006). "United Nations Sudan Bulletin," (2006).

²³¹ UNMIS, "Ntf on the Arrest of Amir-Hafiz El Shiekh, the Amir of the Misseriya Tribe."

²³² Nations, "United Nations Sudan Situation Report."

har blitt en måte å livnære seg på for *janjaweed*, muligens knyttet til manglende lønn fra regjeringens side. Bakgrunnen til *janjaweed* og en viktig grunn til at denne gruppen har oppstått er at en ønsker å oppnå spesifikke mål, tilgang til ressurser og så videre. Derfor er det også viktig at de som deltar i disse gruppene, og som ikke har mulighet til å anskaffe seg penger og mat utenom, blir både forsynt av regjeringen og av sin egen plyndring.

Kvegtyveri er en form for raid som på mange måter er nært knyttet til nomadenes måte å opptre på i konflikter. Blant de faktorene som oftest blir vektlagt i dialog mellom de bofaste gruppene og nomadene både historisk og i dagens konflikt er tyveri av bufe oftest det som blir påpekt som et problem.²³³ Dette er knyttet til at kveg kan selges på markedet og dermed kan man anskaffe seg likvide midler, mens i et vanlig darfurisk marked er byttehandel like vanlig. Kveg er altså en målestokk på rikdom, og det å frarøve en stamme kveget sitt fører til at man fratar dem den eneste likvide kapitalen som er tilgjengelig. Kvegtyveri er vanlig både blant *janjaweed* og blant opprørsstyrkene, og det har blitt opprettet stammemilitser nettopp for å forsvare seg mot slike tyveri.²³⁴

Her kan vi trekke et skille mellom paramilitære styrker som SLA og *janjaweed*, «Border Guard» og lignende, og stammemilitser. Skillet er viktig å få definert, men det er like viktig å være klar over at det kan være flytende. Militser som er mobilisert for landsbybeskyttelse eller for å sikre en stammes kveg og andre ressurser har en enda lengre historie i Darfur enn PDF har. Disse militsene er svært sjeldent alene i stand til å utføre offensiver langt utover sine egne områder på den måten som *janjaweed* gjør. De er ofte lojale mot stammelederen og mobiliseres når det er bruk for dem, slik som jebel mileri militsen.²³⁵

Fredsavtalen og relasjoner mellom regjeringen og *janjaweed*

I 2006 undertegnes det en fredsavtale mellom SLA/MM og regjeringen uten at JEM eller SLA/AW velger å undertegne denne. I forkant av denne undertegnelsen har konflikter mellom SLA/MM og andre opprørsgrupper økt i omfang, samtidig som SLA/MM har gjort seg upopulære i områder i sør-Darfur.²³⁶ Fredsavtalen stipulerer en del forandringer i konflikten og hos deltakerne med det mål å avslutte konflikten. De forandringene som er relevante for denne oppgaven er for eksempel et uttalt mål om å avvæpne og demobilisere *janjaweed*.²³⁷

---

²³³ UNCA, "Malliet Reconciliation Conference Failed to Achieve Its Goal," *United Nations Civil Affairs* (2005).

²³⁴ Nations, "United Nations Sudan Situation Report."

²³⁵ UNMIS, "Ntf on the Arrest of Amir-Hafiz El Shiekh, the Amir of the Misseriya Tribe."

²³⁶ UNCA, "Mission to Sherria."; Nations, "United Nations Sudan Situation Report."; *ibid.*

²³⁷ African Union, "Darfur Peace Agreement," (2006): side 41, 58, 59 og 61-64.

Ansvar for dette legges hos både AU (Afrikanske Union) og regjeringen i Sudan, og rent praktisk handler dette om blant annet å overlevere alle former for våpen med et trykk på såkalte tunge våpen eller mannskapsopererte våpen.²³⁸ Dette må være gjennomført før opprørsbevegelsene, i avtalen referert til som «armed movements», skal legge ned våpnene sine. Det kommer også en form for innrømmelse i teksten via presiseringen av at Sudans sikkerhetsstyrker skal integrere medlemmer fra opprørsstyrkene og strebe mot å oppnå en standard for oppførsel som speiler det som er internasjonalt godkjent. Dette kan indikere en innrømmelse av at dette ikke var tilfelle før, og man anser at deltagelse fra de marginaliserte partene (opprørsgruppene) skal være en sikkerhet for at konflikten ikke skal bryte ut igjen.

Det teoretiske rammeverket med en sentrum-periferi konflikt blir interessant å trekke inn i denne sammenhengen. Blant de mange konflikter som farget relasjonen mellom Khartoum og Darfur var dominansen av Nileliten både politisk, militært og økonomisk, samt økonomisk skjev fordeling mellom sentrum og periferien. Siden denne oppgaven skal ta for seg de paramilitære styrkene, er det interessant å se hvordan fredsavtalen skal bøte på marginaliseringen av folk fra Darfur i hæren før og etter konflikten brøt ut. I FN rapporten fra 2004, beskriver de et militære i Darfur som er underbemannet og i tillegg består av lokalbefolkning blant fotsoldatene.²³⁹ Fredsavtalen har flere punkt som skal skape et mer rettferdig forhold mellom regjeringen og Darfur. Særlig inkorporeringen av tidligere opprørsstyrker i hæren og et uttalt mål om at sikkerhetsstyrkene skal gjenspeile alle deler av samfunnet i Sudan er viktige her. Samtidig blir det i fredsavtalen sagt lite eller ingenting om skjebnen til de tidligere «allied and loyal tribes» som mobiliserte for å støtte regjeringen.

Fredsavtalen ble aldri undertegnet av andre enn regjeringen og SLA/MM, mens JEM og SLA/AW valgte å stå utenfor. Dette kan forklares på flere måter, men denne skal primært handle om de paramilitære tilknyttet regjeringen og ikke interne stridigheter i opprørsgruppene. Kort oppsummert var det en maktkamp som hadde ført til splittelse innad i SLA, og mange ikke-zaghawaer innad i SLA følte at zaghawaene hadde en egen agenda. JEM har som mål å styrte det sittende regimet, illustrert i angrepet de gjennomførte i 2008 på Omdurman, og derfor var dette forsøket på forsoning umulig for dem å godta. Det denne avtalen derimot førte til, som er relevant for oppgaven min, er at SLA/MM ikke lenger skulle være i krig med regjeringen. Avtalene om inkorporering og lignende som fantes i fredsavtalen

---

²³⁸ Dette er våpen som tunge maskingevær, luftvernsskyts og anti-panservåpen, da disse gir *janjaweed* muligheten til å effektivt bekjempe hæren til Sudan, styrkene til AU og til å skape store ødeleggelser hos sivile.

²³⁹ UN, "Report of the International Commission of Inquiry on Darfur to the United Nations Secretary-General Pursuant to Security Council Resolution 1564 of 18 September 2004 " side 23-24.

ble aldri gjennomført fordi det fortsatt var krig i Darfur og et krav var at alle opprørsgruppene skulle undertegne.

Fredsavtalen mangler dialog mellom *janjaweed* og noen av de andre partene, og dette vil jeg også påpeke ved å hoppe litt i tid. Et intervju mellom amerikaneren Alberto Fernandez, USA sin «charge d'affairs» og Musa Hilal kan gi et innblikk i hvordan relasjonene mellom regjeringen og deres allierte militser utviklet seg. Musa Hilal fikk tidlig i 2008 en posisjon som rådgiver til presidenten. Dette var nok for å sementere kontrollen over de stammemilitsene han representerer siden han i 2007 flørtet med SPLM.²⁴⁰ I dette dokumentet, hvor man selvfølgelig må være kritisk til det Musa Hilal sier, kommer det allikevel frem ting ved denne samtalen som neppe var ment å offentliggjøres. Det kan oppfattes som at det ikke er et nært forhold mellom regjeringen i Khartoum og de forskjellige militsene i Darfur som utgjør *janjaweed*. Når vi ser dette i sammenheng med det uttalte målet til opprørsstyrkene, som i starten av konflikten var å kjempe for mer rettferdighet i Darfur, og regjeringen var det uttalte målet, fremstår *janjaweed* i mye større grad som opportunisten heller enn et sterkt organisert statsverktøy.

Dette inntrykket forsterkes av Julie Flint og hennes to artikler, både «*Beyond Janjaweed*» og «*The Other War: Inter-Arab Conflict in Darfur*» som er interessante i denne sammenhengen fordi Julie Flint argumenterer for at araberne etter fredsavtalen ble mer interessert i å sikre sin egen posisjon enn å tjene regjeringen.²⁴¹ Når vi ser dette i sammenheng med fredsavtalene mellom prominente militsledere som Musa Hilal og opprørsgruppene, så bekreftes på mange måter regjeringens svake kontroll over militsene. Tallene som Julie Flint legger fram, viser at kamper mellom arabiske militser bærer hovedansvaret for dødsfall i Darfur siden 2006, og indikerer at kamper om det «frigjorte» beitelandet og jordbruksområdet ble viktige. Julie Flint mener at skillene mellom araberne går på om det er *abbala* eller *baqqara*, og at denne bakgrunnen har bestemt hvilke paramilitære enheter de har vært med i og hvilke belønninger de har kunnet høste.²⁴²

Rollen til *janjaweed* har ikke forandret seg frem til fredsavtalen, og selv etter dens signering skjer det få eller ingen definitive endringer i rollen, men heller i relasjonene mellom de

---

²⁴⁰ Wikileaks, "Wikileaks: Janjaweed Leader Slams Vp Taha & Nafie, Blames Ncp for Darfur Crimes."

²⁴¹ Flint, "Beyond "Janjaweed": Understanding the Militias of Darfur."; "The Other War: Inter-Arab Conflict in Darfur," *Small Arms Survey* (2010).

²⁴² "The Other War: Inter-Arab Conflict in Darfur." Dette støttes av flere FN rapporter, som beskriver flere kamper mellom arabiske stammer i sør-Darfur. Nations, "United Nations Sudan Situation Report."

forskjellige partene.²⁴³ Avtalen sender derimot en beskjed til de arabiske militsene som er med i *janjaweed* om at regjeringen er villig til å kaste dem til ulvene viss dette kan føre til en avslutning på konflikten på kort sikt. De er også villige til å knytte til seg en hvilken som helst gruppe, uavhengig av de arabiske nomadenes ønsker, eller birgid for den saks skyld. Begge disse gruppene har hatt spesifikke konflikter med SLA/MM og zaghawaer, og støttet regjeringen for å bekjempe dem. I tillegg skal *janjaweed* i fredsavtalen være den første gruppen som blir nøytralisert og tvunget til å legge fra seg våpnene, og dermed være prisgitt sine motstandere.

Minni Minnawi, regjeringens håndlanger eller krigsherre?

I og med at kun Minni Minawi underskrev fredsavtalen med regjeringen, ble det ikke gjennomført særlig mange av de handlingene som avtalen stipulerte. Det førte derimot til at Minni Minawi ble utnevnt til «Senior Assistant» til presidenten, og i praksis opptrådte hans opprørssoldater nå som en paramilitær enhet.²⁴⁴ I tiden etter fredsavtalens signering så fører Minni Minawi krig mot grupper som ikke har underskrevet fredsavtalen.²⁴⁵ Han angriper både tropper som kjemper for de andre gruppene, samt landsbyer hvor befolkningen antas å være knyttet til disse gruppene.²⁴⁶ Dette er en strategi som ligner svært på den *janjaweed* bruker mot sine fiender, uten at SLA/MM sine tropper vil falle under denne kategorien. Det kan være fristende å kalle dette en form for *janjaweedisme*, særlig med tanke på at SLA/MM var involvert i ran og tyverier i samme periode. I denne perioden mister også Minni Minawi en del av sine styrker til andre opprørsgrupper, og hans støtte i Darfur eroderer i stor grad, men han fortsetter å inneha en viss støtte blant zaghawaer av hans klan og han beholder noen styrker i Darfur.²⁴⁷

Kan vi dermed kalle SLA/MM for *janjaweed*? Ikke nødvendigvis, da de blant annet mangler den arabiske identiteten som majoriteten av deltakerne i *janjaweed*, har og det svært fiendtlige forholdet mellom dem og araberne i Darfur skiller dem klart fra gimr-stammen som er knyttet til *janjaweed* på grunn av at de i stor grad er perifere i Darfur. Det er ikke et absolutt krav at man er nomade eller araber for å være *janjaweed*, men det er like fullt fruktbart å skille

---

²⁴³ "United Nations Sudan Situation Report."; "United Nations Sudan Situation Report."

²⁴⁴ De Waal and Justice Africa, *War in Darfur and the Search for Peace*, side 170-71.

²⁴⁵ Nations, "United Nations Sudan Situation Report." G-19 er en samlebetegnelse på opprørsledere som har fjernet seg fra SLA og JEM, og som stort sett holder områder basert på den etniske majoriteten innad i gruppen. G-19 refererer til at det er 19 kommandanter i grupperingen.

²⁴⁶ "United Nations Sudan Situation Report."

²⁴⁷ Tubiana, "Divided They Fall: The Fragmentation of Darfur's Rebel Groups " side 40.

SLA/MM fra dette begrepet og opprette enda en kategori, nemlig militære grupper som har knytte seg til regjeringen gjennom en fredsavtale. De har likheter i deres måte å krige på og hvilke mål de velger ut, samt at de koordinerer sine angrep med regjeringsstyrker.²⁴⁸

Dette kan sammenlignes litt med den personen som kommer fram i intervjuet med Musa Hilal, selv om Hilal og Minawi har to radikalt forskjellige utgangspunkt. Begge representerer såpass vesentlige styrker i konflikten at de kan være med på å forandre maktbalansen, begge fremstår som relative opportunister, og begge har et forhold til regjeringen som svinger veldig etter hvor fokuset til regjeringen ligger kontra fokuset til gruppene de representerer.

Forskjellene er allikevel også åpenbare nemlig at Hilal har støttet regjeringen fra starten av, mens Minawi i utgangspunktet var i opposisjon. Hilal har hatt mulighet til å mobilisere den mengden soldater han har fordi han står høyt i stammehierarkiet og dermed nyter respekt for sin tittel. Minawi kommer ikke fra en spesielt velstående eller viktig del av zaghawa stammen, men har klart å komme seg til toppen i opprørsgruppene.

Regjeringen strammer grepet

Kildematerialet mitt er forholdsvis begrenset i 2007, men det blir supplert med avisartikler og sekundærlitteratur når jeg anser at det er nødvendig. Paradoksalt nok er de forholdsvis få kildene jeg har tilgjengelig for 2007 noen av de mer spennende jeg har funnet. Mesteparten av artiklene fra 2006 gir oss et bilde av ustabilitet og vold som dominerer i Darfur. Regionen flommer over av væpnede menn og samtlige NGOer og AMIS/UNMIS blir ranet og skutt på. Hadde masteroppgaven min handlet om å dokumentere mengden væpnede ran i Darfur, hadde flere av rapportene fra 2006 vært interessante.

En kronologisk gjennomgang av kildene jeg har er ikke målet mitt, men det er fruktbart å skille ut 2006 fra 2007-2009 fordi man får et skifte i maktbalansen med fredsavtalen. Dette fører til at i slutten av 2006 øker angrepene på de opprørsgruppene som ikke har signert fredsavtalen og her deltar både *janjaweed*, hæren og andre paramilitære styrker.²⁴⁹

Opprørsstyrkene har delt seg langs flere linjer, og man får grupper som NRF, G-19, SLA-Free Will, SLA/AW og SLM Abdul Shafi. Både flyangrep og koordinerte angrep mellom regjeringshæren og *janjaweed* setter opprørsstyrkene under press. Med SLA/MM sin overgang til regjeringen mister opprørerne en av de sterkeste militære grupperingene, som i tillegg nå kjemper mot dem. Dette var i realiteten et faktum lenge før fredsavtalen, og

---

²⁴⁸ Nations, "United Nations Sudan Situation Report."

²⁴⁹ "Monthly Report of the Secretary-General on Darfur," *Security Council* (2007).

opprørsstyrkenes splittelse langs etniske linjer gir regjeringen spillerom i forsøket på å utsette dem. Mønsteret her er flyangrep etterfulgt av tropper langs bakken, ofte etterfulgt av hevnaksjoner fra opprørsgruppene mot regjeringsbaser.

Fredsavtalen mellom SLA/MM og regjeringen virker derimot ikke til å strekke seg lenger enn at de kommer i konflikt med bevæpnede arabiske militser i el-Fashir i 2007, og denne trenden fortsetter i 2008.²⁵⁰ Da kommer de også i kamper med den sudanesiske regjeringshæren både direkte og når denne forsterker de arabiske militsene sine i konflikt med SLA/MM. Det som er svært interessant her er at de kommer i konflikt med SLA/Free Will i sør-Darfur, og at sistnevnte er støttet av birgidstammen. SLA/Free Will hadde tidligere en fredsavtale med SLA/MM og regjeringen, men denne bryter sammen på grunn av manglende tillit til Minawi og konflikter med hans tropper.²⁵¹ Birgidstammen har blitt omtalt flere ganger i denne oppgaven, da den figurerer i interessante sammenhenger i primærkildene. I løpet av perioden jeg tar for meg har den skiftet side totalt tre ganger, og lokalt kan vi regne med at denne er en maktfaktor.

I samme perioden fortsetter fordrivingen av bofaste sivile ufortrødent, stikk i strid med avtalen undertegnet i 2006, som også skal beskytte sivile.²⁵² Dette følger det vanlige mønsteret med bruk av flyangrep som koordineres med *janjaweed* og regjeringsstyrker. Landsbyer blir brent ned og bufe blir stjålet, samt at sivile enten blir drept eller fordrevet. Dette skjer over hele Darfur og er nok et bevisst valg fra regjeringens side for å prøve å skvise ut støttespillerne til opprørsstyrkene, både antatte og reelle. Tyveriet av bufe har også den dimensjonen at *janjaweed* fratrukk opprørsstyrkene muligheten til å bruke disse dyrene som mat. Denne plyndringen strekker seg også til de humanitære organisasjonenes matlagre, og dette kan antas å være for å frata de internt fordrevne maten sin. Her kan vi se at *janjaweed* sin rolle på mange måter er å føre konflikten på flere plan utover det militære, med fordriving, plyndring av verdier og ressurser samt å flytte inn på områdene tidligere bosatt av andre grupper. Flere av araberne som flyttet inn for å endre demografien kom fra både Tsjad og Niger, land hvor de var involvert i eller offer for væpnede konflikter.²⁵³

Det er også relevant å ta med Julie Flint og hennes artikkel om *janjaweed*, fordi den viser til en del uroligheter i relasjonene mellom de paramilitære styrkene i Darfur og regjeringen som

---

²⁵⁰ Ibid.; Pieter Tesch, "Current Situation in Darfur," (2008).

²⁵¹ Sudan Tribune, "Former Rebel Faction Accuses Minawi of Hegemony in Darfur," *Sudan Tribune* (2008).

²⁵² Nations, "Monthly Report of the Secretary-General on Darfur."; Union, "Darfur Peace Agreement."

²⁵³ Bloomfield, "Arabs Pile into Darfur to Take Land Cleansed by the Janjaweed."

en reaksjon både på fredsavtalen og en konflikt mellom krigsherrer.²⁵⁴ Hun beskriver en økende konflikt mellom en militsleder ved navn, Mohamed Hamdan Dogolo og regjeringen, som kulminerer i et opprør i 2007. Knyttet til dette opprøret var en konflikt mellom mahamid og mahariya, stammene til Hilal og Dogolo, samt diskusjoner om favoriseringer fra regjeringens sin side. Det begynte også å oppstå opprørsgrupper som hadde sin etniske base hos arabiske nomader og som begynte i opprør, til forskjell fra militsen til Dogolo som startet som *janjaweed*/Border Guard og som gjorde opprør mot regjeringen på grunn av påstått forskjellsbehandling.²⁵⁵ I tillegg har utnevnelsen av Minni Minawi til presidentens øverste rådgiver gjort at de arabiske nomadene følte seg sveket, og frykten økte for at zaghawaene skulle overta deres rolle som regjeringens støttespillere i regionen. Det at de heller ikke var representert i fredssamtalene i 2006 var også en utløsende faktor og skapte mistro.

Rollene til de paramilitære styrkene virker ikke til å ha forandret seg nevneverdig i 2007, men relasjonen deres til regjeringen synes å ha forandret seg. Konflikten fremstår i enda større grad som mellom stammegrupper, da flere av dem har fått egne militser og kjemper mot hverandre. Jeg vil anta at ståsted i stor grad kommer av det at splittelse langs stammelinjer i siste instans vil gagne regjeringen i Khartoum, da opprørsstyrkene i utgangspunktet proklamerte en fellesetnisk mobilisering. Stammemilitser, selv de som ikke nødvendigvis er like tett knyttet til regjeringen som for eksempel birgid sin milit, er aktører som kan vendes mot opprøret. Dette passet også bedre for de arabiske stammene, som allierte seg via den fellesarabiske identiteten deres. Det er jo også denne felles identiteten som gjør at de kan hente inn beslektede stammer fra nabolandene for å overta områdene som de har «frigjort». I tillegg er det vanskelig å skille nasjonaliteten til nomader som tradisjonelt har vandret på tvers av grensene fra hverandre, og når de får id papirer og statsborgerskap så blir det uansett irrelevant. På den annen side sto aldri denne felles etniske identiteten sterkere enn stammetilhørighet, godt illustrert i konflikten mellom Hilal og Dogolo.

Krigen kommer til sentrum og intra-arabisk konflikt 2008

Fra 2008 er det få dokumenter i arkivet jeg har tilgjengelig, kun et dokument tar for seg det som er relevant for denne oppgaven. Jeg vil supplere med litt sekundærlitteratur som Julie Flints artikler og noen bøker, samt avisartikler om både konflikten i Darfur og angrepet på Omdurman. Særlig angrepet på Omdurman er med på å illustrere mine argumenter om at opprørsgruppene er fullt i stand til å utføre operasjoner på lik linje med regjeringshæren.

---

²⁵⁴ Flint, "Beyond "Janjaweed": Understanding the Militias of Darfur."

²⁵⁵ Ibid., side 34-36.

Tidlig i 2008 returnerer Dogolo til regjeringen på grunn av manglende penger og ressurser. Hans opprør var forholdsvis kortvarig, og viste at uten regjeringen er det vanskelig å få tak i våpen, ammunisjon, forsyninger og penger for militsene. I avslutningen på artikkelen sin skriver Julie Flint at Dogolo og hans folk kunne velge mellom å returnere i regjeringens tjeneste eller å bli *janjaweed*, i denne forstand kjeltringer. Jeg synes det er en interessant påstand å hevde at disse arabiske militssoldatene ikke er *janjaweed* i utgangspunktet, når det virker som om en viktig del av taktikken deres er tyveri av bufe og alt annet de får tak i.²⁵⁶

Videre i denne artikkelen maler Julie Flint et bilde av økende ustabilitet i relasjonen mellom regjeringen og militsene, og at militsene begynner å tvile på om de og regjeringen har sammenfallende interesser.²⁵⁷ De arabiske militsene var i første omgang en ad hoc løsning på mangelen på tropper i Darfur, og regjeringen har konsekvent omtalt militsene i regionene som *janjaweed* samtidig som de benekter alle relasjoner med disse. Julie Flint argumenterer for at det er slike uttalelser som gjør at de sliter med å stole på regjeringen, samtidig som hun også skriver at det er de som har krevd å få militæruniformer og ID.²⁵⁸ Julie Flint fremlegger en omfattende gjennomgang av relasjonene mellom regjeringen og militsene. Det faller også inn i trenden med økende konflikter mellom stammer i Darfur, men det er fortsatt konflikten mellom opprørsgruppene og regjeringen som former sentrum og periferi, og de resterende konfliktene virker til å være påvirket av disse.

Konflikten får allikevel en ekstra dimensjon i 2008 ved angrepet fra JEM på Omdurman.²⁵⁹ Dette er første gang en opprørsgruppe har klart å angripe hovedstaden, og angrepet kom fra opprørsstyrker som hadde infiltrert fra Darfur via Kordofan til hovedstaden. Det var snakk om 1600 opprørere fordelt på 60-90 kjøretøy påmontert tunge våpen. Dette angrepet ble slått tilbake ved bruk av tanks og flyvåpen, og forfulgt tilbake til Kordofan hvor de forsvant. Konsekvensen av dette angrepet er at den sudanesiske regjeringen trappet opp rekrutteringen av paramilitære styrkene i Darfur som hadde i økende grad hadde uttrykt at de ikke var fornøyd med regjeringens oppfølging av deres ønsker.²⁶⁰ Angrepet viser at opprørsstyrkene har Khartoum innen rekkevidde, og at regjeringsstyrkene manglet utstyret og oversikten til å stoppe disse. JEM angriper gjennom Kordofan, en provins som historisk har vært ansett som under sterkere kontroll av regjeringen enn Darfur.

---

²⁵⁶ Ibid., side 38.

²⁵⁷ Ibid., side 43-44.

²⁵⁸ Se tidligere referanser til inkorporering av *Janjaweed* i militæret, politi og lignende.

²⁵⁹ Economist, "A Bloody Tit for Tat."

²⁶⁰ Flint, "Beyond "Janjaweed": Understanding the Militias of Darfur," side 46.

I 2008 kan vi dermed se at økende konflikter innad mellom de arabiske nomadene som utgjorde *janjaweed* og dette har skapt uro i Darfur og påvirket det til tider nære forholdet mellom *janjaweed* og regjeringen. Det var lite som stoppet paramilitære fra rizegatstammen fra å bruke våpnene sine mot naboer av enten arabisk eller afrikansk identitet når de ikke var mobilisert til å kjempe for regjeringen regjeringen. Det var ingen kontroll på våpnene, de ble ikke levert inn etter endte konflikter, og derfor hadde de paramilitære styrkene to roller, både som *janjaweed* og som stammelojale militser.²⁶¹

Det økende konfliktnivet mellom de arabiske nomadene, konflikter om fordelingen av de «frigjorte områdene», mer tradisjonelle konflikter rundt krøtter, vandringsruter og lignende har ført til en polarisering mellom mange *baqqara*- og *abbala*-stammer. Jeg har nevnt at hvilke paramilitære styrker de deltok i var en faktor i hvilket utstyr de fikk, og med tanke på at *baqqara*-nomadene i Sør-Darfur ofte holdt seg utenfor så hadde disse kun våpnene de fikk utdelt når de agerte som *murahilin*.²⁶² Når disse kom i konflikt med andre arabiske stammer som hadde moderne utstyr og våpen, kom de oftest til kort. Deres områder grenset ofte til de frigjorte områdene sentralt i Darfur og dette betydde at *janjaweed* også reiste igjennom deres områder. Situasjonen for disse araberne er vanskelig, da de prøver å distansere seg fra *janjaweed*, men de har som jeg tidligere har nevnt mye å tape som de ikke evner å beskytte uten våpen.

Det å mobilisere arabiske nomader som *janjaweed*, for så å integrere noen i de stående styrkene og la andre operere på en ad-hoc basis er en strategi som har fordeler og ulemper. Ulempene kan knyttes til manglende kontroll over både de styrkene som står utenfor de halvregulære/regulære, men det er ikke gitt at man har noen kontroll over de som er integrert i for eksempel «Border Guard».²⁶³ Denne manglenden kontrollen, som fører til en dobbel rolle hos militsene og de paramilitære, økte den allerede betydlige konflikten mellom *baqqara* arabere og regjeringen. Individuelle fredsavtaler mellom disse gruppene og de forskjellige opprørsgruppene samt opprettelse av markeder som alle gruppene kunne bruke i områder kontrollert av opprørerne var viktig.

---

²⁶¹ Ibid.

²⁶² Victor Tanner and Jérôme Tubiana, "Divided They Fall: The Fragmentation of Darfur's Rebel Groups " *ibid.*(2007): side 41.

²⁶³ Julie Flint, "The Other War: Inter-Arab Conflict in Darfur," *ibid.*(2010).

Ikke-arabiske PDF og arabisk illojalitet 2009-2010

Veien videre er delvis dekket i Julie Flints to artikler, samt en artikkel av Jerome Tubiana og Claudio Grazzini. Mine bidrag her, uten relevante primærkilder tilgjengelig fra FN, av en type som de jeg har referert til, gjør at denne perioden på mange måter blir en slags oppsummering av viktige hendelser, med ett unntak. Det har via Wikileaks blitt lekket et intervju mellom Musa Hilal og Alberto Fernandez.²⁶⁴ Jeg har diskutert denne tidligere, men ikke i detalj, og den blir relevant i denne sammenhengen fordi jeg har diskutert de arabiske militsenes økende uro og illojalitet mot regjeringen.²⁶⁵ I dette intervjuet kommer det flere påstander fra Hilal sin side, blant annet de arabiske stammenes illojalitet mot NCP (National Congress Party) og at deres lojalitet var til salgs for enten amerikanerne eller andre som var villige til å gi dem våpen og ammunisjon.

Dette er nok knyttet til Hilals økende konflikter med andre paramilitære styrker og grupper i regionen og regjeringen som gjør at han nå har følere ute mot den amerikanske regjeringen. Dette har skjedd før i 2008, da SPLM var den aktøren Hilal viste interesse for, og dette illustrerer det avhengighetsforholdet som finnes mellom de arabiske militsene og de elitene eller aktørene som forsyner dem. Den økende konflikten mellom de tidligere så villige arabiske gruppene kan nok også skyldes hvordan regjeringen har opptrådt i konflikter mellom disse militsene. Dette kombineres med at regjeringen i løpet av 2010 trapper opp rekrutteringen av andre etniske grupper enn de arabiske til PDF, for å fortsette kampen mot zaghawaer i sørøst-Darfur.²⁶⁶

Opptrappingen av konflikten i 2010 og bruken av andre etniske grupper enn de arabiske for å supplere sine egne styrker er en tendens som kommer fram i arbeidet med primærkildene mine. Denne mobiliseringen er ikke begrunnet i noen etnisk, solidarisk ide mellom sentrum og de gruppene som blir mobilisert, men heller et uttrykk for at opportuniste og utnyttelse av eksisterende konflikter er effektive virkemidler i denne konflikten. I og med at konflikten også foregår langs andre linjer enn den mellom regjeringen og opprørsgruppene, så skaper dette muligheter for regjeringen. De kan levere våpen til militser og stammer som er interessert i å kjempe, om enn ikke for dem, så i hvertfall mot deres felles fiender.

Fordrivningen av og angrepene på zaghawaer i sørøst-Darfur fra PDF mobilisert fra birgid

---

²⁶⁴Wikileaks, "Wikileaks: Janjaweed Leader Slams Vp Taha & Nafie, Blames Ncp for Darfur Crimes."

²⁶⁵ Ibid.

²⁶⁶ By Claudio Gramizzi and Jérôme Tubiana, "Forgotten Darfur: Old Tactics and New Players," *Small Arms Survey*, no. First (2012).

stammen, en stamme som tidligere støttet opprørerne, viser at det å erodere den etniske maktbasen som stammene i opposisjon er viktig.

Særlig når Minni Minawi trekker seg fra fredsavtalen og stiller majoriteten av sine zaghawasoldater tilbake i opposisjon, vil det være naturlig av regjeringen å forsøke å utjevne maktbalansen i Darfur ved å mobilisere flere styrker. Selv om opprørsstyrkene fragmenterte langs etniske linjer, så var ideologien deres myntet på alle folk i Darfur. Dette betyr at regjeringen ønsket å benytte seg av interne stridigheter, som de gjorde med Minawi i konflikten med SLA/AW, til å mobilisere grupper som naturlig ville ha knyttet seg til opprørsgruppene og få disse til å kjempe mot regjeringens fiender.

De samme interne stridighetene fragmenterte opprørsgruppene og gjorde at de sivile i flere områder var prisgitt voldelige opprørssoldater. Disse gruppene, som svært ofte hadde vært knyttet til opprørerne, var nå svært villige til å kjempe mot opprørerne og dermed for regjeringen. Dette illustrerer igjen hvor instrumentalt den økende militariseringen av samfunnet i Darfur har vært for å skape ideelle forhold for mobiliseringen av disse gruppene. I de fleste av disse tilfellene så var det ikke snakk om å alliere seg med eksisterende militser, men heller å mobilisere tidligere ikke-stridende rett inn i PDF. PDF-loven viser dermed sin anvendelighet, den kan både brukes som rammeverk for å lønne og utstyre eksisterende militser, men også mobilisere fra menneskelige ressurser som tidligere ikke har vært utnyttet.

Rollen regjeringen har som patron med mulighet til å vilkårlig forsyne grupper og legitimere vold mot sivile er kanskje den klareste trenden i Sudans militariseringshistorie. Våpen og ammunisjon kjøpt av Sudan fra Kina bruker ekstremt kort tid fra de er kjøpt, til de blir levert til paramilitære styrker eller militser på slagmarken i Darfur. Det kan virke som lojaliteten til de styrkene som er mobilisert er irrelevant sammenlignet med frykten regjeringen har for å miste kontrollen i Darfur. Sentrum har kun interesse av å sementere og vedlikeholde sine egne maktstrukturer og opprettholde et avhengighetsforhold mellom seg selv og periferien. Etter at sentrum ble utsatt for det nesten utenkelige, nemlig et angrep fra periferien på Khartoum, så økte mobiliseringen av paramilitære som igjen fører til at hæren får et illegitimt preg.

Veien videre

I artikkelen «*Forgotten Darfur: Old Tactics and New Players*» av Claudio Gramizzi & Jérôme Tubiana beskriver de en situasjon hvor en økende konflikt i Sør-Darfur har ført til en økt mobilisering av paramilitære grupper. Opprørsgrupper har flyttet basene sine inn i Bahr el-Ghazal, områder som Nord-Sudan bomber jevnlig i strid med fredsavtalen. Opprettelsen av den såkalte «Rapid Support Force», som gir regjeringen i Sudan mulighet til å bruke tidligere *janjaweed* og andre arabiske nomademilitser i Kordofan viser i hvor stor grad paramilitarisme har blitt institusjonalisert i Sudan. Her har en allianse av flere opprørsgrupper fra Darfur og Nuba Mountains ført til at regjeringen ser seg nødt å supplere med militser fra Darfur, dette må også sees i lys av at misseriya araberne i Kordofan i stor grad har alliert med opprørsgruppene.²⁶⁷

Økende konflikter i Kordofan og på grensen til Sør-Sudan i Darfur gjør det vanskeligere for Khartoum å vinne krigen og det legger et enda større press på hæren. Dette gjør forflyttingen av *janjaweed* fra Darfur til Kordofan, med nytt navn og nye uniformer naturlig, men det betyr ikke at disse styrkene har forandret sin modus operandi. De ble anklaget for samme oppførsel som i Darfur, med plyndring av lokalbefolkningen og generell ufred. Dette viser at mønsteret som jeg har portrettert for Darfur også kan være gjeldende andre i andre regioner og at regjeringen i Sudan er villige til å bevæpne hvem som helst som kan holde dem ved makten.

En bekreftelse på den sudanesiske hærens svakhet per i dag ser vi også i Jerome Tubianas artikkel fra mai 2014.²⁶⁸ Her presiserer han at det finnes 30000 sudanesiske regjeringssoldater i Darfur, støttet av ca 20000 Border Guard soldater. Det finnes til sammenligning 200 000 militssoldater i Darfur mobilisert fra de forskjellige stammene i regionen. I tillegg må man, som jeg også har presisert i oppgaven min, stille spørsmål ved lojaliteten til soldatene inkorporert i Border Guard. Disse tallene er ekskludert opprørsstyrkene og når disse blir talt med er regjeringshæren i Darfur i enda større grad underdimensjonert nå enn ved starten av konflikten. I artikkelen beskriver Tubiana en konflikt som har oppstått rundt ressurser, nemlig gullgruver oppdaget i Nord-Darfur og at det har oppstått kamper mellom to arabiske stammer som begge har medlemmer i Border Guard som fører konflikten for seg. I praksis har konflikten blitt mellom krigsherrer hvor de sivile i regionen uavhengig av etnisitet, blir de skadelidende.

---

²⁶⁷ Ibid., side 72-73.

²⁶⁸ Jerome Tubiana, "Out for Gold and Blood," *Foreign Affairs* (2014).

6.3 Oppsummering og konklusjon

Jeg vil i dette underkapittelet oppsumere arbeidet jeg har gjort i oppgaven, samt å konkludere for å svare på problemstillingen min. Oppsummeringen er for å sammenfatte en del av det som har kommet frem i den historiske bakgrunnen og sette det i en relasjon til konklusjonen, da jeg mener det er hensiktsmessig.

Oppsummering

Jeg har i denne oppgaven presentert en historisk fremstilling av Darfur som samfunn og region og analysert de faktorer og forhold som jeg mener er med på å forklare dynamikken i konflikten. Jeg har gjennomgått de etniske skillelinjene i regionen og forklart hvorfor de verken er absolutte eller totalt ekskluderende. Dette, sammen med administrasjon, vandringsruter, landeierskap og lignende er instrumentelt i å forstå hvordan man skapte en uholdbar situasjon som igjen førte til økende konflikter mellom grupper. Ved å ta i bruk et teoretisk verktøy som sentrum-periferikonflikt har jeg vist hvordan Sudan er et klassisk eksempel på økonomiske, politiske og sikkerhetsmessige ulikheter som skaper en marginalisert periferi som er villige til å gjøre opprør. Sudan har en nasjonal identitet som er uforenlig med nevnte periferi, og dette fører til en rasistisk ideologi som ekskluderer majoriteten i periferien og som brukes til å mobilisere, noen marginaliserte grupper i periferien for å supplere sikkerhetsapparatet.

I mine to analysekapitler har jeg fokusert på henholdsvis militarisering og hvordan krigføring i Darfur arter seg, samt en analyse av primærkildene jeg har tilgjengelig for å svare på problemstillingen min. Jeg har supplert med sekundærkilder for å skape et mer helhetlig bilde der dette var nødvendig nettopp fordi situasjonen er så kompleks.

Konklusjon

Konflikten i Darfur er symptomet på en negativ nasjonal utvikling i Sudan, like mye et barn av hvordan denne staten har behandlet periferien, som et produkt av statens manglende evne til å stoppe konflikter før de utvikler seg. Denne utviklingen er nasjonal, mens konfliktene er regionale og har sine forskjeller som er knyttet til regionene de oppstår i. Felles for alle disse konfliktene er bruken av paramilitære styrker, særlig har dette blitt varemerket til konflikten i Darfur. En region med en lang historie som base for tsjadiske opprørsstyrker, lokale militser og konflikter på tvers av grensene mellom Sudan og Tsjad. Denne regionen har som konsekvens av dette, i tillegg til økende tørke og ørkenspredning, blitt en region hvor klimaflyktninger og marginaliserte grupper flourer. Utfra disse gruppene steg to av de mest

aktive aktørene i Darfurkonflikten frem, nemlig de arabiske nomadene som mobilisert som *janjaweed* og de nomadiske zaghawaene som utgjorde store deler av den militære styrken til opprørerne. Det må allikevel poengteres at begge disse gruppene hadde fortrinn som skulle vise seg å være utslagsgivende i maktbalansen i konflikten. Zaghawaene hadde erfaring fra å kjempe i Tsjad, Libya og Darfur, og kontakter i militære styrker over grensen. De var også en gruppe som hadde klart å slå seg opp som handelsmenn i både Darfur og Sør-Sudan. De arabiske *abbala* nomadene var marginalisert, men hadde tilgang på våpen og nøytt stor tillit hos regjeringen når det kom til å bekjempe opprør i regionen.

Den sudanesiske staten la, med sin militarisering av samfunnet, best illustrert ved PDF loven, føringer for at man kunne mobilisere stammemedlemmer i militser som skulle agere som støttetropper for regjeringen. Dette ble en norm i konflikten med Sør-Sudan, hvor arabiske nomader som bodde i grenseområdene mellom nord og sør kjempet i krigen for Nord-Sudan. I Darfur var det fattige arabiske kamelnomader som i første omgang mobiliserte for å støtte regjeringen og dette ble koordinert mellom staten, lokale stammeledere, den sivile administrasjonen i Darfur og hæren. Denne militariseringen blir også knyttet til det faktum at folkene i Darfur har utkjempet lokale kriger på 80- og 90-tallet, og som en følge av dette har de allerede valgt side.

Som jeg har skrevet i oppgaven og i delkonklusjonene, så har mobiliseringen av disse paramilitære styrkene svekket statens legitimitet og gjort at man har mistet voldsmonopolet. Man gir styrker uten den relevante treningen og legitimiteten rett til å opprettholde ro og orden på den måten de selv velger. Man sitter igjen med styrker som systematisk angriper sivile mål, ofte i samarbeid med hæren og flyvåpenet, og som ikke gjør forskjell på legitime eller illegitime mål. Opprørssoldater med våpen kan regnes som legitime mål for hæren, sivile er ikke det jamfør Genevekonvensjonen. Sudan som stat får sin legitimitet og integritet svekket i et forsøk på å opprettholde det siste, ved å forkaste det første. Dette har et grunnlag i den manglende evnen den sudanesiske hæren fremviser i å avslutte interne konflikter. Dette er knyttet sammen med den sudanesiske statens problemer med marginalisering av periferien og dens tendens til å ignorere politiske problemer til man føler man må løse dem militært.

De nomadiske militsene, i først omgang omtalt som *janjaweed*, fikk det å fordri de bofaste folkegruppene som var antatt å støtte opprørerne som sitt ansvarsområde. Målet med dette var å fordri og dermed erodere forsynings og rekrutteringsgrunnlaget til disse gruppene. Dette skapte en etnisk polarisering i Darfur, som førte til at stammeenheter havnet på forskjellige sider av konfliktlinjen og mobiliserte sine egne militser. Militisdannelsen i Darfur, både

tilknyttet regjeringen og opprettet uavhengig av denne, gjenspeiler den ustabile sikkerhets situasjon i Darfur. Alliansen mellom militsene og regjeringen fremstår, på samme måte som fredsavtalen mellom Minawi og regjeringen, som et produkt av sammenfallende interesser på et gitt tidspunkt og uten tanke på at disse interessene kunne forandre seg. Når den ene parten (paramilitære, militser, opprørsstyrker som har undertegnet fredsavtalen) føler at den andre (regjeringen) ikke lenger har deres ønsker høyt nok oppe på agendaen, så fører dette til konflikt. Dette gjenspeiler mangelen på kontroll fra regjeringen over de gruppene de har væpnet, men også hvor kortsiktig strategien er fra begge parter. Militsene får penger, våpen og tilgang på land, men så lenge opprørsstyrkene er i aksjon vil det være nær sagt umulig å få bosatt seg på disse områdene, og hæren har i liten grad vist seg i stand til å ta kontrollen over Darfur.

Militariseringen av samfunnet og relasjonene mellom regjeringen og de paramilitære styrkene kan og bør sees i sammenheng med og i lys av handlingsmønstrene til elitene i Sudan. Sudan som stat er dominert fra sentrum, og periferien blir marginalisert som en følge av pragmatisme, opportunisme og egoisme fra sentrum. Til forskjell fra demokratiske stater hvor man må stå til ansvar for sine handlinger når man har regjeringsmakt, så er dette underordnet interessen elitene i Sudan har for å beholde makten.

Hvordan har fenomenet med militser påvirket samfunnet i Darfur? Bruken av såkalte irregulære styrker er en tendens som har økt i flere land i regionen rundt Sudan og Darfur. Tsjad, DSR, Sør-Sudan og Libya har alle mengder av disse gruppene. Det varierer fra land til land, og region til region hvilke interesser og lojalitet disse gruppene har, men felles for Tsjad og begge Sudanene er mobiliseringen langs stammelinjer. Regjeringens fordeling av våpen blant stammer gjør at stammen anser væpnede militser fra sin egen gruppe først og fremst som lojale mot stammen. Disse har som ansvar å sørge for at stammen kan få ressurser, land og få levert tjenester som mangler i områdene deres. Ofte degenerer dette til at stammelederne blir rene krigsherrer som først og fremst er interessert i å karre til seg makt og ressurser. Dette har blitt symptomatisk for Darfurkonflikten, da disse krigsherrene er attraktive for en regjering som viser liten evne til å avslutte opprøret militært. Ved å støtte seg på disse gruppene og forsøke å etterkomme deres ønsker så forlenger regjeringen konflikten. Darfur har fått et samfunn hvor innbyggerne er prisgitt militser, men samtidig anser de militser fra sin egen stamme som eneste garanti for et minimum av sikkerhet.

Ønsket om å oppnå og beholde makt illustreres av lederne for opprørsgrupper som SLA/MM og av ledere for militser eller paramilitære som Dogolo og Hilal. Den sykliske prosessen hvor

de to siste er alliert med regjeringen, for så å bryte ut for så å returnere til regjeringen er betinget av ressurser og makt. Resurser i form av ammunisjon, våpen og kjøretøy er nødvendig fordi militsene må føre krig mot noen, enten det er regjeringen eller opprørsstyrkene og uten regjeringen har de svært begrensede forsyningslinjer. Makt får de enten gjennom legitimering fra regjeringens side eller ved å kontrollere områder i Darfur uavhengig av denne. Det siste blir problematisk, for ved å gjøre seg til fiende med både regjeringen og opprørsstyrkene, har de ingen sikre områder å oppholde seg i. Konflikten med de bofaste gruppene har sikret at de arabiske militsene kun har regjeringen å støtte seg på, de har havnet i et avhengighetsforhold til regjeringen. Dette går begge veier, når regjeringshæren ikke klarer å avslutte konflikten i Darfur så blir regjeringen avhengige av å supplere med militser.

Pragmatismen kommer frem i dagen når den arabiske identiteten som var en av faktorene lagt til grunn for hvorfor de arabiske nomadene i Nord-Darfur var ansett som og oppførte seg som lojale ovenfor regjeringen, ikke sto like sterkt når det kom til gimr militsen, SLA/MM eller birgid militsen. Alle disse var «afrikanske» elementer som ble alliert med regjeringen av forskjellige grunner, og som støttet regjeringens kamp mot opprørsgruppene. Selv om de alle utgjorde en minoritet av regjeringens paramilitære styrker, så eksemplifiserer deres allianse flere trekk ved regjeringens pragmatisme. Man var villig til å mobilisere grupper uavhengig av om de passet inn under identiteten som regjeringen frontet, maktkampen i Sudan fikk forrang foran alt annet. Så lenge de kjempet mot opprørsstyrkene så var regjeringen villige til å støtte dem og så lenge disse gruppene kunne oppnå sine mål i den samme prosessen så gjorde de det.

Dette betyr at vi kan spore en endring i relasjonen mellom disse paramilitære gruppene og regjeringen når vi tar for oss perioden 2003-2010. Rollene deres er like i at de skal støtte regjeringen militært og fordrive de gruppene som blir ansett som knyttet til opprørsstyrkene. Forskjellene ligger muligens i utstyrsnivået og mobiliteten til de forskjellige militsene, men oppgavene de skal løse er i stor grad like. Relasjonene til regjeringen er også forholdsvis like, men den mangeartede bakgrunnen til de forskjellige gruppene gjør at relasjonene er ulike. Arabernes involvering med regjeringen kom tidlig og villig i konflikten, men forholdet mellom dem og regjeringen ble diktert av at regjeringens pragmatisme som å undertegne en fredsavtale med SLA/MM førte til konflikt. Særlig ordlyden i avtalen, hvor *janjaweed* og allierte militser skulle avvæpnes først og uten at de fikk delta i diskusjonen var et skudd for baugen.

Hvordan har relasjonen mellom de arabiske militsene vært og hvordan kan deres forhold sees i lys av deres relasjon til regjeringen? Relasjonene mellom de arabiske militsene blir, som jeg har nevnt preget av en syklisk relasjon hvor man veksler mellom opprør og allianse. Dette blir også påvirket av økende konflikter araberne imellom, som igjen illustrerer at stammetilhørighet trumfer alt annet. Konflikten degenerer til en konkurans om områdene som er frigjort av militsene, samt at regjeringen i økende grad blir kritisert av samtlige aktører for ikke å innfri lovnader den har gjort. Som jeg har konkludert med i begge delkonklusjonene mine, så er statens og militæret svakhet en faktor som er med på å skape den dynamikken som konflikten har fått. Dette kan nært knyttes til at den sudanesiske hæren ikke er utstyrt og trent for å kjempe en konflikt i Darfur, de er verken mobile eller mange nok til å dekke de områdene det er snakk om.

Ved å fokusere på militariseringen og regjeringshærens svakhet i denne konklusjonen, kan faktorer som økt ressurskonflikt forsvinne i diskusjonen rundt dette. Hvordan kan ressurskonflikter i Darfur ha vært med på å øke militariseringen? Svaret på dette henger nært sammen med konfliktene som var forløpere for Darfurkonflikten og som i stor grad skapte konfliktlinjer. Konflikten i mellom salamat og masalit handlet om at de innvandrede salamataraberne ville ha jord og egne titler i områdene til masalit. Ved å se nøye på den konflikten så kan vi trekke noen slutninger rundt ressurskonflikter, nemlig at konflikten ikke handlet om mengden jord tilgjengelig, men måten de innvandrede stammene gikk frem på. Man hadde samtidig begynte å innse at ørkenspredningen i Darfur og konflikt i Tsjad førte til økte folkevandringer sørover, og dermed økt konkurranse omkring ressurser som før hadde kunne blitt delt mellom grupper som okkuperere forskjellige nisjer i samfunnet. Dette var også en tendens i den fur-arabiske krigen, hvor begge sider angrep den andres næringsgrunnlag.

Dette betydde at konflikten om ressursene kom til uttrykk både i økt konkurranse og vilje til å bruke vold mot den andre parten for å nekte dem tilgang til ressurser. Systemet i Darfur er nært knyttet til tradisjonelle titler og deres rettigheter til jord. Regjeringen tok rollen som sultan og fordelte nye titler til stammer som de anså som lojale, som igjen ga dem jord. Dette førte til at stammer på begge sider av konflikter anså militser som den mest effektive måten å sikre sine ressurser på. Statens manglende evne og interesse til å regulere disse samhandlingene førte til at militsfenomenet var eneste mulighet til å beskytte sine interesser.

Hvilke begrep er best egnet til å beskrive militsene som opererer i Darfur i dag? Dette er et vanskelig, om ikke umulig spørsmål å svare på, men en konklusjon og drøfting rund dette er

hensiktsmessig uansett. Begrep som *janjaweed* og *fursan* kan sies å være regionale og generelle begrep på nomademilitser, stort sett av arabisk opphav. Border Guard og Nomad Police blir dermed forsøk på å regularisere og legitimere disse gruppene, samt å skape en struktur som gjør kommunikasjon, samhandling og kontroll bedre. Problemet er at kontrollen er så svak at uniformer og organisasjoner mister sin legitimitet, og man sitter igjen med grupper som i kraft av å være uniformerte representerer regjeringen, men i realiteten kun er lojale mot seg selv og sine stammefrender. Til sammenligning er PDF-loven og Popular Defence Forces like mye et verktøy for mobilisering og væpning av militser, som en faktisk paramilitær styrke. I Darfur har denne blitt brukt til å mobilisere ikke-arabiske militser i Sørøst-Darfur blant birgid-stammen. Den har også blitt brukt for å gi ID-kort og legitimitet til *janjaweed*, igjen er kampen om legitimitet viktig. Vi kan allikevel komme med skilnader, som at *janjaweed* og *fursan* er begrep som er mest presise når de brukes om arabiske nomademilitser. Disse utgjør majoriteten av de militsene som regjeringen har benyttet seg av, og dermed kan vi slå fast at flesteparten av militsene i Darfur er *janjaweed*. *Fursan* er i utgangspunktet brukt om beni halba militsen, men virker til å ha blitt utvidet som et positivt ladet begrep på samtlige arabiske militser.

Jeg vil dermed konkludere med at relasjonene forandret seg underveis i perioden 2003-2010, men at relasjonensendringene fremstår som sykliske i den forstand at de arabiske militsene i hvertfall returnerer til regjeringen. SLA/MM har trukket seg fra fredsavtalen og har per i dag 2014 ikke returnert. De ikke-arabiske PDF som ble rekruttert av regjeringen er fortsatt aktive i Sørøst-Darfur, og har så langt ikke kommet i konflikt med regjeringen. Rollene har i perioden jeg ser på ikke forandret seg nevneverdig, men de såkalte «Rapid Support Forces» som er *janjaweed* mobilisert for å kjempe i Kordofan har gjort at *janjaweed* får en mer nasjonal rolle. Dette henger sammen med at opprørerne har åpnet en front i Kordofan. Viljen til å bruke darfuriske nomader i andre regioner i Sudan gjenspeiler den økende militarisering og institusjonaliseringen av militssystemet i Sudan.

Konflikten over ressurser og makt i Darfur har også skapt grobunn for en økende militarisering, da man så at regjeringen var for svak til å regulere konflikten mellom de forskjellige gruppene og disse valgte da å mobilisere militser. Opprøret kom som et ønske om en bedre fordeling mellom periferien og sentrum, reaksjonen fra nomadene kom med et mål om å sikre seg ressurser og jord på lang sikt. På kort sikt fikk de våpen, penger og andre verdier, men dette har ført til at de er enda mer marginalisert innad i Darfur og regjeringen har enda flere væpnede grupper å forholde seg til enn når konflikten startet i 2003. Vi kan også

konkludere med at begrepsbruken i Darfur, når det kommer til de forskjellige paramilitære gruppene, er uoversiktlig. Det vi derimot sitter igjen med, er alle disse gruppene som er nevnt ved navn har eksistert under dette navnet på et eller annet tidspunkt. Dermed er alle legitime å bruke, med mindre vi får tilgang til andre, mer representative eller presise begrep.

Primærkilder og bibliografi

Primary Sources

- Affairs, UN Civil. "Regional Office El-Fasher Daily Report, Subject: Economic Deterioration." (03.10.2005 2005): 2.
- Bloomfield, Steve. "Aarabs Pile into Darfur to Take Land Cleansed by the Janjaweed." *Africa Correspondent* (14.07.2007 2007).
- Council, UN Security. "Monthly Report of the Secretary-General on Darfur." (18.07.2005 2005): 19.
- . "Resolution 1556." *United Nations Security Council* (30.07.2004 2004): 5.
- Mission, Darfur Assessment. "Assessment of Conflict Affected Populations in Kabkabiya & Kutum Localities, North Darfur State." (September 2004 2004): 51.
- Nations, United. "Arms Still Pouring into Darfur." *Sudan Tribune* (28.04.2006 2006).
- . "Monthly Report of the Secretary-General on Darfur." *Security Council* (23.02.2007 2007): 13.
- . "United Nations Sudan Bulletin." (30.10.2006 2006): 2.
- . "United Nations Sudan Situation Report." (26.03.2006 2006): 5.
- Reuters. "Darfur Rebels Say Militias Still on Offensive." *Sudan Tribune* (23.07.2004 2004): 1.
- Tesch, Pieter. "Current Situation in Darfur." (15.05.2008 2008): 11.
- Tribune, Sudan. "Former Rebel Faction Accuses Minawi of Hegemony in Darfur." *Sudan Tribune* (30.03.2008 2008): 1.
- Tubiana, Victor Tanner and Jérôme. "Divided They Fall: The Fragmentation of Darfur's Rebel Groups". *Small Arms Survey* (2007 2007): 71.
- UN, Internal Commission of Inquiry on Darfur. "Report of the International Commission of Inquiry on Darfur to the United Nations Secretary-General Pursuant to Security Council Resolution 1564 of 18 September 2004". (18.09.2004 2004): 176.
- UNCA. "Assessment Mission to Shattaya and Kailek, South Darfur, 5. July 2005." *United Nations Civil Affairs* (5.07.2005 2005): 4.
- . "Dar Kerne (Traditional Name for the Land Inhabited by the Fur Tribe Extending Throughout the Three Darfur States) Conference." *United Nations Civil Affairs* (9.06.2005 2005): 5.
- . "Malliet Reconciliation Conference Failed to Achieve Its Goal." *United Nations Civil Affairs* (14.06.2005 2005): 4.
- . "Mission to Sherria." (28.11.2005 2005): 5.
- . "Sherria Brotherhood and Peaceful Coexistence Conference 31st of May - 2nd of June, 2005." (Juni 2005 2005): 8.
- Union, African. "Darfur Peace Agreement." (05.05.2006 2006): 106.
- UNMIS. "Ntf on the Arrest of Amir-Hafiz El Shiekh, the Amir of the Misseriya Tribe." (2005 2005): 5.
- UNMIS/UNOCHA. "Arab Tribes of South-West Darfur." (11.12.2005 2005): 6.
- Wikileaks. "Wikileaks: Janjaweed Leader Slams Vp Taha & Nafie, Blames Ncp for Darfur Crimes." *Sudan Tribune* (23.09.2007 2011): 1.
- Nations, United. "United Nations Sudan Situation Report." (03.07.06 2006).
- . "United Nations Sudan Situation Report." (03.04.2006 2006): 4.
- . "United Nations Sudan Situation Report." (04.05.2006 2006): 1.
- Watch, Human Rights. "Sudan: Janjaweed Camps Still Active." *Human Rights Watch* (27.08.2004 2004): 7.

Secondary Sources

- Amnesty, International. "Sudan: No End to Violence in Darfur Arms Supplies Continue Despite Ongoing Human Rights Violations". (2012).
- Barth, Fredrik. *Ethnic Groups and Boundaries : The Social Organization of Culture Difference*. Oslo: Universitetsforlaget, 1969.

- . *Ethnic Groups and Boundaries : The Social Organization of Culture Difference*. Oslo: Pensumtjeneste, 1994.
- BBC. "Powell Declares Genocide in Sudan." *BBC News* (09.09.2004 2004): 1.
- Burr, J. Millard, and Robert O. Collins. *Darfur : The Long Road to Disaster*. Enlarged and updated ed. Princeton, N.J.: Markus Wiener Publ., 2008.
- Daly, M. W. *Darfur's Sorrow : The Forgotten History of a Humanitarian Disaster*. 2nd ed. Cambridge: Cambridge University Press, 2010.
- De Waal, Alexander, and Justice Africa. *War in Darfur and the Search for Peace*. Cambridge, Mass.: Global Equity Initiative Harvard University, 2007.
- Economist, The. "A Bloody Tit for Tat." (15.05.2008 2008): 1.
- Flint, Julie. "Beyond "Janjaweed": Understanding the Militias of Darfur." *Small Arms Survey* (06.2009 2009): 68.
- . "The Other War: Inter-Arab Conflict in Darfur." *Small Arms Survey* (10.2010 2010): 48.
- Flint, Julie, and Alexander De Waal. *Darfur : A Short History of a Long War*. African Arguments. London: Zed Books, 2005.
- Flint, Julie, Alexander De Waal, and International African Institute. *Darfur a New History of a Long War*. Rev. & updated ed ed. London New York: Zed Books : Distributed in the USA exclusively by Palgrave Macmillan, 2008.
- Harir, Sharif, Terje Tvedt, and Nordiska Afrikainstitutet. *Short-Cut to Decay : The Case of the Sudan*. Uppsala: Scandinavian Institute of African Studies, 1994.
- Hastrup, Anders. "Voices from Darfur, Reclaiming Sudanese History." (May 2010 2010).
- Holt, P. M. *A Modern History of the Sudan : From the Funj Sultanate to the Present Day*. London: Weidenfeld and Nicolson, 1961.
- Holt, P. M., and M. W. Daly. *A History of the Sudan : From the Coming of Islam to the Present Day*. 5th ed. Harlow: Pearson Education, 2000.
- Johnson, Douglas H., and The International African Institute. *The Root Causes of Sudan's Civil Wars*. African Issues. Oxford: The International African Institute : James Currey, 2003.
- Mamdani, Mahmood. *Saviors and Survivors : Darfur, Politics, and the War on Terror*. New York: Pantheon, 2009.
- Manger, Leif O., and Abdel Ghaffar M. Ahmed. *Understanding the Crisis in Darfur : Listening to Sudanese Voices*. Bergen: Bric, 2006.
- Morton, James. "Conflict in Darfur, a Different Perspective." *HTSPE* (2004 2004): 23.
- O'Fahey, R. S. *The Darfur Sultanate : A History*. London: Hurst, 2008.
- O'Fahey, R. S., and M. I. Abu Salim. *Land in Dar Fur : Charters and Related Documents from the Dar Fur Sultanate*. Fontes Historiae Africanae. Series Arabica ; 3. Cambridge: Cambridge University Press, 1983.
- O'Fahey, Rex Seïjn. *State and Society in Dähr Få«R*. London ,1980.
- Prunier, Gérard. *Darfur : The Ambiguous Genocide*. Crises in World Politics. London: Hurst & Company, 2005.
- Salih, M. A. Mohamed. *Understanding the Conflict in Darfur*. Copenhagen: Centre of African Studies University of Copenhagen, 2005.
- Salmon, Jago. "A Paramilitary Revolution: The Popular Defense Forces." *Small Arms Survey* (December 2007 2007): 23.
- Tribune, Sudan. "Sudanese Army Recaptures Rebel-Held Area in South Kordofan." *Sudan Tribune* (29.04.2014 2014): 1.
- Tubiana, By Claudio Gramizzi and Jérôme. "Forgotten Darfur: Old Tactics and New Players." *Small Arms Survey*, no. First (2012 2012): 119.
- Tubiana, Jerome. "Out for Gold and Blood." *Foreign Affairs* (01.05.2014 2014): 1.
- Watch, Human Rights. "Abuses by the Government-Janjaweed in West Darfur." (05.042004 2004): 2.
- . "Darfur Documents Confirm Government Policy of Militia Support ". *Human Rights Watch* (19.07.2004 2004): 11.
- . "Sudan: Janjaweed Camps Still Active." [In English]. (27.08.2004 2004).

